

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ



МАТЕРІАЛИ
35-ої СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

«УЧАСТЬ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ АГРОПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ»

22-24 березня 2023 року,
м. Миколаїв, Україна



Миколаїв

2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ МИКОЛАЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ**



**МАТЕРІАЛИ 35-ої СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УЧАСТЬ МОЛОДІ У
РОЗБУДОВІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ»**

**22-24 березня 2023 року,
м. Миколаїв, Україна**

Миколаїв

2023

Друкується за рішенням вченої ради факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 8 від 20.03.2023 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шебанін В.С., д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор МНАУ;

Шебаніна О.В. д-р екон. наук, професор, декан факультету менеджменту МНАУ;

Червен І.І., д-р екон. наук, професор завідувач кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу МНАУ

Ключник О.В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки МНАУ;

Полторак А.С., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу МНАУ;

Христенко О.А., канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємств МНАУ;

Іваненко Т.Я., канд. екон. наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу МНАУ;

Тищенко С.І., канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики та математичного моделювання МНАУ.

Результати можуть бути використані для подальших досліджень, формування наукових ідей.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2023

ГЛОБАЛЬНІ СИСТЕМИ НАВІГАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Балюк Ян Олександрович,

здобувач вищої освіти спеціальності 122 Комп'ютерні науки
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: у цій роботі було розглянуто існуючі глобальні системи навігації та способи їх використання у діяльності аграрного підприємства.

Ключові слова: супутникова навігація, глобальна навігаційна супутникова система, супутникова система підсилення, створення електронної карти, планування, геолокаційні системи.

Супутникова навігація, або Глобальна навігаційна супутникова система – це система супутників, що передає дані про глобальне позиціонування та точний час. Для передачі інформації використовуються радіохвилі певних частот. Отримавши такі дані, приймач обчислює їх і показує координати нашого місця розташування, тобто, довготу, широту та висоту над рівнем моря. [1]

Окрім глобальних навігаційних систем, у космосі також розташовані допоміжні системи, а саме супутникові системи підсилення (SBAS) підтримують збільшення точності сигналу за рахунок використання супутникової трансляції повідомлень. Такі системи зазвичай складаються з декількох наземних станцій, координати розташування яких відомі з високим ступенем точності. Також зустрічається під назвою WADGPS

На сьогоднішній час існують такі систем навігації серед яких:

1. GPS – перший запуск системи проведено у 1978 році
2. ГЛОНАСС – радянська розробка, аналог GPS що почав свою роботу у 1982 році
3. Galileo - створена ЄС як альтернатива американському GPS та російському ГЛОНАСС. Система почала працювати у 2016 році
4. BeiDou – Була запущена Китаєм у 2012 році для використання всередині країни, але у 2020 році почала працювати як глобальна система.
5. QZSS – Японський проект, працює як система підсилення для GPS та працює лише на території Японії. Експлуатується з 2017 року
6. IRNSS – індійська система навігації, експлуатується з 2013 року. Працює лише на території Індії та частині сусідніх країн [2]

Глобальні навігаційні супутникові системи в аграрному секторі є важливим інструментом для збільшення ефективності та прибутковості сільськогосподарських підприємств. За допомогою геолокаційних технологій

можна контролювати рух техніки та персоналу, виконання робіт, отримувати інформацію про стан ґрунту та урожаю, а також збирати дані для подальшого аналізу та прийняття рішень.

Системи GPS дозволяють в реальному часі відстежувати рух тракторів, комбайнів та інших машин на полях, а з системами підсилення точність відстеження може становити 1-2 сантиметри. Це дає можливість точно контролювати виконання робіт та планувати їх подальші етапи. Крім того, системи GPS забезпечують контроль за швидкістю руху техніки, що допомагає уникнути надмірного зносу та економити паливо.

За допомогою GPS-приймачів та спеціального програмного забезпечення фермер може створити електронну карту свого поля, яка дозволяє збільшити точність при вирощуванні рослин. За допомогою цих карт фермер може планувати розміщення культур на полі, встановлювати найбільш оптимальний час для посіву та збирання врожаю, а також визначати зони з найбільшою та найменшою врожайністю.

За допомогою датчиків, що встановлюються на трактори та іншу техніку, можна збирати інформацію про вологість ґрунту, рівень його родючості, вже оброблені частини поля та інші показники. Це дозволяє здійснювати точне зрошення полів та раціонально використовувати ресурси, що позитивно впливає на врожайність та прибутковість підприємства.

Крім того, геолокаційні системи можуть допомогти збирати дані про кліматичні умови та прогнозувати погоду на певний час.

Список використаних джерел

1. Що таке GPS: Типи систем позиціонування, як працює та яке майбутнє. Стаття. URL: <https://root-nation.com/ua/articles-ua/tech-ua/ua-gps-types-history-future/> (дата звернення 26.02.2023)

2. Супутникова навігація. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Супутникова_навігація (дата звернення: 16.02.2023)

Annotation: This paper examines the existing global positioning systems and how they can be used in the activities of an agricultural enterprise.

Keywords: Satellite navigation, global positioning satellite system, satellite system of amplification, creation of electronic map, geolocation systems.

Науковий керівник: **Чуріков А.А.**,
*асистент кафедри економічної кібернетики і математичного
моделювання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Баранік Антон Ігорович,

здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *введенням Указом Президента на території України воєнного стану призвело до тимчасового обмеження частину конституційних прав людини, в тому числі і право на підприємницьку діяльність. Визначено особливості такого виду діяльності та проаналізовано нормативно-правову базу правового регулювання видів ліцензування господарської діяльності.*

Ключові слова: *підприємницька діяльність, воєнний стан, ліцензування, обмеження прав, юридичні особи.*

Указом Президента України №64/2022 на території України було запроваджено воєнний стан [2]. Згідно з п. 3 Указу у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії його правового режиму, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Зокрема, серед таких прав є право кожної особи на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом (ст. 42 Конституції України) [1].

Оскільки здійснення особою підприємницькою діяльності є рушійною силою економіки, дослідження особливостей провадження такої господарської діяльності в сучасних умовах воєнного стану є актуальним.

Господарським кодексом України передбачено, що у період дії воєнного стану, введеного на території України або в окремих місцевостях, правовий режим господарської діяльності визначається на основі закону про оборону України, інших законодавчих актів щодо забезпечення обороноздатності держави та законодавства про режим воєнного стану [3].

Одним із аспектів господарської діяльності, який піддався певним змінам в умовах воєнного стану, є ліцензування окремих видів господарської діяльності. Якщо до початку воєнного стану правове регулювання господарської діяльності відбувалося на підставі Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (далі – Закон) [4], то станом на зараз воно здійснюється з врахуванням особливостей, встановлених Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» [5].

Відповідно до п. 6 ч.1 ст.1 Закону ліцензування – засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища. Зокрема, ліцензуванню підлягає банківська діяльність, діяльність з надання фінансових послуг та діяльність з надання банкам послуг з інкасації, діяльність у галузі телебачення і радіомовлення, освітня діяльність, діяльність на ринку азартних ігор та ін. Окрім цього, частина перша ст. 14 Господарського кодексу України передбачає, що ліцензування, – є засобом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Процедура видачі ліцензій регулюється ст. 10-16 Закону.

Важливо зауважити, що протягом дії воєнного стану її дотримання є доволі складним, а тому Кабінетом Міністрів України було певним чином змінено порядок ліцензування. Зокрема, було встановлено, що у період воєнного стану право на провадження господарської діяльності може набуватися суб'єктами господарювання на підставі безоплатного подання до органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг декларації про провадження господарської діяльності (далі – декларація), що містить відомості про організаційно-правову форму юридичної особи, дані про фізичну особу-підприємця, фактичну адресу (адреси) провадження господарської діяльності, назву виду господарської діяльності/частини виду господарської діяльності, який провадиться суб'єктом господарювання, або інформацію щодо змін, які вносяться до дозвільного документа, відмітку про ознайомлення суб'єкта з відповідними нормами законодавства та ін. Після подання декларації право на ведення такої господарської діяльності набувається без отримання дозвільних документів (документів дозвільного характеру, ліцензій або інших результатів надання публічних послуг).

Однак, законодавцем було встановлено винятки з цього правила. Зокрема, для ведення окремих видів діяльності потрібно отримати спеціальні документи, такі як ліцензія для діяльності у сфері використання ядерної енергії, спеціальний дозвіл на користування надрами, дозвіл на перевезення радіоактивних матеріалів (міжнародне перевезення) та ін.

Підсумовуючи, варто зазначити, що спрощений порядок отримання спеціального дозволу для провадження окремих видів господарської діяльності на підставі поданої декларації є надзвичайно важливим кроком підтримки суб'єктів господарювання під час воєнного стану та спрямований на забезпечення інтересів учасників господарських правовідносин.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

3. Господарський кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

4. Про ліцензування видів господарської діяльності. Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. <https://ips.ligazakon.net/document/T150222>
<https://ips.ligazakon.net/document/T150222>

5. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 р. № 314. <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-provadhennya-gospodarskoyi-diyalnosti-v-umovah-voyennogo-stanu-314>

Abstract. The introduction of martial law on the territory of Ukraine by Presidential Decree led to the temporary restriction of some constitutional human rights, including the right to entrepreneurial activity. The peculiarities of this type of activity have been identified and the legal framework for the legal regulation of types of licensing of economic activity has been analyzed.

Key words: entrepreneurial activity, martial law, licensing, restriction of rights, legal entities.

Науковий керівник:

Прогонюк Л.Ю.,

канд.юрид.наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.71

СТАН ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Барбалат Ауріка Федорівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв, Україна

Анотація: в роботі розглянуто стан фінансової системи України в умовах повномасштабної війни, обґрунтовано чутливість фінансового ринку до змін та запропоновано заходи для забезпечення стабільності та розвитку фінансової системи в умовах війни.

Ключові слова: економіка, бюджет, фінансова система, валютний курс, фінансовий ринок, інфляція, бюджет.

Не секрет, що із року в рік Україна переживає не найлегші часи своєї незалежності. Одна за одною фінансову систему виводить із стану рівноваги кризи: втеча президента, анексія АРК, Євромайдан, окупація Східних областей, як наслідок – антитерористична операція, коронавірус. Звичайно, економіка жодної країни не змогла без наслідків перенести сукупність таких подій як виснаження золотовалютних фондів та в рекордні строки підвищення курсу долара до 30 грн.

За період війни було проведено ряд досліджень на досліджувану тему. Так, Дмитро Серков опублікував на сайті VoxUkraine у 2015 році статтю, де розглядає вплив війни на фінансову систему України в перший рік війни (з квітня 2014 по квітень 2015 року). Юрій Білошкур та Олександр Осауленко у своєму дослідженні "Фінансова система України в умовах гібридної війни" зазначають, що війна призвела до збільшення бюджетного дефіциту країни та зменшення її ВВП. Ірина Солодова у своїй праці розглядає фінансову стійкість України в умовах війни на прикладі інших країн, які свого часу також пережили війну.

Метою дослідження є висвітлення стану фінансової системи України в реаліях повномасштабної війни.

Стан фінансової системи України в час повномасштабної війни є вкрай складний і потребує негайних та ефективних заходів для забезпечення стійкості і розвитку. Умови воєнного стану спричинили значні труднощі: зокрема, збої у платіжному обігу, втрату довіри від зарубіжних інвесторів, зниження ділової активності та зростання ризиків.



Рисунок 1. Курс гривні до долару на готівковому ринку
Джерело: [3]

Валютний ринок держави є чутливим до будь-яких змін. Так масовані ракетні атаки в жовтні 2022 року призвели до різкого збільшення курсу долара до гривні в період обстрілів та зниження в період відносної тиші. Однак, варто зазначити, що за останній рік фінансова система України значно посилилась це підтверджується даними Національного банку України.

Станом на 1 лютого 2023 року, валютні резерви країни склали понад 30 мільярдів доларів США, що є рекордно високим рівнем за останні роки [1]. Для забезпечення стабільності та розвитку фінансової системи в умовах війни, були впроваджені різноманітні заходи, такі як:

- збільшення капіталізації банків та підтримка ліквідності фінансової системи;
- підвищення ефективності банківського нагляду та регулювання;
- запровадження нових фінансових інструментів та розширення ринку цінних паперів;
- зміцнення кредитної політики та захист інтересів кредиторів .

Щодо перспектив покращення фінансової системи України в час війни, експерти наголошують на необхідності розвитку та впровадженні нових технологій у фінансовій сфері. Вони включає в себе такі напрямки як електронні платежі, банківські послуги онлайн, розвиток фінтех-компаній та використання блокчейн-технологій. Завдяки цьому, банки зможуть швидше та ефективніше виконувати свої функції, а люди матимуть можливість здійснювати фінансові операції незалежно від місця перебування та обставин. Також є необхідність збільшення довіри до фінансової системи, що можливо досягти за допомогою прозорості та відкритості у діяльності банків та інших фінансових установ і забезпечення стабільності національної валюти, що можна досягти за допомогою правильної грошової політики, зокрема, контролю за інфляцією та ставками валютного ринку [3].

Отже, стан фінансової системи України в час повномасштабної війни є складним та потребує системної роботи на багатьох рівнях. Однак, при належному підході та впровадженні необхідних заходів, можливо забезпечити стабільність та функціонування фінансової системи навіть у найскладніших умовах.

Список використаних джерел

1. Національний банк України: офіційний веб-сайт – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
2. Маршук, Ліна, and Максим Бурлака. "ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ." *Економіка та суспільство* 44 (2022).
3. Цифрове видавництво ЕКОНОМІЧНА ПРАВДА: сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/>
4. Цифрове видавництво НІСД : сайт. URL: <https://niss.gov.ua/>
5. Сапич, В. І., and Н. М. Сапич. "Стабілізація фінансової системи України в умовах воєнного стану." (2022).

***Abstract.** The article examines the state of the financial system of Ukraine in conditions of a full-scale war, substantiates the sensitivity of the financial market to changes, and proposes measures to ensure the stability and development of the financial system in conditions of war.*

***Key words:** economy, budget, financial system, exchange rate, financial market, inflation, budget.*

Науковий керівник:

Олійник Т.Г.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 330.131:335.01

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Барбалат Ауріка Федорівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** Розглянуто проблему зовнішньоекономічних відносин між Україною та зарубіжними партнерами в часи повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої держави. Досліджено основні зміни в законодавстві, що мають безпосередній вплив на керування та регулювання експортних зв'язків.*

***Ключові слова:** зовнішньоекономічні відносини, воєнний стан, експорт, законність.*

В реаліях сучасності, де кожної години нас переслідують зміни, повномасштабне вторгнення росії на суверенну територію України внесло свою негативну динаміку в державні процеси. Не виключенням стала і зовнішньоекономічна діяльність, яка взяла за мету у короткі строки позбавитися старих аб'юзивних зв'язків, натомість зміцнивши нові. Будь-які процеси реформування завжди стають викликом для сталої системи і задачею із зірочкою для країни у стані війни, яка потребує нестандартні юридичні варіанти вирішення. З огляду на безпрецедентність подій, в яких опинився кожен і загалом ціла країна, вкрай важливо повною мірою дослідити нові реалії зовнішньоекономічних відносин.

Доцільно почати з того, що вже не один рік Україна перебуває в кризових ситуаціях, які мобілізують всі резерви. Спочатку складні обставини були

спровоковані світовою пандемією, що призвела до знестабільнення міжнародної економіки та людських жертв. Covid-19 справді став викликом для кожної людини та відкрив нові реалії життя. Надалі нас грубо збила з ніг повномасштабна війна. Така подія на теренах Батьківщини, внісши нестабільність змусила кожного відстоювати країну на власному фронті.

Руйнівна сила війни вдарила по процесах виробництва – знищивши цілі сфери господарювання; призвела до зниження купівельної спроможності громадян, спровокувала відтік людського капіталу та втоптала у багнюку продуктивність праці; сповільнила розвиток бізнесу, ускладнивши рентабельність суб'єктів та перспективи розвитку [3].

Важливо зазначити, що війна в європейській країні не може носити локального характеру, тому події на території України тим, чи іншим способом несуть вплив на економічне та соціальне життя країн-сусідів. Наплив біженців, змінений експорт та імпорт, інфляція та економічні реформи задля нормалізації ситуації – наслідки знестабільненої зовнішньоекономічної діяльності.

Спираючись на дані недалекого минулого, а саме проміжку 2017 – 2021 років (таблиця) ми помічаємо картину успішного регулювання зовнішньоекономічних відносин. Динаміка зростання експорту призвела до додатного сальдо, яке в свою чергу демонструє готовність українського бізнесу повною мірою виходити на міжнародний ринок з конкурентоспроможними товарами та послугами. В загострення пандемії Covid-19 національний імпорт різко знизився. Така ситуація підштовхнула українських підприємців вдосконалити власний товар та зайняти ніші, звільнені зарубіжними виробниками.

Таблиця

Показники експортно-імпортової діяльності в Україні протягом 2017–2021 рр.

Роки	Експорт товарів та послуг, млн дол. США	Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	Сальдо, млн дол. США
2017	52 579,5	55 080,6	-2 501,1
2018	57 280,9	63 493,7	-6 212,8
2019	64 050,3	67 739,4	-3 689,1
2020	59 367,9	60 045,7	-677,8
2021	81 245,8	80 410,2	835,6

Адже так важливо в кризових ситуаціях укріплювати позиції національних виробників. Тому, в час пост-пандемії вітчизняний бізнес зміг вже з легкістю збільшити показники експорту через належний рівень якості товарів та послуг. Але війна докорінно змінила умови зовнішньоекономічної діяльності. Отже, доцільно розглянути наслідки, з якими стикнулися фізичні і юридичні особи, а також дослідити шляхи розв'язання неоднозначних ситуацій.

Перше, на що хочеться звернути увагу – електронні договори. З початку повномасштабної війни вони стали повноцінною заміною паперових. Їх появі посприяла неможливість військовозобов'язаних чоловіків з 24 лютого 2022 року покидати територію України. Таким чином особисто виїхати до

закордонного партнера, для підписання контракту, у підприємця чоловічої статі просто немає законної можливості. Важливо зазначити, що з введенням воєнного стану кур'єрські служби, які раніше займалися доставкою документів для різних фірм також перестали працювати, через скасування цивільних польотів. Виходячи з усієї інформації, зазначеної вище – укладення та підписання електронних договорів стало єдиноможливим рішенням.

Українське законодавство дозволяє укласти договори зовнішньоекономічної діяльності у електронній формі, які вже встигли набрати популярності, через пандемію Covid-19. Однак, ще залишається відкритим питання електронного підпису. Так, на території держави ми, як громадяни, користуємося даним нововведенням. Але, на жаль, електронний підпис за межами нашої країни не має визнання. Тому жодних гарантій безпеки він давати своєму власникові не може [1].

Звичайно, влада робить кроки до визнання електронного підпису дійсним на теренах ЄС. А поки що підприємцям потрібно шукати певні альтернативи, задля своєї ж безпеки.

Далі звернемо увагу на інші зміни в зовнішньоекономічних відносинах. Зазначимо, що настання обставин непереборної сили прописано чи не в кожному договорі. Таке формулювання, донедавна сприймали як формальність. Але з 24 лютого Торгово-промислова палата України засвідчила настання форс-мажорних обставин у зв'язку з військовою агресією РФ проти України [2]. Щось формальне стало цілком реальною причиною не нести відповідальність за недотримання певних зобов'язань. Звичайно, спочатку треба довести про неможливість виконання пунктів договору з причини форс-мажору і важливо знати, що обставини непереборної сили не звільняють від виконання зобов'язань обома сторонами. Однак, для деяких іноземних контрагентів війна на території України стала причиною припинення своєї діяльності, а інші й зовсім відмовилися від виконання попередньо затверджених зобов'язань. На жаль, таку незаконну відмову потрібно буде спростовувати у міжнародних арбітражних судах, що потребує коштів, часу та чималих зусиль.

Щоб убезпечити свій бізнес потрібно чітко розуміти, що форс-мажорні обставини можуть відстрочити виконання зобов'язання, якщо їх причетність буде доведено. В окремих випадках обставини непереборної сили можуть стати причиною для розірвання договору або зміни його умов. З цього випливає, що укладаючи угоду підприємець повинен ретельно прописати умови застосування форс-мажорного застереження. Така скрупульозність в питаннях бізнесу – умова виживання при веденні зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, підводячи підсумки нашого аналізу зазначимо, що механізм зовнішньоекономічної діяльності на теренах України знаходився в більш-менш стійкому стані. Ми змогли певним чином подолати наслідки пандемії та вторгнення росії у 2014 році. Такий прогрес призвів до умовної стабільності. Тому к кінцю 2021 року наша зовнішньоекономічна діяльність майже досягла докризового стану. На жаль, повномасштабна війна ввела країну у край складні обставини. Такий форс-мажорний стан вимагав термінової дії та нових способів

взаємодії громадян нашої країни з країнами сусідами. Але ситуація не патова, тому що завжди залишаються перспективи розвитку та модернізації. Адже разом з негативними наслідками прийшов поштовх до зміни напрямку руху українського бізнесу та його виходу на нові ринки. Таким чином з'явиться реальна можливість обміну знань, умінь та технологій, що приведе до вдосконалення підприємств нашої країни.

Список використаних джерел

1. Цифрове видавництво – архів електронного видавництва ЮРИСТ&ЗАКОН: сайт. URL: <https://uz.ligazakon.ua/>
2. Цифрове видавництво ZN.UA: сайт. URL: <https://zn.ua/>
3. Скрипник, Світлана, Оксана Процевят, and Олена Воронова. "Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану." *Економіка та суспільство* 38 (2022).
4. Зовнішня торгівля України 2020 / Державна служба статистики України, 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/06/ztu_20_ue.pdf
5. Зовнішня торгівля України товарами у I кварталі 2022 року: експрес-випуск / Державна служба статистики України, 2022. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2022/05/3_4.pdf

Abstract: The problem of foreign economic relations between Ukraine and foreign partners in the times of Russia's full-scale invasion of our country is considered. The main changes in the legislation that directly impact the management and regulation of export relations are analyzed.

Key words: [foreign economic relations](#), [martial law](#), [export](#), [legality](#).

Науковий керівник:

Ключник А.В.,

*д-р екон. наук, професор,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 339.138:[338.488.2:640.4]

МАРКЕТИНГ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Вершинін Микита Петрович,

*здобувач вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: проаналізовано маркетинговий вплив на діяльність готельно-ресторанного та туристичного бізнесу і питання їх взаємодії,

зосереджуючись на важливості колаборації цих видів діяльності. Було виділено основні проблеми та певні маркетингові інструменти

Ключові слова: дослідження, маркетинговий вплив, готельно-ресторанний бізнес, туристичний бізнес.

У процесі дослідження маркетингового впливу на діяльність готельно-ресторанного та туристичного бізнесу важливим є питання їх взаємодії, адже колаборація цих видів діяльності була та є однією з найпопулярніших в сфері гостинності. На сьогоднішня постає проблема маркетингового розкриття закладів та розриву колабораційних зв'язків між бізнесами, вихід на індивідуальну роботу.

Розширення маркетингової діяльності закладів готельно-ресторанного типу та покращення результатів діяльності за допомогою орієнтації на певні маркетингові інструменти і є основною проблематикою даного дослідження.

Готельно-ресторанна та туристична індустрія є взаємопов'язані та взаємодоповнюючі одна одну сфери діяльності. В більшості випадків ці сфери бізнесу організують великі комплекси в усьому світові для задоволення потреб туристів, адже це має подвійну вигоду, як для туриста чи групи туристів, так і для підприємств [1].

Туристу не потрібно нервувати та витратити свій час на пошуки гарного готелю, на аналіз запропонованих послуг. У нього не має необхідності шукати ресторани та кафе, адже за допомогою турфірми та кооперативної діяльності готельно-ресторанного та туристичного бізнесів, турист економить свій час з емоціями, отримує все одразу і поруч, що, в свою чергу, зручно. Особливо це стосується туристів-початківців. Для підприємств вигода полягає в тому, що клієнтська база постійно розширюється та поповнюється, як гостями-мешканцями країни, так і новими туристами, яких відправляє до готельно-ресторанного комплексу турфірма [2].

Однак, для того, щоб дана кооперація приносила прибуток, необхідно досягти поважливого ставлення від клієнтів, тобто заручитися авторитетом [4]. Цей показник можна покращити за допомогою якісного сервісу, який надається клієнтові та постійного, регулярного зворотнього зв'язку з ним, метою якого є аналіз його відпочинку, фіксація недоліків, скарг та пропозицій і, звісно ж, їх вирішення.

Іншим не менш важливим фактором, який буде впливати на попит клієнтів, є маркетинг. Саме за допомогою маркетингової діяльності клієнт може дізнатися та зацікавитися певними пропозиціями від турфірми. Тобто, реклама, як інструмент маркетингу, в цій сфері має велике значення, тому що саме за допомогою рекламних кампаній можна продемонструвати всі переваги певного готельно-ресторанного комплексу і туру.

Не менш важливим є маркетинговий аналіз. Аналізу підлягають першочергово конкуренти у цій сфері, адже для того, щоб дізнатися їх секрети, необхідно проводити маркетингові дослідження. Аналізувати також необхідно і купівельну спроможність клієнтів, тому що через різні зовнішні та внутрішні

фактори, цей показник може значно варіюватися. Ось для чого необхідно підлаштовуватися.

Вплив сезонності також є важливим фактором, від якого може залежати прибуток, а тому необхідно проводити аналітичні дослідження та виявляти потреби клієнтів у певний сезон [3].

Вагомий внесок роблять акції та спеціальні пропозиції, які, в свою чергу, можуть зацікавити клієнтів різних категорій та фінансового положення. Наприклад, такі пропозиції, як «гарячі тури», можуть привабити значну кількість нових туристів.

У сфері туризму можна виокремити цифровий маркетинг. На даний момент існують, щонайменше, п'ять основних причин, чому індустрія подорожей і туризму повинна використовувати цифровий маркетинг, які зазначені у табл. 1.

Таблиця 1 Переваги використання цифрового маркетингу в індустрії подорожей та туризму

Причини	Переваги
Більше взаємодії з клієнтами	Взаємодійте з клієнтами з будь-якої точки світу, дізнавайтеся про їхні очікування, підвищуйте рівень задоволеності та лояльності клієнтів, а також залучайте нових клієнтів за допомогою сарафанного радіо.
Поява в результатах пошукових систем	Підвищення видимості в результатах пошуку, залучення більшої кількості потенційних клієнтів і збільшення відвідуваності сайту.
Використання соціальних мереж для спілкування	Обробляйте запити клієнтів швидше і більш персонально, завантажуйте туристичні пропозиції та демонструйте напрямки подорожей, а також отримуйте цінний зворотній зв'язок від клієнтів за допомогою відгуків та коментарів.
Пости в соціальних мережах, які містять відгуки та коментарі мандрівників	Отримуйте підтвердження з хороших відгуків та покращуйте якість послуг на основі конструктивної критики.
Збільшення кількості споживачів, яким потрібен новий досвід	Залучайте клієнтів, демонструючи унікальний досвід за допомогою відеоблогів і прямих трансляцій.
Використання даних для створення персоналізованого досвіду подорожей	Збирайте та аналізуйте дані, щоб краще розуміти вподобання клієнтів, пропонувати персоналізований досвід та виявляти закономірності, які негативно впливають на послуги.

*Джерело: розроблено авторами на основі [5].

Таким чином, маркетинг є невід'ємною складовою даної сфери діяльності та є одним з ключових аспектів розвитку будь-якого комплексу чи підприємства особливо в період певних глобальних протиріч та криз. Саме за допомогою маркетингових інструментів можна покращити результативність діяльності окремо взятого закладу чи комплексу.

Список використаних джерел

1. Мунін Г.Б. Маркетинг готельно-ресторанного бізнесу. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2007. 246 с.
2. Азарян О.М., Каспарієне Ю.М. Туристичний маркетинг: можливості та пріоритетні напрями розвитку. Донецьк: Нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського, 2009. 184 с.
3. Бойчук І.В., Музика О.М. Інтернет у маркетингу. Львів: Укоопспілка, 2008. 392 с.
4. Скибінський С.В. Поведінка споживачів у маркетингу. Львів: Укоопспілка, 2009. 260 с.
5. Інформаційні технології в сфері гостинності і туризму. URL: <https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1200&context=m3publishing> (дата звернення: 06.03.2023)

Abstract: The article analyses the marketing impact on the activities of the hotel and restaurant and tourism businesses and the issues of their interaction, focusing on the importance of collaboration between these activities. The main problems and certain marketing tools are highlighted.

Keywords: research, marketing influence, hotel and restaurant business, tourism business.

Науковий керівник:

Кушнірук В. С.,

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМАТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КООПЕРАТИВІВ НА РИНКУ

Ветрова Надія Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальність 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: було досліджено проблематику зменшення кількості кооперативів та території України через збільшення монополії на ринку. Зазначено шляхи вирішення даної проблеми, спираючись на досвід іноземних партнерів та запроваджену концепцію розвитку аграрного сектору «3+5» у 2016 році.

Ключові слова: конкурентоспроможність, монополізація ринку, кооперація, концепція розвитку аграрного сектору «3+5», конкуренція.

Монополізація ринку є однією із ключових проблем для будь якої виробничої та переробної діяльності. Якщо на ринку з'являється підприємство яке поступово починає захоплювати певну виробничу галузь, спираючись на свою спеціалізується, то малим та новим підприємствам, які лише починають випускати продукцію та набирати цільову аудиторію, дуже важко залишитися у цій сфері та мати можливість хоч якось конкурувати. Недаремно американській соціолог Райт Міллс сказав: «Про вільному підприємстві і про те, що в конкуренції перемагає кращий, більш охоче за все міркують ті, хто успадкував від батьків магазин або ферму». Не дивлячись на це, конкуренція є невід'ємною частиною ринку, що допомагає постійно оновлювати та покращувати продукцію на підприємствах. Але як тоді існувати кооперативам в умовах жорсткої конкуренції та монополізації ринку, враховуючи той факт, що на території України станом на 2021 рік працюючих кооперативів у сільському господарстві становило 700. При тому що їх частина на сільськогосподарському ринку складала майже 1%.

Для проведення аналізу та отримання нейтрального кінцевого висновку були використані матеріали з таких досліджень: М. А. Лендела «Розвиток кооперативних відносин в аграрному секторі України», М. Приліпко «Перспективи розвитку обслуговуючої кооперації малих сільськогосподарських товаровиробників», Р. Кисиль «Як монополія вбиває ринки і чому це погано» та ін. Спираючись на Закон України «Про кооперацію» треба зазначити що кооперація це система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних ті інших потреб своїх членів. Враховуючи той факт, що світ мешкає у системі ринкових відносин, де прибуток має вагоме значення і основною метою будь-якої діяльності є отримання та збільшення прибутку, то у сучасних реаліях акцент з боку

задоволення соціальних потреб перейшов на економічний. На жаль, це не врятувало ситуацію зі зменшенням кількості кооперативів на території України. На території нашої держави функціонує невелика кількість кооперативів. При цьому їх кількість постійно зменшується. Це пояснюється тим фактом що кооперативи почали масово об'єднуватися в один цільний. Це пов'язано з намаганням бути спроможними конкурувати зі створеними монополіями у тій чи іншій сфері.

В умовах ринкової економіки конкурентоспроможність продукції являється одним з ключових параметрів при вході та намаганні заволодіти певним ринком товарів чи послуг. Під поняттям конкурентоспроможності розуміють комплекс показників продукції та рівня технічного оснащення підприємства, котрі при отриманні кінцевого результату допоможуть товару конкурувати, а саме бути кращим ніж у існуючих конкурентів на ринку. Конкуренція є рушійною силою, що сприяє розвитку підприємства, але що роботи якщо на ринку існує монополія. Американський економіст Генрі Ллойд висловив тезу що: «Монополія- це бізнес у кінцевій своїй подорожі.», це безумовно так для підприємства стати монополістами на ринку означає дійти до кінця свого розвитку, а потім лише намагатися залишатися лідерами ринку. Однак що робити малим підприємствам, котрі тільки починають виходити на ринок та розвиватися, бо при відсутності монополії при рівній конкуренції підприємства одночасно розвиваються та підштовхують один одного до покращення товарів. Головним недоліком можна зазначити той факт що монополісту на ринку не вигідна конкуренція, бо вони самі є головним конкурентом для інших.

Основною проблемою та гальмуванням розвитку кооперативного руху на території України є відсутність фінансової підтримки від держави та створення програм для розвитку кооперації. Дуже багато експертів стверджують, що закон про кооперацію потрібно змінювати, щоб передбачалося отримання прибутку на підприємстві. Вже були зроблені заходи для розвитку кооперативного руху, у 2016 році було запропонована нова концепція розвитку аграрного сектору, котра мала назву «3+5». Дана концепція мала окремий напрям розвитку малих підприємств, які за своїми характеристиками ідеально підходили для опису кооперативу. У ній було зазначено, що держава буде надавати пряму підтримку малим та середнім товаровиробникам з площею до 500 га. Та окремим пунктом було зазначено підтримка розвитку малих кооперативів, котрі спеціалізуються у вівчарстві, ягідництві, кролівництві та вирощуванні спаржі з часником. Отримавши вагому підтримку від держави, кооперативи зможуть покращити свою продукцію за рахунок отримання нового обладнання та впровадження новітніх технологій на виробництві, а держава буде займатися просуванням товарів на внутрішньому ринку, а в деяких випадках налагодженням каналів експорту продукції.

Провівши глибокий аналіз даної проблематики у сільському господарстві, пов'язану з розвитком кооперативів, можна зробити висновок, що монополізація ринку дуже сильно руйнує конкурентоспроможність малих

підприємств, але завдяки втручанню держави дану ситуацію можна врятувати. Також треба наголосити на тому, що кооперативи повинні змінити підхід до виробництва продукції, і взявши за приклад кооперативи у США. Наприклад, основною причиною високої конкурентоспроможності на фермерських підприємствах у США пов'язаних з обробкою молока є те, що вони не тільки виробляють продукцію а й одразу її пакують і експортують в середні штату чи в іншу країну, таким чином налагоджуючи зовнішньоекономічну діяльність. На жаль, наразі на території України поки що таких кооперативів немає, але підґрунтя було створено завдяки концепції «3+5».

Список використаних джерел

1. Гусейнов Ф. «Разом до розвитку: чому інвестувати у кооперативи стає вигіднішим»[Електронний ресурс]- 2021. - Режим доступу до ресурсу: <https://agravery.com/uk/posts/show/razom-do-rozvitku-comu-investuvati-u-kooperativi-stae-nadijnise>

2. Лендель М. А., Збарський В. К., Талавира М. П., Газуда Л. М. «Розвиток кооперативних відносин у аграрному секторі України» [Електронний ресурс]- 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19222/1/РОЗВИТОК%20КООПЕРАТИВНИХ%20ВІДНОСИН.pdf>

3. Закон України «Про кооперацію» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>

4. Приліпко С. М. «Перспективи розвитку обслуговуючої кооперації малих сільськогосподарських товаровиробників» [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5030>

5. Кисиль Р. «Як монополія вбиває ринок і чому це погано» [Електронний ресурс] – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/monopoliya-ubivaet-rynki-pochemu-eto-ploho-1605704430.html>

6. Свєреда З. «Кооперації в Україна: як посієш, так і пожнеш» [Електронний ресурс] – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://farmer.co.ua/ru/presa/item/508-kooperatsiia-v-ukraini-iaak-posiiesh-tak-i-pozhnesh>

Abstract. *The problem of reducing the number of cooperative in Ukraine because of dominance monopoly in the market is common. During the research was mention how Ukraine facing and deal with that problem using the concept of agricultural sector development «3+5».*

Key words: *competitiveness, market monopolization, cooperation, competition, the concept of agricultural sector development «3+5».*

Науковий керівник:

Червен І. І.,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ЗАЙНЯТІСТЬ: ЯКІ ПРОФЕСІЇ ЗНИКАЮТЬ, А ЯКІ СТАЮТЬ БІЛЬШ ПОПУЛЯРНИМИ?

Воробйова Софія Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *аналіз методик та практик стосовно проблеми розвитку сучасних форм зайнятості. Розглянуто специфіку прояву нестандартних форм зайнятості в результаті поширення новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Проаналізовано інституційні підходи до регулювання нестандартних гнучких видів зайнятості на національному ринку праці.*

Ключові слова: *зайнятість, ринок праці, інформаційно-комунікативні технології, інноваційна активність.*

Інноваційний розвиток суспільства створює умови для появи нових сфер людської діяльності, інноваційних систем виробництва продукції та управління даними процесами. Зайнятість інноваційного типу виступає як системне, багатовимірне явище, до якого входять:

- умови трансформації зайнятості в інноваційний тип, механізм самоорганізації (інтелектуалізація праці);
- модифікація структурних характеристик і форм;
- систематизація тенденцій розвитку;
- закономірності розвитку та протиріччя.

Головною закономірністю розвитку зайнятості інноваційного типу є створення елементів інноваційного праці, що можуть забезпечити покращення адаптації суб'єктів зайнятості до вимог економіки знань і носять як імовірнісний, так і детермінований характер [1].

Сьогодні виграє той, хто швидше адаптується до запитів і вимог економічної сфери, яка динамічно зазнає змін та в якій постійно оновлюються технології, йде пришвидшене освоєння інновацій і створюються нові форми використання трудових ресурсів. Схожі аспекти проявляються у виникненні нових форм взаємовідносин у суб'єктів трудових відносин, у використанні нестандартних форм зайнятості: запозичена праця, тимчасова зайнятість, дистанційна зайнятість, телеробота та ін.

В умовах нової економіки найбільшої переваги поміж нових форм нестандартної зайнятості та організації праці набуває запозичена праця, використання якої здійснюється, як правило, у межах схем аутсорсингу, аутстафінгу та лізингу персоналу [2, с. 5–7].

Автоматизація є однією з важливих причин вагомих змін у сфері професій. За даними досліджень, 50 % економічної діяльності буде

автоматизовано до 2035-2055 рр. У 6 з 10 різних професій спостерігається подібна тенденція: мінімум 30 % завдань цих професій можна автоматизувати.

На зміни дуже впливає стрімке старіння людства. До того ж, очікується, що до 2050 року на Землі зросте щонайменше в 2 рази кількість людей віком від 60 років.

Сучасні формати та нові підходи роботи теж залишають свій вплив: зростає кількість фрілансерів і спеціалістів, які працюють разом над одним проектом. Такі зміни впливають на те, що є запит на фахівців з розвиненими навичками та вміннями різного типу.

Глобальні виклики та кризи змушують людство вже сьогодні замислитися на рахунок майбутнього. За статистичними даними, кількість населення на Землі до 2050 року збільшиться до 9 млрд. осіб, а до 2100 року – 11,2 млрд. На тлі такої інформації поширюється інша статистика: до 2030 року майже половина населення світу буде проживати в районах, де їм не вистачатиме придатної до споживання води.

Все це не лише формує запит на профільних фахівців (екологічні експерти та технологи, аграрії тощо), але й мотивує бізнес до змін підходів та принципів своєї роботи. Дані процеси, з легкістю, мають змогу бути причиною кадрових змін [3].

Професії, попит на яких цілком в модернізованому світі може зникнути, перелічує низку варіантів. Насамперед це бібліотекари, адже у сучасному світі, навіть зараз, люди надають перевагу гаджетам, де можна знайти різну інформацію, не відвідуючи пильний архів бібліотеки. Нижче перераховані деякі професії, які можуть зникнути або бути автоматизовані:

— Оператори телефонних станцій і телеграфів: з поширенням мобільних телефонів та інтернет-зв'язку ця професія стала менш потрібною.

— Робітники на виробництвах: багато виробництв залежать від автоматизованих процесів, що може призвести до зменшення кількості робітників.

— Бухгалтери та аудиторів: деякі функції вже можуть бути автоматизовані, а з розвитком штучного інтелекту ці професії можуть стати менш потрібними.

— Водії-люди: розвиток автономних транспортних засобів може призвести до зменшення кількості водіїв на дорогах.

З іншого боку, з розвитком інновацій можуть з'явитися нові професії. Деякі з них:

— Аналітики даних: з ростом кількості даних, які ми збираємо, потрібні люди, які можуть аналізувати ці дані та знаходити в них корисну інформацію.

— Спеціалісти зі штучного інтелекту та машинного навчання: з розвитком цих технологій, потрібні люди, які можуть розробляти та застосовувати їх у різних сферах.

— Спеціалісти з кібербезпеки.

Професії, попит на яких буде в майбутньому, в першу чергу пов'язаний з комунікаціями інформаційних технологій, удосконалення медичної та аграрної сфери діяльності.

Галузева структура зайнятого населення за видами економічної діяльності з кожним роком змінюється. Розглянути динаміку змін та зробити аналіз ми можемо за допомогою таблиці 1.1. Дані таблиці свідчать, що зростає попит на професії, які автоматизовані та модернізуються, а також удосконалюється сільськогосподарська, лісова та рибна промисловість; спостерігаються значні темпи зростання оптової та роздрібної торгівлі.

Таблиця.1 Галузева структура зайнятого населення України за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	2019р.		2020р.		2021р.	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Усього	16 578,3	100,0	15915,3	100,0	15 610,0	100,0
сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	3 010,4	18,2	2721,2	17,1	2 692,7	17,25
Промисловість	2 461,5	14,8	2358,6	14,8	2 313,2	14,8
Будівництво	699,0	4,2	664,4	4,2	690,8	4,4
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3 801,3	22,9	3648,7	22,9	3 604,7	23,1
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	999,0	6,0	975,2	6,1	961,0	6,2
тимчасове розміщування й організація харчування	304,0	1,8	285,4	1,8	285,2	1,8
інформація та телекомунікації	289,2	1,7	283,2	1,8	289,0	1,9
фінансова та страхова діяльність	211,6	1,3	212,5	1,3	210,6	1,3
операції з нерухомим майном	259,7	1,6	251,2	1,6	248,2	1,6
професійна, наукова та технічна діяльність	421,6	2,5	418,2	2,6	422,2	2,7
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	317,9	1,9	304,6	1,9	317,9	2,0
державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	870,5	5,3	901,9	5,7	873,9	5,6
освіта	1 388,7	8,4	1394,9	8,8	1 244,0	8
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	974,2	5,9	935,4	5,9	913,4	5,9
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	197,6	1,2	196,0	1,2	178,7	1,1
Інші види економічної діяльності	372,1	2,2	363,4	2,3	364,5	2,3

У сучасному світі інновації та технологічний розвиток мають значний вплив на зайнятість. Дослідження показують, що деякі професії поступово зникають, а інші стають більш популярними.

Зокрема, професії, які вимагають ручної праці та мало залучають до використання технологій, можуть бути зайвими в майбутньому. Такі професії, як виробничі робітники, складальники, машиністи та інші, можуть бути замінені автоматизованими системами та роботами.

Висновок полягає в тому, що інновації та технологічний розвиток не тільки змінюють економіку, а й впливають на зайнятість. Важливо розуміти, що професії, які стають зайвими, можуть змінюватися з часом, і працівники повинні бути готові до перепідготовки та зміни професійного напрямку. Також важливо забезпечити доступ до навчання та перепідготовки для того, щоб працівники могли адаптуватися до нових вимог ринку праці та займати нові позиції.

Список використаних джерел

1. Давидова О. Інноваційна зайнятість в аспекті її сутнісних характеристик [Електронний ресурс] / О. Давидова // ТОВ "ДКС Центр". – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4041>.
2. Козина И.М. Заемный труд: социальные аспекты / И.М. Козина // Социол. исслед. – 2008. – № 11. – С. 3–12.
3. Ринок праці майбутнього: які професії зникнуть та з'являться [Електронний ресурс] // Mudra. Освіта за кордоном. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mudra.ua/ua/articles/rinok-prac-majbutnogo-yak-profes-zniknut-ta-zyavlyatsya/>.

***Abstract:** Analysis of methods and practices related to the problem of the development of modern forms of employment. The specifics of the manifestation of non-standard forms of employment as a result of the spread of the latest information and communication technologies are considered. Institutional approaches to the regulation of non-standard flexible types of employment on the national labor market are analyzed.*

Key words: *employment, labor market, information and communication technologies, innovative activity.*

Науковий керівник:

Крилова І. Г.,

канд.екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

ВИВЧЕННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОПИТУВАНЬ

Воробйова Софія Сергіївна

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: у даній темі розглянуто статистичні методи, що використовуються для аналізу соціологічних досліджень та опитувань. Зокрема, розглянуто методи описової статистики, які дозволяють описати основні характеристики досліджуваної вибірки, методи інтервальної та точкової оцінки, методи перевірки гіпотез та кореляційний аналіз.

Ключові слова: статистичні дані, соціологічне опитування, методика соціологічних досліджень, статистика.

Сучасні соціальні дослідження та опитування є складними інструментами для вивчення поведінки, думок і настроїв людей в суспільстві. Для аналізу отриманих даних необхідні відповідні статистичні методи та інструменти, що дозволяють провести якісний та кількісний аналіз даних.

Статистичні методи є важливим інструментом для аналізу соціологічних досліджень та опитувань, оскільки вони дозволяють описати та проаналізувати зібрані дані, з'ясувати зв'язки між різними змінними та зробити висновки на основі цих даних.

Під час проектування соціологічного дослідження потрібно вирішити сім завдань:

- 1) скласти словник змінних;
- 2) визначити одиниці дослідження та об'єкт;
- 3) побудувати простір ознак;
- 4) сформулювати гіпотези;
- 5) перевести концептуальні визначення в операційній;
- 6) розробити проект вибірки;
- 7) опрацювати і проаналізувати соціологічну інформацію, підбити результати [1].

Основні статистичні методи, які використовуються для аналізу соціологічних досліджень та опитувань, включають у себе:

1. Описова статистика. Цей метод дозволяє описати та визначити характеристики зібраних даних, такі як середнє значення, медіана, мода, дисперсія та інші.

2. Кореляційний аналіз. Цей метод дозволяє встановити зв'язок між двома змінними. Кореляційний коефіцієнт може бути позитивним, коли зі збільшенням однієї змінної збільшується інша, або негативним, коли зі збільшенням однієї змінної зменшується інша.

3. Регресійний аналіз. Цей метод дозволяє встановити зв'язок між однією змінною та іншою змінною або змінними. Регресійна модель може бути лінійною або нелінійною.

4. Аналіз дисперсії. Цей метод дозволяє встановити рівень впливу різних факторів на результати дослідження.

5. Факторний аналіз. Цей метод дозволяє визначити фактори, які впливають на результати дослідження.

6. Дискримінантний аналіз. Цей метод дозволяє встановити відмінності між двома або більше групами об'єктів.

7. Логістична регресія. Цей метод дозволяє встановити зв'язок між однією або більше незалежними змінними та ймовірністю виникнення певного події або результату.

8. Аналіз варіації. Цей метод дозволяє визначити відмінності між групами дослідження залежно від певних факторів.

9. Множинна регресія. Цей метод дозволяє встановити зв'язок між багатьма незалежними змінними та залежною змінною [2].

Під час вивчення статистичних методів для аналізу соціологічних досліджень та опитувань, важливо розуміти, як правильно виконувати розрахунки та інтерпретувати отримані результати. Також слід пам'ятати, що статистичні методи слід застосовувати з обережністю та розумінням їх обмежень і можливих помилок, оскільки вони можуть бути чутливими до певних чинників та припущень.

Вивчення статистичних методів для аналізу соціологічних досліджень та опитувань дозволяє проводити якісний та кількісний аналіз даних, що отримані в процесі соціальних досліджень. Комбінація різних методів дозволяє зробити повну та точну характеристику досліджуваної вибірки та генеральної сукупності. Отримані результати можуть бути використані для прийняття рішень у соціальних сферах, політиці, бізнесі та інших галузях діяльності [3].

Найбільш поширений вид опитування - анкетування. Воно є груповим і індивідуальним. Групове опитування застосовується за місцем роботи або навчання. Один анкетер найбільш ефективно працює з 15-20 особами. При цьому досягається 100% повернення анкет, підтримуються взаємні стосунки між анкетерами й респондентами. Соціологічна анкета - це система запитань, об'єднаних єдиним дослідницьким задумом і спрямованих на з'ясування кількісно-якісних характеристик об'єкта і предмета аналізу. До анкети висувається ряд вимог, яких треба дотримуватись при їх конструюванні. Запитання соціологічних анкет повинні класифікуватися за змістом (про факти свідомості, поведінки, особу респондентів), за формою (відкриті й закриті, прямі й непрямі), за функціями (основні й неосновні) тощо.

Інтерв'ювання. Цей метод опитування зараз використовується рідше, ніж методи анкетування. Інтерв'ю беруть за місцем роботи, за місцем проживання. Розрізняють три види інтерв'ю: формалізоване, фокусоване, вільне [4].

Особливістю матеріалів соціологічних досліджень як джерела є також те, що вони мають подвійний рівень інформації. Анкети, інтерв'ю, спостереження,

що зібрані під час дослідження, є джерелом першого рівня. Узагальнені наслідки соціологічних досліджень, оформлені у вигляді звітів, інформаційних повідомлень, довідок, статей, монографій тощо є джерелом другого рівня [5].

Важливо враховувати, що статистичний аналіз не є повним описом досліджуваної ситуації, а лише дає змогу зробити певні висновки на основі даних, які були зібрані в ході дослідження. Для успішного проведення соціологічного дослідження необхідно правильно формулювати питання опитування, розробляти методику збору даних та правильно аналізувати отримані результати.

У процесі вивчення статистичних методів для аналізу соціологічних досліджень та опитувань, необхідно оволодіти знаннями з теорії ймовірності, математичної статистики та засобами статистичного аналізу даних.

Таким чином, вивчення статистичних методів для аналізу соціологічних досліджень та опитувань є необхідним для здійснення наукових досліджень у галузі соціології, а також є важливим для розвитку бізнесу, прийняття рішень у політичних та соціальних сферах.

Список використаних джерел

1. Зборовський Г. Е. Загальна соціологія : підручник / Зборовський Г. Е. – 3-е изд., испр. і допов. – Москва : Гардаріки, 2004. – 592 с
2. Соціологія : підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. Н. П. Осипової. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
3. Методи аналізу даних : навчальний посібник для студентів / В.Є. Бахрушин. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 268 с.
4. Соціологічне дослідження: суть, види, складові, методи, цілі [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12676/>.
5. Калакура Я.С., Войцехівська І.Н., Павленко С.Ф. та ін. Історичне джерелознавство: підручник. Київ: Либідь, 2002. 488 с.

Abstract: *This topic discusses statistical methods used to analyze sociological research and surveys. In particular, methods of descriptive statistics, which allow describing the main characteristics of the studied sample, methods of interval and point estimation, methods of hypothesis testing and correlation analysis to adhere to ethical principles when conducting sociological research and surveys.*

Key words: *statistical data, sociological survey, methodology of sociological research, statistics.*

Науковий керівник:

Христенко О.А.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

МОВНА МОДЕЛЬ ЗДІЙСНЮВАНИХ КОДІВ

Гнидюк Едуард Миколайович,

здобувач вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *в даний час існує безліч завдань, при вирішенні яких необхідно застосовувати методи аналізу та трансформації програм. Це завдання безпеки програм, генерації і верифікації вихідних кодів, і навіть зворотної інженерії*

Ключові слова: *машинний код, Марківські ланцюги, класифікація.*

Будь-яку послідовність байт довжини більше 16, згідно специфікації Intel IA-32, можна дизасемблювати як послідовність команд, причому єдиним чином. Якщо дизасемблювання проводити з різних позицій, то з'явиться ефект накладання команд, у якому той самий байт може входити до кількох команд.

Отже, та сама послідовність байт може формувати різні послідовності здійснюваних команд залежно від позиції початку дизасемблювання. Зазначений факт є основною проблемою завдання поділу невизначених ділянок програм на код і дані, так як будь-який фрагмент даних можна інтерпретувати як код, хоча він не є таким, і при його виконанні на центральному процесорі відбудеться помилка виконання.

Так як код програми є логічно завершеною послідовністю команд, що реалізує конкретний алгоритм мовою високого рівня, то порядок команд суворо фіксований в ланцюжку і логічно впорядкований. Зазначена семантична особливість команд коду, що здійснюється, є їх специфічною відмінністю від команд, отриманих при дизасемблюванні випадкового фрагмента даних. Аналогічно у природних мовах слова у реченнях, як правило, мають упорядкованість на основі семантики та синтаксису мови. Деякі комбінації слів та літер відповідають різним мовам.

У лінгвістиці одним із найуспішніших методів визначення мови за текстом є Марківські моделі. У цій роботі з урахуванням аналогії з методами порівняння природних мов перевіряється гіпотеза, що однорідні Марківські моделі першого порядку зможуть ефективно моделювати здійснений код завдання поділу невизначених ділянок програм на код і дані.

За послідовність дискретних випадкових величин $\{X_n\}, n > 0$ приймемо послідовність команд (без параметрів), у якій:

$$\begin{aligned} P(X_{n+1} = i_n + 1 \setminus X_n = i_n, X_{n-1} = i_n - 1, \dots, X_0 = i_0) \\ = P(X_{n+1} = i_n + 1 \setminus X_n = i_n) \end{aligned}$$

тобто на ймовірність появи наступної команди у ланцюжку впливає лише поточна команда. Тоді $\{X_n\}$ утворює однорідний Марківський ланцюг першого порядку, в якому n – номер команди в послідовності. На початковому етапі перевірки гіпотези матрицю перехідних ймовірностей

$$P_j(n) = P(X_{n+1} = j \mid X_n = i)$$

побудуємо на основі серії експериментів. Тоді, прийнявши за $\{O_j\}$, $j = 0..L$ – послідовність команд, що тестується, яку необхідно класифікувати, ймовірність приналежності її певної моделі M буде виражатися за формулою:

$$P_m(O) = P_m(O_1)P_m(O_2)P_m(O_3) \dots P_m(O_j)$$

Зазначимо, що якщо $\{O_j\}$ являє собою коректну послідовність команд довжиною L , то існує тільки одна послідовність байт $\{B_j\}$, що представляє цю послідовність.

Грунтуючись на тому факті, що в тілі програми код функції може починатися в будь-якій позиції файлу, можна отримати кілька інтерпретацій у вигляді послідовностей команд. Відмінність в інтерпретації визначатиметься позицією дизасемблювання першої команди послідовності. У роботі вивчено і доведено той факт, що дизасемблювання послідовності команд, розпочаті з різних позицій файлу, зійдуться з великою ймовірністю менш ніж через 32 байти в одну послідовність. Отже, для будь-якого фрагмента програми більше 64 байт можна отримати послідовність команд $\{O_j\}$ довжиною L , з яких перші K будуть командами «сходження» (різними командами на однакових позиціях послідовностей), а $L - K$ команд, що залишаться істинними командами послідовності при дизасемблюванні. Отже, при повному дизасемблюванні фрагмента довжиною понад 64 байт можна з великою ймовірністю отримати справжню послідовність команд, яку вона представляє, або побудувати помилкову послідовність, не характерну для файлів, що здійснюються.

Побудуємо моделі здійснених та нездійснених послідовностей команд. Матриці перехідних ймовірностей моделей спочатку пропонується будувати навчанням з урахуванням вибірок файлів. Команди обох видів моделей на першому кроці приймемо рівноймовірними. Навчальну вибірку файлів (для побудови матриць перехідних ймовірностей) будуть представляти набір з файлів формату Windows PE і різні файли нездійснених форматів. Відповідно до проведеного в роботі порівняння природних мов і машинної, за аналогією з розбиттям текстів природних мов, розділимо здійсненні та нездійсненні файли вибірки на класи і для кожного класу на основі описаного нижче алгоритму побудуємо мовну модель, що представляє даний клас. Для побудови матриці перехідних ймовірностей моделі здійснюваних файлів необхідно отримати послідовності команд здійснюваних файлів. Для цього необхідно побудувати граф потоку управління та команд, починаючи з точки входу в програму, та виділити всі шляхи як коректні послідовності команд моделі здійснюваних файлів.

Ймовірність відповідності побудованої моделі рівна добутку відповідних ймовірностей для кожного паросполучення. Можна дійти висновку, що модель, побудована за алгоритмом, здатна класифікувати невизначені ділянки програм на код і дані. З метою перевірки даного висновку та моделі було проведено серію експериментів.

Відповідно до алгоритму пошуку підпоследовності команд з максимальною ймовірністю знаходяться випадкові команди у файлі, здійснене представлення яких у вигляді команд дає великі значення на моделях, що здійснюються, і при дуже великих розмірах файлу може призводити до невірних результатів.

Список використаних джерел

1. Leslie Pack Kaelbling, Michael L. Littman, Anthony R. Cassandra¹ Planning and acting in partially observable stochastic domains // Artificial Intelligence. Volume 101. Issues 112. May 1998. P. 99-134.

2. Карташов М. В. Імовірність, процеси, статистика. Київ. ВПЦ Київський університет, 2007. 504 с.

Abstract: *Currently, there are many tasks that must be solved using the methods of program analysis and transformation. This is a task of program security, generation and verification of source codes, and even reverse engineering..*

Key words: *machine code, Markov chains, classification.*

Науковий керівник:

Пархоменко О.Ю.,

канд.ф-м .наук, доцент,

доцент кафедри економічної кібернетики і

математичного моделювання,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 338.12

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Гончар Єва Альбертівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *встановлено, що ініціативи, спрямовані на розвиток підприємців, можуть сприяти зростанню та стабільності малого та середнього бізнесу. Проаналізовано темпи росту довоєнної економіки. Запропоновано напрями державної підтримки підприємств в умовах воєнного стану.*

Ключові слова: *управління, економічний розвиток, війна, підприємництво, корупція.*

Повномасштабна війна створила нові виклики, які вплинули як на великі компанії, так і на малий і середній бізнес. Перший наслідок полягає в тому, що фірмам доводиться мати справу з падінням попиту на їхні товари. 75% компаній повідомляють про значне падіння попиту, а 70% з них в пошуках нових клієнтів і канали збуту. 20% підприємств зіштовхуються з проблемами прострочення або несплати зі сторони клієнтів.

Другим наслідком є те, що фірми стикаються з дефіцитом фінансування. 40% компаній потребують ліквідності, якої їм не вистачає, оскільки банківське кредитування майже повністю припинилося. 36% компаній знаходяться в пошуках фінансування. Крім того, навіть до 2022 року програмою «Доступний кредит 5-7-9%» скористалися лише 4% опитаних компаній.

Третій наслідок війни – матеріально-технічні проблеми. Так, понад 44% фірм зіткнулися з труднощами в логістиці та транспортуванні [1, 2].

Результати дослідження показують, що підприємства на даний час переживають важкі часи. Втім, фірми пристосовуються до нової реальності, намагаючись адаптуватися і постійно шукають нові напрямки і можливості для роботи. Зокрема, було створено Національну раду з відновлення України, що включає близько 20-и робочих груп. Особливо важливе включення представників Асоціацій, які можуть надавати пропозиції від імені своїх компаній. Крім того, у рамках Асоціації буде створено окремий Комітет з реконструкції України, який зосередиться на підготовці пріоритетних напрямів і методів відновлення.

Зрештою, ризик корупції може послужити тривожним сигналом для міжнародних партнерів, готових фінансувати відновлення країни. Звичайно, поживлення ділової активності допоможе підтримати економіку у кризовий період.

Україна має значні виробничі потужності та цінні ресурси, проте залучення інвестицій вимагає припинення військових дій та зняття деяких обмежень, запроваджених на початку війни, що були ефективними і допомогли зберегти макроекономічну стабільність під час гострої кризи. Однак на даному етапі дані обмеження часто стають на заваді ефективному веденню бізнесу [3].

Уряд можт стимулювати економічне зростання багатьма способами. Так, компанії в багатьох країнах, що розвиваються, стикаються з меншою кількістю регулятивних і податкових бар'єрів порівняно з компаніями в розвинених країнах. Це, у свою чергу, стимулює створення бізнесу та підвищення ефективності. Згідно з даними опитування підприємств Світового банку, компанії в країнах з економікою, що розвивається, рідше, ніж компанії в інших

країнах, вважають управління податками основною перешкодою (9% респондентів проти 23%) [2].

Отже, щоб подолати фінансові проблеми, пов'язані з війною, потрібна тісна співпраця між державою та підприємствами. Уряд повинен сформувати зовнішньополітичні прозиції та прийняти рішення щодо врегулювання та контролювання бізнес-діяльності.

На жаль, багато компаній знаходяться в районах активних бойових дій і стикаються з проблемою переїзду в більш безпечні регіони України. У цей складний період важливо, щоб представники бізнесу працювали та сприяли зростанню економіки, яка є основою для підтримки обороноздатності країни.

Підприємництво не є панацеєю для економічного зростання, однак ініціативи, спрямовані на розвиток підприємців, зокрема можуть сприяти зростанню та стабільності малого та середнього бізнесу. Розвиток у країнах, що постраждали від воєнних конфліктів, вже підтримується багатьма програмами. Крім того, вже існують програми, що сприяють розвитку підприємництва в регіонах, які гостро потребують економічного розвитку [2].

Список використаних джерел

1. Григоренко Є., Шніцер М. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження. 15 груд. 2022 р. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501> (дата звернення: 05.02.2023).

2. Пилипенко О. В. Заснування та розвиток підприємства під час війни. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23186/Pelypenko_Mahisterska_robota.pdf?sequence=1 (дата звернення: 05.02.2023).

3. Головна задача – вистояти. Що турбує бізнес в Україні під час війни. 22 черв. 2022 р. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/glavnaya-zadacha-vystoyat-bespokoit-biznes-1655831867.html> (дата звернення: 05.02.2023).

Annotation: *It has been established that initiatives aimed at the development of entrepreneurs can contribute to the growth and stability of small and medium-sized businesses. The rates of growth of the pre-war economy are analyzed. Directions of state support for enterprises in the conditions of martial law are proposed.*

Keywords: *management, economic development, war, entrepreneurship, corruption.*

Науковий керівник:

Бурковська А. І.,

PhD з економіки, асистент

кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Грабовська Катерина Анатоліївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** дана робота присвячена дослідженню методів оптимізації транспортних перевезень та вдосконалення математичної моделі класичної транспортної задачі.*

***Ключові слова:** транспортні перевезення, оптимізація перевезень, логістика, транспортна задача.*

Оптимізація перевезень – це використання методів і технологій, що дозволяють максимально точно розрахувати час керування маршрутами та витратами, пов'язаними з перевезеннями .

Поняття оптимізації вантажних перевезень полягає у постійному, регулярному удосконаленні системи перевезення (доставки, завантаження/розвантаження) вантажів клієнтів.

Беручи до уваги методи оптимізації перевезень вантажів або пасажирів, забезпечуючи безпеку вантажу, а також точно розраховуючи час відбуття, прибуття, завантаження-розвантаження і простою, цілком можна зробити роботу транспортних ліній якісними .

Це впливає на різноманітні фактори, такі як час виконання, ефективність виконання вантажних перевезень, а також на найголовніше – витрати та прибуток автотранспортного підприємства. З оптимізацією перевезень підприємство завжди буде впевнено рухатися в бік зростання і максимально якісного обслуговування в сфері надання послуг логістики [5].

Логістика – наука про оптимальне управління матеріальними та іншими супутніми потоками в будь-якій сфері людської діяльності. Логістика, в даний час, одна з найбільш затребуваних наук і управлінських практик. І не тільки в економіці, але і в інших областях (політиці, містобудуванні, інженерії, екології та ін.). Логістика займається питаннями оптимізації роботи систем, основу яких складають потоки. Це можуть бути як потоки в звичному нам розумінні слова (нафто-, газопроводи інші комунікації), так і транспортні потоки, потоки ресурсів на виробництві, інформаційні потоки в мережах [4].

Грамотно організована система перевезень дозволяє скоротити витрати на утримання автопарку, а також мінімізувати ризики затримок і псування вантажу. Саме для цього необхідно постійно оптимізувати систему транспортної логістики, тим самим зменшувати витрати без втрати якості перевезення [4].

Транспортна задача – це специфічна задача лінійного програмування,

застосовувана для визначення найекономічнішого плану перевезення однорідної продукції від постачальників до споживачів (або мінімальна вартість перевезення всього товару, або ж мінімальний час його перевезення).

Математична модель транспортної задачі має такий вигляд [3]:

$$Z = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n c_{ij} x_{ij} \rightarrow \min;$$

за обмежень

$$\begin{aligned} \sum_{j=1}^n x_{ij} &= a_i \quad (i = \overline{1, m}); \\ \sum_{i=1}^m x_{ij} &= b_j \quad (j = \overline{1, n}); \\ x_{ij} &\geq 0 \quad (i = \overline{1, m}; j = \overline{1, n}), \end{aligned}$$

де

x_{ij} – кількість продукції, що перевозиться від i – го постачальника до j – го споживача,

c_{ij} – вартість перевезення одиниці продукції від i – го постачальника до j – го споживача (тариф перевезення),

a_i – запаси продукції i – го постачальника,

b_j – попит на продукцію j – го споживача.

Якщо в транспортній задачі загальна кількість продукції постачальників дорівнює загальному попиту всіх споживачів, тобто

$$\sum_{i=1}^m a_i = \sum_{j=1}^n b_j,$$

то таку транспорту задачу називають збалансованою, або закритою. Якщо ж така умова не виконується, то транспортну задачу називають незбалансованою, або відкритою.

Наприклад, якщо компанія з перевезень може своєчасно бути поінформована про пробки на дорозі, їй так легше буде скорегувати маршрут своїх машин заздалегідь або ж шляхом. Інформованість, економія, розрахунок руху по маршруту і інші технології оптимізації дозволяють доставити вантаж клієнта швидко, вчасно і з максимальною збереженням вантажу.

Метою класичної транспортної задачі є мінімізація сумарних витрат на транспортування вантажу від постачальників до споживачам [5].

Задачі вибору маршруту зустрічаються при дослідженні різноманітних процесів на транспорті, в системах зв'язку. Типова задача полягає у відшуканні найкращого маршруту, який пов'язує декілька пунктів. На допустимі маршрути може накладатися ряд обмежень, коли забороняється повернення до пройденого пункту або у кожному пункті можна побути тільки одного разу. Серед цих задач найбільш відомими є: задача вибору найкоротшого шляху між довільними пунктами; задача комівояжера; задача про максимальний потік.

Вдосконалену математичну модель транспортної задачі цілком можливо

використовувати у реальних інформаційних системах, орієнтованих не тільки на транспортні перевезення автотранспортних підприємств, а також у інших сферах. Використовуючи економікоматематичну модель транспортної задачі, можливо описувати безліч ситуацій, вельми далеких від проблеми перевезень, зокрема, знаходити оптимальне розміщення замовлень на виробництво виробів з різною собівартістю та інші [3].

Спираючись на опис алгоритму оптимізації перевезень, інтеграція удосконаленої математичної моделі транспортної задачі до вже існуючих інформаційних систем буде достатньо простою, тому що вона не передбачає собою суттєву зміну логіки роботи її компонентів, а лише додає новий шаг для корегування результатів, спираючись на актуальні дані [2].

Список використаних джерел

1. Гаврилюк І. П., Макаров В. Л.. Методи обчислень. Київ : Вища школа, 1995. 367 с.
2. Новотарський М. А. Алгоритми та методи обчислень : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 407 с.
3. Катренко А. В. Дослідження операцій : підручник. Львів : Магнолія Плюс, 2004. 549 с.
4. Бартіш М. Я., Дудзяний І. М. Дослідження операцій. Частина 1. Лінійні моделі : підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 168 с.
5. Кошовий М. Д., Кошова І. І., Костенко О. М.. Оптимізація планування експериментів для дослідження технологічних процесів. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2019. № 2 (69), ч. 2. С. 81–85.
6. Забуга С. И., Клименко М. Н. Использование специфического типа транспортной задачи для анализа логистических проблем в Украине. Серия «Економічна», випуск 90, 2016. С. 91-96

***Abstract:** This paper is devoted to the study of methods for optimizing transportation and improving the mathematical model of the classical transportation problem.*

***Keywords:** transportation, transportation optimization, logistics, transportation problem.*

Науковий керівник:

Хилько І.І.,

*старший викладач кафедри економічної кібернетики
і математичного моделювання,*

*Миколаївський національний аграрний
університет*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Григор'єв Денис Валерійович,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *в роботі розглянуто особливості формування прибутку підприємства. Досліджено зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на формування прибутку основними з яких є: природні умови, державне регулювання цін, ефективне управління витратами, конкурентне середовище, потреби споживачів.*

Ключові слова: *прибуток, підприємство, управління фінансами, маркетингові стратегії, ринок товарів та послуг.*

Сучасний бізнес немислимий без формування прибутку підприємства. Для того, щоб підприємство було стабільним та успішним, необхідно не тільки залучати нових покупців та розширювати асортимент продукції, але й зосереджуватися на оптимізації виробничих процесів та контролю витрат. При цьому важливо не забувати про соціальну відповідальність та взаємодію зі спільнотою.

Метою дослідження є вивчення особливостей та факторів формування прибутку підприємства.

Прибуток є основним показником ефективності підприємства, оскільки він свідчить про те, наскільки успішно воно здатне генерувати прибуток від своєї діяльності. Однак, формування прибутку не є простим завданням, і залежить від багатьох факторів.

Одним з найважливіших факторів формування прибутку є ефективне управління витратами. Підприємство повинно постійно аналізувати свої витрати та шукати шляхи їх оптимізації. Це може бути досягнуто шляхом використання новітніх технологій та забезпечення ефективного використання ресурсів. Оптимізація виробничих процесів є важливою складовою формування прибутку. Підприємство повинно постійно прагнути до вдосконалення своїх виробничих процесів, щоб забезпечити максимальну продуктивність та ефективність. Це може бути досягнуто шляхом використання автоматизованих систем, вдосконаленням ланцюга постачання та оптимізацією логістики.

Маркетинг також грає важливу роль у формуванні прибутку. Підприємство повинно розробити ефективну маркетингову стратегію, щоб забезпечити збільшення обсягу продажів та залучення нових клієнтів. Важливо враховувати конкурентне середовище та потреби споживачів. Якість продукту або послуги є ключовим чинником успіху підприємства. Підприємство повинно забезпечити якість своїх продуктів або послуг, щоб задовольняти потреби

споживачів та зберігати свою репутацію на ринку [1]. Важливо постійно вдосконалювати продукт та відповідати вимогам ринку та споживачів.

Підприємства можуть зосередитися на покращенні маркетингових стратегій та забезпеченні високого рівня якості своїх товарів або послуг. Це може бути досягнуто шляхом аналізу попиту на ринку та потреб споживачів, відстеження тенденцій розвитку ринку та відповідне використання маркетингових інструментів [4]. Збільшення прибутку підприємства може бути досягнуто шляхом пошуку нових ринків та розширення асортименту товарів або послуг.

На формування прибутку впливають і зовнішні фактори. До зовнішніх факторів належать природні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок та пільг, штрафних санкцій тощо. Ці фактори не залежать від діяльності підприємства, але суттєво впливають на його прибуток.

Податкові платежі, незважаючи на їх джерело і стадію господарської діяльності підприємства, на якій вони здійснюються, зменшують розмір прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства [2]. Тому, підприємство завжди повинно бути готове до змін та відповідно реагувати на них.

Таким чином, формування прибутку підприємства - це динамічний та постійно змінюючий процес. Для забезпечення прибутковості підприємства важливо зосередитися на оптимізації виробничих процесів, контролі витрат та підвищенні ефективності використання ресурсів, а також на покращенні маркетингових стратегій та розширенні асортименту товарів або послуг. Враховуючи ці фактори та забезпечуючи їх оптимальну комбінацію, підприємство може досягти успіху та стати прибутковим. Здійснення бізнесу з урахуванням соціальних та екологічних аспектів сприяє покращенню іміджу підприємства, забезпечує довгострокові перспективи його розвитку та збільшує конкурентоспроможність на ринку. Важливо пам'ятати, що формування прибутку підприємства - це не самоціль, а засіб для досягнення більш важливої мети - створення вартості для споживачів, працівників, власників та всього суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Факторний аналіз формування прибутку підприємства. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/33.pdf
2. Моделювання впливу факторів на формування прибутку державного підприємства. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/5_05_uk/25.pdf
3. Досягнутий рівень продуктивності праці, його оцінка, аналіз і фактори підвищення. URL: <https://buklib.net/books/26712/>
4. Розробка маркетингової стратегії підприємства. URL: <https://buklib.net/books/28652/>

Abstract. *The article examines the peculiarities of the formation of the company's profit. The external and internal factors that influence the formation of profit are studied, the main ones of which are: natural conditions, state regulation of prices, effective cost management, competitive environment, consumer needs.*

Key words: profit, enterprise, financial management, marketing strategies, market of goods and services.

Науковий керівник:
Олійник Т. Г.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 005.2:[339.138:338.488.2]

EVENT-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НАПРЯМ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Гулько Анастасія Володимирівна,
здобувачка вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розкрито значення event-менеджменту як важливої складової маркетингової стратегії в індустрії гостинності, що допомагає залучати нових клієнтів, зберігати існуючих, підвищувати впізнаваність бренду та підвищувати рівень задоволення клієнтів. Він допомагає компаніям повернути увагу клієнтів та забезпечити їхнє задоволення, що в свою чергу допомагає компанії збільшити свій прибуток та підвищити рівень конкурентної здатності.*

Ключові слова: *індустрія гостинності, event-менеджмент, заходи.*

Гостинності як індустрії відводиться важлива роль у багатьох країнах світу, оскільки вона є ключовим елементом туристичної промисловості. В сучасному світі готельний бізнес, ресторанний бізнес, туризм та інші сфери гостинності є дуже конкурентоспроможними та стабільними галузями економіки, що забезпечує роботу для мільйонів людей по всьому світу. Однак, для того, щоб компанії в сфері гостинності були успішними, вони мають враховувати різні чинники, включаючи ефективний маркетинг та event-менеджмент.

Event-менеджмент - це процес планування, координації та виконання подій, які спрямовані на досягнення конкретних цілей. У галузі гостинності event-менеджмент є важливою складовою маркетингової стратегії, оскільки ефективні заходи можуть допомогти залучати нових клієнтів, зберігати існуючих та підвищувати рівень задоволення клієнтів [1].

Event-менеджмент може бути використаний для проведення різноманітних подій, таких як конференції, семінари, тренінги, вечірки, виставки, фестивалі та інші. Організація таких заходів може допомогти вирішити ряд маркетингових завдань [2;4]:

1. Підвищення уваги до бренду. За допомогою проведення цікавих заходів можна залучити увагу до бренду та підвищити його впізнаваність.

2. Розвиток іміджу. Проведення відомих та престижних заходів може допомогти підвищити імідж компанії та створити позитивне сприйняття бренду у масовій аудиторії.

3. Збільшення продажів. Проведення акцій та заходів може сприяти збільшенню продажів, оскільки такі заходи залучають більше клієнтів та допомагають збільшити обсяги продажів.

4. Залучення нових клієнтів. Проведення заходів може бути ефективним способом залучення нових клієнтів, оскільки ці заходи дозволяють встановити контакт з новими аудиторіями та привернути їх увагу до бренду.

5. Підвищення рівня задоволення клієнтів. Проведення заходів може допомогти підвищити рівень задоволення клієнтів, оскільки такі заходи надають можливість клієнтам більш глибоко ознайомитися з продуктами або послугами компанії, отримати нову інформацію та досвід, спілкуватися зі співробітниками та іншими клієнтами.

Для успішного проведення заходів в індустрії гостинності необхідно враховувати ряд факторів, таких як місце проведення, розклад подій, програму заходів, стиль та дизайн, рекламну кампанію та інші. Крім того, важливо пам'ятати про підготовку персоналу, який буде займатися обслуговуванням клієнтів під час заходів. Водночас, успішне проведення заходів вимагає комплексної підготовки та уважного планування [3].

Також важливо враховувати індивідуальні потреби та побажання клієнтів, адже від цього залежить успішність заходу. Наприклад, якщо компанія пропонує послуги для сімейного відпочинку, важливо забезпечити наявність розважальних програм для дітей, спеціальні страви для дітей та врахувати побажання батьків.

Також event-менеджмент може включати не тільки великі заходи, такі як конференції або святкування, але і менші заходи, такі як вечірки, спеціальні пропозиції для клієнтів або вечірки для клієнтів [5].

Отже, можна зробити висновок, що event-менеджмент є важливою складовою маркетингової стратегії в індустрії гостинності. Він дозволяє компаніям залучати нових клієнтів, зберігати існуючих та підвищувати рівень задоволення клієнтів. Успішне проведення заходів вимагає комплексної підготовки та уважного планування, а також врахування індивідуальних потреб та побажань клієнтів. Крім того, event-менеджмент може бути важливим елементом управління репутацією компанії та позитивно вплинути на її імідж. Таким чином, компанії, які вміють успішно проводити заходи, мають більші шанси збільшити свій прибуток та підвищити свою конкурентну здатність.

Список використаних джерел

1. Getz, D. (2019). Event management and event tourism. Cognizant Communication Corporation.
2. Bowdin, G., Allen, J., O'Toole, W., Harris, R., & McDonnell, I. (2016). Events management. Routledge.
3. Shone, A., & Parry, B. (Eds.). (2017). Successful event management: A practical handbook. Cengage Learning EMEA.
4. Crompton, J. L. (2019). Event tourism: Definition, evolution, and research. Routledge.
5. Finkel, R., & Petrick, J. F. (2019). Event planning and management: A practical handbook for PR and events professionals. Routledge.

***Abstract:** The value of event management as an important component of marketing strategy in the hospitality industry, which helps to attract new customers, retain existing ones, increase brand recognition and increase customer satisfaction, is revealed. It helps companies attract the attention of customers and ensure their satisfaction, which in turn helps the company to increase its profits and increase its level of competitiveness.*

***Keywords:** hospitality industry, event management, events.*

Науковий керівник:

Кушнірук В.С.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанної справи

та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 334.722

НАПРЯМКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Данильчук Юлія Романівна,

здобувач вищої освіти 281 Публічне управління та адміністрування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуто напрямки сприяння розвитку бізнесу в територіальних громадах, питання щодо розпорядження майном, розробки та контролю програм соціально-економічного та культурного розвитку,*

призначення соціальних виплат та субсидій. Окрема увага приділяється ролі малого та середнього бізнесу в розвитку економіки України.

Ключові слова: *територіальні громади, мале та середнє підприємництво, соціальні виплати, субсидії, розвиток економіки.*

Сучасні умови розвитку бізнесу в Україні характеризуються серйозними викликами та труднощами. Аспектами функціонування середнього та малого підприємництва займаються багато науковців та дослідників. Як правило, такі види бізнесу розвиваються в територіальних громадах.

Тему малого та середнього бізнесу в реаліях вітчизняної економіки висвітлюють у своїх працях багато вітчизняних науковців та дослідників, зокрема О. Кузьмін, С. Соболю, Б. Данилишин, Р. Рудік, М. Козоріз, С. Реверчук, З. Герасимчук, О. Барановський, З. Варналій, М. Бутко та інші.

Сьогодні дуже важко розвивати бізнес. Через війну майже третина представників українського малого та середнього бізнесу розширили свою діяльність на іноземних споживачів. Водночас 28% українських МСП, які працювали під час війни, вже розширили свою діяльність на іноземних клієнтів. Ще 21% планують почати це робити в майбутньому [1].

Наразі українські підприємці здебільшого продають свої товари та послуги на ринках США (30%), Польщі (27%), Німеччини (13%), Великої Британії (10%), Литви (10%) та Канади (10%). Основними бар'єрами для виходу малих і середніх підприємств на зовнішні ринки є відсутність фінансових ресурсів (29%), спеціальних знань (27%) і відсутність виробничих потужностей (12%). Потенційними українськими бестселерами є: одяг від українських дизайнерів (28%), крафтові продукти (26%) та прикраси, в тому числі ювелірні (23%) [2].

Більшість середніх і малих підприємств України були зосереджені в місті Києві, Дніпрі, Одесі, Львові та Харкові. Найменше середніх і малих підприємств зареєстровано в Закарпатській, Волинській, Рівненській, Сумській, Тернопільській та Чернівецькій областях.

Повноваження територіальних громад в Україні визначається статтею 143 Конституції України. Територіальні громади міст, міст і сіл безпосередньо або через створені ними органи місцевого самоврядування розпоряджаються майном, що є у комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку та контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць та контролює їх виконання.

У територіальних громадах можна отримати казначейське обслуговування та пенсійне забезпечення, йдеться також про призначення різних соціальних виплат і субсидій. Об'єднані громади зможуть розвивати медичну сферу за рахунок власних доходів. Усі адміністративні питання тепер вирішує один центр НСЗУ. Їх кількість в Україні постійно зростає.

Існує три фінансові складові громади: власні кошти, дотації та субсидії, а також спонсорські кошти. Власні ресурси формуються з 60% податку на доходи

фізичних осіб (зараз 0%); право розпоряджатися землею на території громад; 25% екологічний податок; 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 100% єдиного податку, 100% податку на прибуток підприємств та фінансових установ з комунальної власності; 100% податок на майно (нерухомість, земля, транспорт).

Кожен платник податку на доходи фізичних осіб повинен розуміти, що якщо він сплачуватиме податок за місцем здійснення діяльності, то матиме авторитет і повагу в суспільстві. Тоді керівництво громади поблажливо ставиться до його діяльності і навіть сприяє. Наприклад, організує зупинку громадського транспорту біля підприємства для зручності добирання працівників, підремонтує дорогу, піде на зустріч щодо змін у системі водопостачання чи каналізації, організовує благоустрій прилеглих територій тощо.

Мале та середнє підприємництво є одним із основних напрямів розвитку економіки України. Малий та середній бізнес є ініціатором впровадження інноваційних процесів, фактором зниження безробіття в країні, розвитку здорової конкуренції на ринку тощо. Без ефективної державної підтримки неможливий розвиток малого та середнього бізнесу.

Держава не може розвивати свою економіку без розвитку приватного підприємництва, при цьому важливу роль відіграє діяльність малого та середнього бізнесу. Проте рівень розвитку малого та середнього бізнесу в Україні значно нижчий, ніж у багатьох розвинених країнах Європи. Українська економіка має всі можливості для розвитку бізнесу, що потребує додаткових реформ та досліджень у цій сфері.

Уряду необхідно розробити та запровадити механізм ефективної взаємодії держави з бізнесом і, зокрема, з фізичними особами-підприємцями. Відсутність такого механізму в першу чергу свідчить про ігнорування державою малого бізнесу, мікропідприємства та фізичних осіб-підприємців. Подальші дослідження слід зосередити на розробці ефективного механізму підтримки малого та середнього бізнесу у співпраці з вітчизняним урядом.

Список використаних джерел

1. Бізнес під час війни: скільки підприємців почали працювати "на закордон". URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/27/691914/>
2. Хроніка війни Росії проти України: що відбувається з фінансовою системою. URL: <https://finclub.net/ua/news/khronika-viiny-rosii-proty-ukrainy-shcho-vidbuvaietsia-z-finansovoiu-systemoiu.html>

***Abstract:** The areas of promoting business development in territorial communities, issues related to property management, development and control of socio-economic and cultural development programs, assignment of social payments and subsidies were reviewed. Particular attention is paid to the role of small and medium-sized businesses in the growth of the Ukrainian economy.*

***Keywords:** territorial communities, small and medium-sized enterprises, social payments, subsidies, economic development.*

Науковий керівник:
Шишпанова Н.О.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 331.108.5

МОТИВАЦІЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ден Юлія Олександрівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: встановлено, що важливим інструментом для нормальної роботи персоналу на підприємстві в є мотивація. Проаналізовано ключові види стимулювання працівників. Запропоновано напрями вдосконалення системи заохочення персоналу на підприємствах.

Ключові слова: мотивація, персонал, управління, війна, людський капітал.

Актуальною проблемою в наш час є управління персоналом в умовах війни. Військовий стан став справжнім випробуванням не лише для бізнесу, а й для кожного співробітника. Через щоденні виклики важливим питанням залишається управління людським капіталом в умовах війни, а також дослідження актуальних практик у сфері управління людьми.

За результатами дослідження кадрового порталу gcr.ua важливим інструментом для ефективної роботи персоналу на підприємстві в є мотивація – це спонукання працівника до діяльності, корисної для організації в якій він працює[1]. В її основі лежать не тільки важливі потреби працівника, але й можливість задовольнити ці потреби, працюючи на даному підприємстві.

Система мотивації включає в себе різні види стимулювання. Серед основних можна виділити грошову, негрошову, матеріальну та нематеріальну (рис. 1).

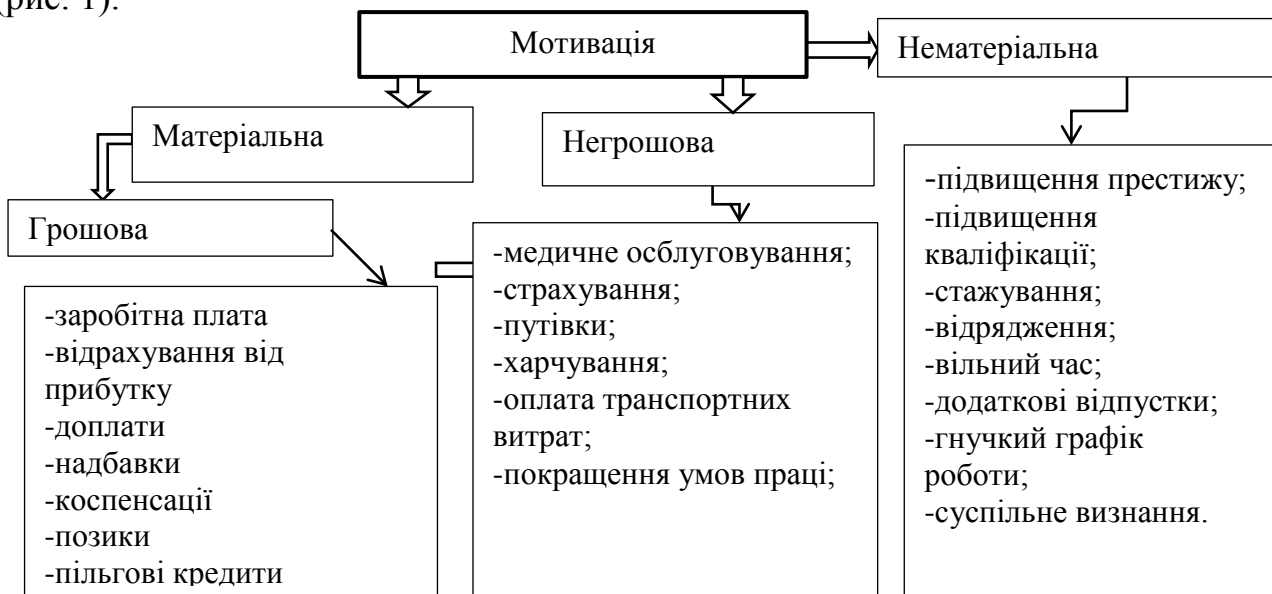


Рис.1. Система мотивації

Джерело: побудовано на основі [2].

Матеріальна мотивація, а саме грошова, стала найважливішим інструментом фактором покращення вмотивованості робітників, адже стабільний дохід став порятунком для українців, які вимушені були покинути свої домівки.

Нематеріальні форми мотивації відіграють важливу роль для покращення роботи персоналу підприємства. Саме нематеріальні види мотивації можуть стати універсальним інструментом для адаптації персоналу до нових реалій життя.

Окрім самої мотивації важливу роль в ефективності роботи працівників відіграє оцінка персоналу. Вона є універсальним інструментом для покращення системи мотивації працівників та дозволяє отримувати інформацію для подальшого її аналізу (рис. 2).

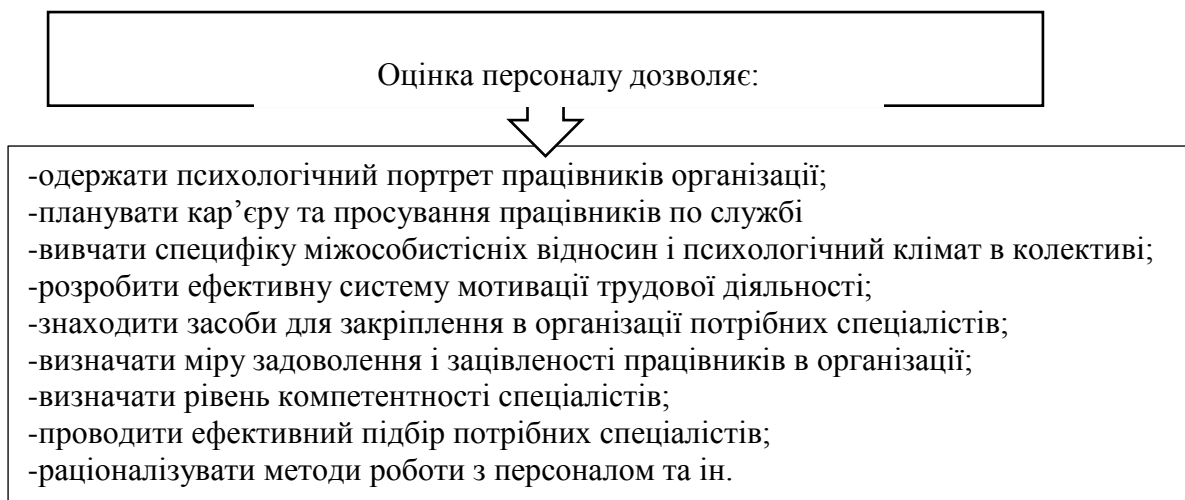


Рис.2. Переваги використання оцінки персоналу.

Джерело: побудовано на основі [4].

Не дивно, що впровадження методів мотивації працівників заохочує людей працювати продуктивно та призводить до кращих результатів. Проте мало хто знає, що продуктивна робота також позитивно впливає на досвід співробітників, оскільки сприяє більшій задоволеності роботою.

Мотивація співробітників за допомогою винагород та інших переваг розвиває культуру інновацій. Коли співробітники відчувають, що організація їх цінує та підтримує, вони хочуть кинути виклик самим собі. Отже, ніколи не слід недооцінювати важливість мотивації на робочому місці, оскільки вона стимулює ріст. Крім того, керівники, які розуміють, які переваги мотивують їхні команди, часто бачать найкращі результати.

Роботодавці, які визнають важливість мотивації в управлінні, визнають, що лідери отримують найкраще від своїх команд, коли вони підтримують, а не критикують. Коли керівник піклується про робоче навантаження та благополуччя своєї команди, рівень відсутності, як правило, нижчий, оскільки працівники відчувають менший стрес і перевантаження.

Вигоди та мотивація співробітників завжди існують паралельно та сприяють надзвичайно високим показникам утримання. Коли працівники отримують бонуси, крім того, що й винагороду, вони мають високу мотивацію та навряд чи шукатимуть іншу посаду. Особливо, якщо інші компанії не можуть зрівнятися зі своїм компенсаційним пакетом.

Організації, які розуміють, як підвищити мотивацію співробітників, часто забезпечують винятковий досвід співробітників і мають сильний внутрішній бренд. Однак це не відбувається відразу. Сильний внутрішній бренд є результатом стратегій, які базуються на даних і покладаються на відгуки співробітників. Підприємства з визнаними амбасадорами брендів, іншими словами, щасливими та вмотивованими працівниками, як утримують, так і залучають найкращі таланти.

Отже, проблема мотивації працівників на підприємстві та адаптація бізнесу в умовах війни постала перед керівництвом кожного підприємства. Складні умови та випробування довели, що мотивація серед персоналу відіграє важливу роль для ефективності праці.

Менеджерам компаній необхідно проводити роботу, яка полягає в стимулюванні до роботи працівників, підтримки їх в складних ситуаціях, створення лояльного та спокійного соціально-психологічного клімату в команді та забезпечувати інші процеси, що сприяють ефективному функціонуванню підприємства.

Список використаних джерел

1. Особливості мотивації роботи в команді . URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_57_2017_ukr/16.pdf (дата звернення 31.01.2023)

2. Адаптація системи мотивації праці персоналу інноваційних підприємств сталого розвитку під час воєного стану URL:<https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/299> (дата звернення 01.02.2023)

3. Методи оцінки результативності персоналу організації URL: https://stud.com.ua/26218/menedzhment/metodi_otsinki_rezultativnosti_personalu_organizatsiyi (дата звернення 02.02.2023)

4. Управління персоналом. Суть і завдання оцінки персоналу URL: <https://library.if.ua/book/45/3135.html#> (дата звернення 04.02.2023)

Annotation: *It was established that motivation is an important tool for the normal work of personnel at the enterprise. Key types of employee incentives are analyzed. Directions for improving the personnel incentive system at enterprises are proposed.*

Keywords: *motivation, personnel, management, war, human capital.*

Науковий керівник:

Бурковська А. І.

PhD з економіки, асистент

кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 339.3

ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Дністрян Оксана,

здобувач вищої освіти групи 162 «Біотехнології та біоінженерія»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто вплив цифровізації і глобалізації на економічні процеси. Охарактеризовано поняття електронна комерція. Проаналізовано соціально-економічний ефект від впровадження електронної торгівлі.*

Ключові слова: *цифровізація, глобалізація, електронна торгівля, інтернет-технології.*

Сучасні економічні процеси схильні до впливу двох найважливіших процесів сучасності: цифровізації та глобалізації. Появу нових видів, форм продажу та каналів розподілу товарів на ринку стимулюють також процеси інтеграції економіки. Дедалі більшого впливу в усі сфери економіки надає цифровізація, а в останні роки високі темпи зростання демонструє електронна торгівля.

У працях зарубіжних дослідників загальноприйнятим є термін «e-commerce» (скорочено від electronic commerce, дослівний переклад «електронна комерція»), що означає продаж як товарів, так і послуг в режимі онлайн.

Електронна комерція є складовою електронного бізнесу, інструмент взаємодії між продавцем і покупцем, при якому хоча б один із ключових параметрів щодо передачі прав власності на товари та послуги здійснюється електронним способом. Електронна торгівля, в свою чергу, є складовою електронної комерції та обмежується діяльністю щодо здійснення виключно договорів купівлі-продажу. Під електронною торгівлею слід розуміти комерційну діяльність, спрямовану здійснення актів купівлі-продажу товарів із використанням інформаційних систем, зокрема мережі Інтернет та електронних процедур. використанням інформаційних систем, інформаційно-комунікаційної мережі Інтернет та електронних процедур.

В основі поняття «електронна торгівля», що набуло широкого поширення, історично і логічно лежить поняття «позамагазинна» торгівля, тобто, здійснення покупки поза торговельною мережею.

Основним соціально-економічним фактором, що стимулював активний розвиток електронної торгівлі, стала чергова хвиля емансипації жінок, їх масовий вихід на роботу, кардинальна зміна патріархального сімейного укладу, яка вимагала скорочення часу на ведення домашнього господарства та відвідування торгових підприємств. Цьому сприяв розвиток науково-технічного прогресу, а також масштабне поширення Інтернет-технологій. Процеси концентрації капіталу торгівлі призвели до появи та розвитку торгових Інтернет-мереж. Торгові компанії, які працювали у традиційному форматі, стали створювати паралельно Інтернет-магазини, відбулося залучення в обіг дистанційної торгівлі нових товарних груп, взаємна трансформація та взаємопроникнення різних видів електронної торгівлі. Відбулися кардинальні зрушення і у структурі та культурі споживання. Звісно ж, що 2020 рік у розвитку електронної торгівлі став своєрідною «точкою неповернення», коли дистанційний формат торгівлі охопив практично всю споживчу аудиторію. Інтернет-магазини є одним з найпопулярніших онлайн-видів діяльності в усьому світі. З кожним роком в онлайн-торгівлю включається все більше нових груп споживачів.

Споживачі, безперечно, отримують від розвитку електронної торгівлі соціально-економічний ефект, суть якого полягає у новій якості споживання. Економічний ефект насамперед проявляється в економії споживчих витрат. Соціальний ефект - це вивільнення часу споживачів на здійснення купівлі та підвищення якості обслуговування за рахунок зручності пошуку та оплати товарів; відсутність тимчасових та географічних обмежень для здійснення покупки; персоніфікація товарної пропозиції; можливість вибору умов оплати та доставки.

Суб'єкти підприємницької діяльності у сфері електронної торгівлі можуть одержати економічний ефект за рахунок скорочення періоду окупності торговельного бізнесу; невеликий обсяг початкових фінансових інвестицій, розширення асортиментної лінійки шляхом мінімізації товарних запасів, а також скорочення та зміни структури торгового персоналу.

Для національної економіки загалом позитивним ефектом є розвиток роздрібного товарообігу, що супроводжується зростанням надходжень податкових та митних платежів.

Аналіз ринку електронної торгівлі дозволяє зробити такі висновки:

- електронна торгівля є одним з секторів економіки, що динамічно розвиваються, генеруючи нові робочі місця та податкові надходження;
- основними передумовами активного розвитку ринку електронної торгівлі є процеси цифровізації та глобалізації економіки;
- каталізатором розвитку електронної торгівлі стала пандемія Covid19 і пов'язані з нею карантинні обмеження.

Список використаних джерел

1. Андрощук Г. COVID-19: вплив на електронну комерцію. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmaceutika/covid19-vpliv-na-elektronnu-komerciyu.html>
2. Інтернет магазини України: число покупок подвоїться [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.reclamare.com.ua/gruoperevoki-servis-kotoryj-vam-pomohet>
3. Яценко О. М., Грязіна А. С., Шевчик О. О. Електронна комерція як елемент глобальної торговельної системи. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 8. С. 4–15.
4. Ecommerce Europe [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecommerce-europe.eu/about-ecommerce-europe>

Abstract: The impact of digitization and globalization on economic processes is considered. The concept of electronic commerce is characterized. The socio-economic effect of the introduction of electronic commerce is analyzed.

Key words: digitization, globalization, e-commerce, Internet technologies.

Науковий керівник:

Табацкова Г.В.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 321

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ТА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ В ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

Дяченко Анастасія Романівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: у роботі розглянуто сутність молодіжної політики. Визначено значення участі молоді в діяльності влади та особливості впливу молоді на формування самодостатнього, реального громадянського

суспільства. Запропоновано перспективні напрямки ефективного здійснення державної молодіжної політики.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика, громада, суспільство, держава.*

Організація Об'єднаних Націй (ООН) охарактеризувала молодь як втілення надії на майбутнє та прагнення всіх суспільств. Молодіжна рада є молодіжною організацією, метою якої є просування та захист інтересів молоді.

Створення молодіжної ради розглядається як відповідний крок у залученні молоді в громадах. Це є кроком для участі молоді в громадах. Отже, активну молодіжну раду слід заохочувати в будь-якій країні, щоб забезпечити майбутнє країни. Невизнання цього може поставити під загрозу майбутнє політичної емансипації молоді. Молодь може впливати на рішення місцевої влади, беручи активну участь у місцевих молодіжних радах. У багатьох інших країнах Європи молодіжні ради є сильними та надійними організаціями. Молодіжні ради захищають інтереси місцевої молоді. Вони можуть бунтувати і створювати проблеми, якщо їхні вимоги не виконуються. У межах рад особи можуть публічно демонструвати та висловлювати свою думку. Їхня участь у прийнятті рішень щодо молоді стримує будь-яку конфронтацію з владою, яка може виникнути на рівні школи, місцевого чи національного уряду. Тому вважаю дослідження сутності молодіжної політики та залучення молоді в громадське життя є актуальним.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей молодіжної політики та залучення молоді в громадське життя.

Питання молодіжної політики та залучення молоді в громадське життя є предметом дослідження таких науковців: О.М. Балакірева, А.О. Васильєв [1], М.Ф. Головатого, С.П. Голуба, І.М. Гузенко, Р.Я. Левіна, І.В. Ткачук. Особливості регулювання молодіжної сфери в Україні є у низці нормативно-правових актів.

Появу у науковому просторі поняття «молодіжна політика» низка зарубіжних та вітчизняних вчених пов'язують із соціально-економічними змінами у другій половині ХХ ст. і відповідно зміною ролі молоді у соціальному прогресі. Участь є основним правом. Це один із керівних принципів Загальної декларації прав людини, який повторювався в багатьох інших конвенціях і деклараціях. Завдяки активній участі молоді люди мають змогу відігравати важливу роль у власному розвитку, а також у розвитку своїх громад, допомагаючи їм набути життєво важливих навичок, розвинути знання про права людини та громадянство й сприяти позитивній громадянській діяльності. Щоб ефективно брати участь, молоді люди повинні мати належні інструменти, такі як інформація, освіта та доступ до своїх громадянських прав.

ООН давно визнала, що молодь є основним людським ресурсом для розвитку та ключовим фактором соціальних змін, економічного зростання та технологічних інновацій. Участь у прийнятті рішень є ключовим пріоритетним напрямком порядку денного ООН щодо молоді. У 1995 році, у десяту річницю Міжнародного року молоді, Організація Об'єднаних Націй посилила свою

прихильність до молоді, прийнявши Всесвітню програму дій для молоді (WPAU), міжнародну стратегію для більш ефективного вирішення їхніх проблем і розширення можливостей для участі в житті суспільства.

Треба заохочувати брати участь молоді у програмах, які стосуються її проблем, таких як освіта, соціальний захист, репродуктивне здоров'я, навколишнє середовище тощо [2].

Для того, щоб участь молоді була інклюзивною, справедливою та гендерно врахованою, необхідно усунути соціальні, економічні та культурні бар'єри, які впливають на молодих жінок. Вони повинні мати рівний доступ до освіти та професійної підготовки, щоб бути належним чином підготовленими для повноцінної участі в житті суспільства, особливо політичної участі [4].

Молоді люди мають безмежний потенціал для внесення інновацій. Підтримка молодих людей у повному розкритті їхнього потенціалу може слугувати рушієм і прискорювачем Цілей сталого розвитку, яких світові лідери зобов'язалися досягти до 2030 року. Тому Організація Об'єднаних Націй прагне забезпечити, щоб молоді люди були включені, наділені повноваженнями та поважалися [5]. Відповідно досвіду в Україні та в усьому світі, підтримка молоді приносить багаточисельні дивіденди для громад і суспільства. Молоді люди можуть уявляти, вимагати і бути активними учасниками та трансформаторами у суспільстві через підприємливість, творчість, інновації та активну громадянську участь. Розвиток молодіжної політики повинен бути стратегічним пріоритетом країни. Але існують перешкоди, з якими сьогодні стикається молодь в Україні, потрібні конкретні рекомендації щодо того, як їх можна вирішити. Повне використання потенціалу молодих людей в Україні потребує інвестицій у їхній потенціал, усунення структурних бар'єрів, які перешкоджають їхньому розвитку, та забезпечення їхньої повноцінної участі в процесі прийняття рішень. Інвестиції в молодь – це інвестиції в майбутнє країни [6].

Отже, для залучення молоді в громадське життя потрібно оновити законодавчу базу в Україні, щоб сприяти введенню в дію конкретних механізмів участі молоді. Більше того, спроможність національних органів влади, органів місцевого самоврядування та об'єднаних громад на субнаціональному рівні слід розвивати, щоб існуючі механізми громадянської участі молоді могли стати більш ефективними та працювати над покращенням участі молоді, зокрема в школах та громадах. Нарешті, необхідно встановити ціль для підвищення громадянської свідомості молодих жінок і чоловіків, що має бути досягнуто через формальну та неформальну громадянську освіту, одночасно підвищуючи обізнаність щодо їхнього права та обов'язку брати участь.

Список використаних джерел

1. Васильєв А.О. Організаційно-функціональний механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні: основні напрямки вдосконалення. Державне будівництво. 2019. № 1.

2. Жужа Л.О. Молодіжна політика в Україні: сучасний стан і шляхи реформування. Регіональні студії. 2019. № 19. С. 41-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regst_2019_19

3. Офіційний сайт законодавства Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua>

4. Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави. Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012– 2021 років) / [редкол.: Попатенко М.М., гол. ред. колег.; Бондар Т.В. та ін.]. Київ: ТОВ «Ройлайд», 2021. 100 с.

5. Сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН). URL: <https://www.un.org/>

6. Ministry of Education of Ukraine. 2017. On the rights of children to extracurricular education. Letter # 1/9-46 of February 2, 2017. http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/54325/

Abstract: *The work examines the essence of youth policy. The importance of youth participation in government activities and the specifics of youth influence on the formation of a self-sufficient, real civil society have been determined. Prospective directions for the effective implementation of the state youth policy are proposed.*

Key words: *youth, youth policy, community, society, state.*

Науковий керівник:

Олійник Т. Г.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 352

РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Дяченко Анастасія Романівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено, що сутність молодіжної політики. Встановлено, що для ефективної реалізації залучення молоді потрібно дотримуватися принципів. Окреслено основні форми участі молоді у розвитку територіальної громади. Розглянуто приклади позитивного впливу від участі в молоді діяльності громади. Зроблено висновок про важливість залучення молоді до розвитку територіальних громад.*

Ключові слова: *молодь, територіальна громада, розвиток, молодіжні лідери, форми, участь, принципи*

Молодь віком до 30 років становить близько половини населення світу, але вона все ще недостатньо представлена в державних органах на всіх рівнях управління. Чомусь існує стереотип, що молоді люди або занадто недосвідчені, щоб щось змінити, або не цікавляться політикою та інструментами розвитку держави, зокрема громад. Але насправді молодіжних лідерів більше, ніж ми думаємо. Одні з них створюють спеціальні молодіжні центри, інші розвивають різноманітні сфери діяльності держави. Тож, молодь є водночас і найціннішим, і найпроблемнішим членом суспільства [1]. Цінність молодого покоління полягає в тому, що його представники зазвичай мають більшу рішучість, здатність засвоювати великі обсяги інформації, оригінальність і критичність мислення.

Реформа децентралізації дала вітчизняним територіальним громадам більше повноважень і ресурсів, а значить – і більше можливостей для зростання та розвитку. Особливого значення у цьому процесі є залучення молоді до прийняття управлінських рішень, підтримка юних активістів у їх починаннях, створення умов для реалізації різноманітних ідей та проектів [2].

Для ефективної реалізації залучення молоді потрібно дотримуватися наступних принципів:

- участь молоді в житті громади уможлиблює самостійний вибір;
- завдяки участі молоді політика загалом краще враховує її потреби;
- якщо проблеми молоді громада сприймає серйозно, то й молодь усвідомлює свою частку відповідальності в житті громади;
- молоді люди мають самі визначити, яку саме участь у житті громади вони можуть брати, а не виконувати вказівки дорослих [3].

Як на державному так, і на місцевому рівні існують різні засоби чи підходи, щоб залучити молодь до створення та розвитку місцевого ініціативного молодіжного осередку громади. Європейська практика розвитку територіальних громад, засвідчила, що основними формами участі з питань молоді є наступні [3]:

- громадські роботи;
- участь в різних видах неформального навчання;
- створення мереж однолітків - залучення молодих людей до навчання їхніх однолітків за принципом «рівний-рівному» (наприклад, програми з пропаганди здорового способу життя тощо);
- участь в діяльності громадської організації (клубу, молодіжного центру) і виконання обов'язків в цій організації;
- участь в молодіжних радах, парламентах, форумах, комітетах та інших структурах, як традиційний спосіб участі в прийнятті рішень;
- участь у консультаціях з молоддю в процесі підготовки управлінських рішень, щоб висловити свою позицію з приводу тієї чи іншої проблеми, внести пропозиції щодо її вирішення;

- різні види участі молоді в проектах і заходах (як організованих, так і неорганізованих);
- участь у різного роду громадські кампанії;
- членство в політичних партіях, радах, групах за інтересами;
- участь у виборах (щоб голосувати і бути обраним).

Зауважимо, що роль молоді у розвитку територіальних громад лише зростає у добу великих змін, зокрема їм доводиться шукати нові формати, а інколи вони відкривають нові можливості для розвитку. Як приклад відмітимо, створення у місті Тернополі волонтерських бригад, які під час пандемії COVID-19 надавали психологічну допомогу, волонтерили у закладах охорони здоров'я, розвезли понад тисячу продуктових наборів.

Підвищуючи інтерес та заохочуючи молодих людей до розвитку територіальних громад, ця форма участі стає більш впливовою, оскільки молоді люди можуть відстежувати та підтримувати дії місцевих органів влади, а з іншого боку, контролювати ці органи. Наприклад, залучення молоді місцевими органами влади в Маловисківській територіальній громаді передбачає втілення різноманітних проєктів не тільки за підтримки місцевого бюджету та бізнесу, а навіть виграє грантові конкурси [4].

В Новоукраїнській територіальній громаді вважають, що молодь має бути активним учасником як політичного життя, так і місцевого самоврядування. Як результат в територіальній громаді функціонують окремі відділи освіти, спорту та молодіжної політики, кожен з яких займається власною справою, а головне таке подрібнення відділів апарату управління громади не викликає додаткових затрат [5].

На теренах Білозерської територіальної громади було створено молодіжний дорадчий орган. Метою діяльності якого є робити громаду комфортною для дітей і молоді, обов'язково враховуючи їхні думки. Місцеві органи влади відмічають важливість створення такого простору для молоді, як одного із основних пріоритетів розвитку громади [6].

Проведенні дослідження констатували, що останнім часом голосу молоді віком 20+ зовсім не чуто, а ті невеличкі кроки, які сьогодні робляться разом із молоддю, дуже важливі для територіальних громад.

Отже, з вище викладеного можна зробити висновок, що у розвитку територіальних громад важливим на сьогодні є, поряд з координацією молодіжної роботи, активне залучення молоді до реалізації заходів спрямованих на розвиток територіальних громад. Розглянуті приклади є підтвердженням того, що найкращими експертами у вирішенні проблем молоді в територіальних громадах є сама молодь. Адже саме визначення молоді, як важливого креативного потенціалу розвитку громади, чинника, зможе забезпечувати цілісний і творчий розвиток територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Чупров В. И., Зубок Ю. А., Уільямс До.. Молодь в суспільстві ризику. Київ.: Наука, 2014, з. 96.

2. Час для молоді: як молоді люди змінюють світ вже зараз. URL: <https://www.youthwellbeing.in.ua/posts/chas-dlia-molodi-iak-molodi-liudy-zminiuiut-svit-vzhe-zaraz>

3. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. – Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. – 48с.

4. Маловисківська Міська Рада : офіційна сторінка URL: <https://mviskarada.gov.ua/>

5. Новоукраїнська територіальна громада: офіційна сторінка. URL: <https://novoukr-otg.gov.ua/>

6. Білозерська територіальна громада: офіційна сторінка. URL: <http://bilozirska-tg.dosvit.org.ua>

Abstract: *It has been studied that the essence of youth policy. It was established that for the effective implementation of youth involvement, it is necessary to follow the principles. The main forms of youth participation in the development of the territorial community are outlined. Examples of the positive impact of youth participation in community activities are considered. A conclusion was made about the importance of involving youth in the development of territorial communities.*

Key words: *youth, territorial community, development, youth leaders, forms, participation, principles*

Науковий керівник:

Ключник А.В.,

д-р екон. наук, професор,

професор кафедри публічного управління та

адміністрування і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 631.4

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ: ОХОРОНА ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ

Єфімова Анастасія Миколаївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у роботі розглянуто основні питання раціонального землекористування. Охарактеризовано основні показники якості ґрунтів. Запропоновано низку заходів спрямованих на збереження ґрунтів.*

Ключові слова: *ґрунт, земельні ресурси, раціональне землекористування, гумус*

Нераціональне використання земельних ресурсів призводить до того, що українські чорноземи втрачають свої властивості, просто вивітрюються та вимиваються водами, і це, відповідно, призводить до погіршення якості земельних ресурсів України. Тому важливим стоїть питання раціонального використання земельних ресурсів та питання їх охорони.

Ґрунти утворюються під впливом клімату, живих організмів, складу і будови материнських гірських порід, рельєфу місцевості і віку території. Від клімату залежить кількість опадів, що впливає на розвиток рослинності, життєдіяльність мікроорганізмів, розчин різних сполук у ґрунті та їх переміщення. Температура впливає на перебіг хімічних і біохімічних реакцій.

У результаті взаємодії багатьох складних процесів формується хімічний склад ґрунту.

Ґрунт складається з різноманітних мінеральних, органічних та органо-мінеральних сполук.

Найважливішою складовою частиною ґрунту є гумус - перегній. Він утворюється з органічних рослинно-тваринних залишків, які щорічно потрапляють у ґрунт і під впливом життєдіяльності мікроорганізмів розкладаються й синтезуються.

Хімічний склад ґрунту суттєво впливає на його родючість, на його фізичні та біологічні властивості.

Рослинний опад в лісах і відмерла трав'яна рослинність після розкладу мікроорганізмами дають багато органічної речовини, збільшуючи потужність ґрунту. Частково гумус мінералізується і знову під впливом мікроорганізмів переходить в доступні рослинам мінеральні сполуки.

Ґрунт містить мікроелементи (азот, фосфор, калій, кальцій, магній, сірку, залізо та ін.) і мікроелементи (бор, марганець, молібден, мідь, цинк та ін.), які рослини споживають у невеликих кількостях. Їх співвідношення і визначає хімічний склад ґрунту. Він залежить від вмісту елементів в материнській породі, кліматичних факторів, рослинності. Чим більше зволожений ґрунт, тим переважно бідніше мінеральними сполуками її верхні горизонти.

Засоленням ґрунтів називається збільшення переважного вмісту легкорозчинних солей в ґрунті (понад 0,25%), що призводить до утворення солонцюватих і солончакових ґрунтів.

Розумне регулювання хімічного складу ґрунту може підвищувати родючість ґрунту, і навпаки, невміле використання мінеральних добрив, неправильна обробка ґрунту - може змінити хімічний склад ґрунту в негативну сторону і стати причиною спустошення родючих земель.

Земля, ґрунт є основою сільськогосподарського виробництва та лісового господарства. На землі вирощують зернові, технічні та лісові культури, кормові трави, сади і ягідники. Сільськогосподарське виробництво забезпечує людину продуктами харчування, а промисловість - різноманітною сировиною.

Кількість і якість продуктів харчування залежить від обробітку ґрунту, підживлення рослин тощо.

Ґрунти - органічно-мінеральний продукт багаторічної спільної діяльності живих організмів, води, повітря, сонячного тепла й світла. Ці природні утворення характеризуються родючістю, забезпечують рослини поживними речовинами (калієм, вуглецем, азотом, фосфором тощо) і всім необхідним для їхньої життєдіяльності.

Ґрунти виконують активну фільтруючу роль у очищенні природних і стічних вод.

Ґрунтово-рослинний покрив планети є регулятором водного балансу суходолу, оскільки він поглинає, утримує й перерозподіляє велику кількість атмосферної вологи. Це - універсальний біологічний фільтр і нейтралізатор багатьох видів антропогенних забруднень.

В Україні нараховують понад 38 типів ґрунтів. Вони відрізняються між собою структурою, мінеральним складом, вмістом гумусу та поживних елементів, фізичними й хімічними властивостями, родючістю, придатністю для сільськогосподарського використання.

З усіх видів ґрунтів найродючіші чорноземи. Родючість ґрунтів визначає такий компонент, як гумус (перегній). Це органічна речовина, що утворилася з решток відмерлих організмів, а також у результаті життєдіяльності організмів, які переробляють ці рештки, розкладають, збагачують вуглекислим газом, водою, аміаком та іншими речовинами. Процес утворення ґрунту (ґрунтоутворення) - важлива частина біологічного кругообігу речовин й енергії. Ґрунт забезпечує рослини калієм, вуглецем, азотом, фосфором тощо.

Родючість ґрунту залежить від кількості цих речовин у гумусі, вмісту гумусу в ґрунті та товщини шару ґрунту. Кращі чорноземи містять до 70-90% гумусу (залежно від того, живий він чи мертвий).

Основні причини зниження агрономічних властивостей ґрунту - це, насамперед, багаторазовий обробіток його різними знаряддями за допомогою потужних і важких колісних тракторів і комбайнів; водна та вітрова ерозії (цей процес різко зростає внаслідок низької культури землеробства, застарілих методів обробітку ґрунту тощо); споживацьке ставлення до землі, намагання якнайбільше від неї взяти і якнайменше їй повернути, що призводить до виснаження гумусу; перехід на індустріальні та інтенсивні технології, тобто застосування високих доз мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, яке супроводжується забрудненням ґрунту баластними речовинами (хлоридами, сульфатами), накопиченням отрутохімікатів у ґрунтах і підґрунтових водах.

Ґрунти забруднюються відпрацьованими газами тракторів, комбайнів, автомобілів, мастилами та паливом, які витікають з них під час роботи на полях, а також техногенними викидами промислових підприємств - сульфатами, оксидами азоту, важкими металами, радіонуклідами. Безповоротної шкоди завдає ґрунтам відведення сільськогосподарських земель, особливо ріллі, під будівництво фабрик, заводів, електростанцій, відкритих гірничих розробок, доріг та міст, військових полігонів тощо.

Отже, катастрофічний стан наших земель вимагає невідкладних науково-обґрунтованих заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів та отримання екологічно чистих продуктів харчування.

Заходи, спрямовані на збереження ґрунтів. Найважливішим заходом збереження ґрунтів є правильне формування культурного агроландшафту. У кожній екосистемі має бути своє, науково обґрунтоване співвідношення між полем, лісом, луками, болотами, водоймами. Це дасть найвищий господарський ефект і збереже довкілля.

Не менш важливою справою є організація і дотримання польових, кормових та інших сівозмін.

Зберегти ґрунт допоможуть і перехід на прогресивні форми обробітку землі, ефективні та легкі машини й механізми, скорочення повторного обробітку ґрунту, перехід на безплужний обробіток.

Впровадження поряд з ультрахімізованим методом господарювання органічного (біологічного) землеробства без застосування отрутохімікатів і неякісних мінеральних добрив.

Список використаних джерел:

1. Основи ґрунтознавства. Чернівці, 1999.
2. Мякишев І. Проблеми українського ґрунтознавства. Чернівці, 2001.
3. Екологічна енциклопедія. - Кишинів, 1996.

***Abstract:** The main issues of rational land use are considered in the work. The main indicators of soil quality are characterized. A number of measures aimed at soil conservation have been proposed.*

***Key words:** soil, land resources, rational land use, humus*

Науковий керівник:

Христенко О.А.

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 519.87(100)

МІСЦЕ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Єфімова Анастасія Миколаївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** математичні методи дослідження операцій є важливою галуззю математики, яка досліджує процеси прийняття рішень в різних*

галузях життя. У даній роботі розглянуто місце математичних методів дослідження операцій в сучасному світі.

Ключові слова: дослідження операцій, математичні методи досліджень операцій, оптимальний план закупівель, оптимізація виробництва.

Будь-яка сфера людської діяльності, особливо економіка чи бізнес, пов'язана з прийняттям рішень в умовах неповної інформації. Джерела невизначеності можуть бути найрізноманітнішими: нестабільність економічної чи політичної ситуації, невизначеність дій ділових партнерів, випадкові фактори, тобто велика кількість обставин, які неможливо врахувати. До таких обставин відносяться погодні умови, невизначеність товарного попиту, неабсолютна надійність виробничих процесів, недостовірність інформації тощо.

Робота економіста або особи, яка приймає рішення, полягає у прийнятті найкращого управлінського рішення в кожній конкретній ситуації. Якість прийнятого рішення залежить від усвідомлення тим, хто приймає рішення, ситуації, в якій приймається рішення. У разі сумнівів некваліфікований економіст відмовляється прийняти рішення або приймає його без достатнього обґрунтування. В такому випадку основним інструментом виступають операційні дослідження.

Загальноприйнятим трактування сутності поняття «дослідження операцій» є наступне: «це наука, що займається розробкою та застосуванням математичних методів для вирішення проблем у бізнесі, промисловості, адмініструванні та інших галузях» [1, с.9]. Вона є важливою складовою сучасного світу, оскільки дозволяє оптимізувати процеси, зменшити витрати та збільшити ефективність виробництва.

У праці Вільям Дж. Стівенс зазначено: «Методи дослідження операцій – це математичні техніки, які дозволяють вирішувати проблеми, пов'язані з операціями, тобто з виробництвом, транспортуванням, логістикою, розподілом ресурсів, торгівлею та багатьма іншими галузями. Ці методи можуть бути застосовані для вирішення проблем різного рівня складності, від найпростіших до найбільш складних» [2, с.17].

Математичні методи дослідження операцій включають широкий спектр методів і технік, які використовуються для розв'язання проблем оптимізації, моделювання та прийняття рішень. Їх можна класифікувати за різними ознаками, наприклад, за методами розв'язання задач, за природою змінних та за ступенем складності задач. На рис.1 наведено загальну класифікацію математичних методів дослідження операцій.

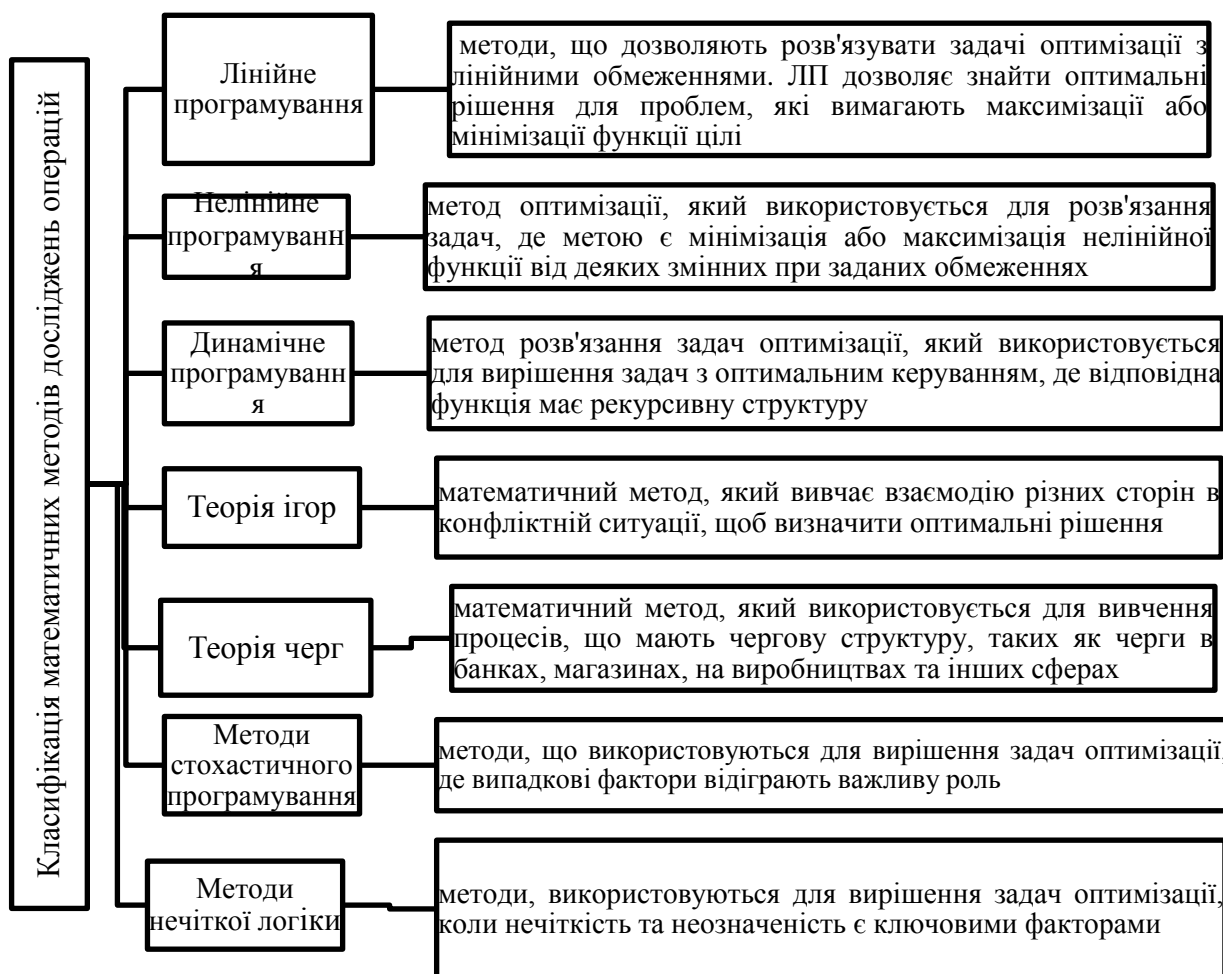


Рис.1. Класифікація математичних методів досліджень операцій

Джерело: побудовано автором на основі джерела [1]

Математичні методи дослідження операцій застосовуються в багатьох галузях, включаючи економіку, фінанси, логістику, транспорт, енергетику та інші. В сучасному світі використовуються для вирішення різних проблем, таких як планування виробництва, оптимізація логістики та управління запасами. Один з прикладів використання математичних методів дослідження операцій в бізнесі може бути оптимізація процесу.

Припустимо, що компанія має багато постачальників і кожен з них пропонує товар за різними цінами. Крім того, є обмеження на кількість товару, який може бути придбаний від кожного постачальника. Математичні методи дослідження операцій можуть допомогти у визначенні оптимального рішення для компанії щодо того, яких постачальників і яку кількість товару купувати.

Наприклад, можна створити математичну модель, яка визначає оптимальний вибір постачальників і кількість товару, який слід купити від кожного з них, з урахуванням таких факторів, як ціна, якість товару, доставка, ризик та інші.

Для вирішення цієї задачі можна використовувати математичні методи, такі як лінійне програмування, динамічне програмування, теорію ігор та інші. В результаті можна отримати оптимальний план закупівель, який забезпечить компанії максимальну вигоду з витрачених коштів.

Математичні методи досліджень операцій використовуються для моделювання різноманітних систем, включаючи виробництво, транспорт, телекомунікації, логістику та інші. В наш час, зростаючий обсяг даних та швидке розвиток технологій дозволяє застосовувати математичні методи дослідження операцій з ще більшою ефективністю та точністю. Математичні методи досліджень операцій дозволяють вирішувати складні проблеми в умовах неоднозначності та невизначеності, використовуючи математичні моделі та алгоритми. Завдяки цьому, дослідження операцій стали невід'ємною частиною багатьох наукових дисциплін, включаючи економіку, менеджмент, інженерію, біологію та інші.

Досвід використання математичних методів показує, що для отримання надійних і репрезентативних результатів їх використання повинно базуватися на таких принципах [2]:

- 1) загальна методологія і теорія наукового пізнання відіграють вирішальну роль;
- 2) потрібна чітка і правильна постановка проблеми дослідження;
- 3) відбір кількісно та якісно репрезентативних соціально-економічних даних;
- 4) правильність застосування математичних методів, тобто вони повинні відповідати дослідницькому завданню та характеру даних, що обробляються;
- 5) необхідна змістовна інтерпретація та аналіз отриманих результатів, а також обов'язкова додаткова перевірка отриманої інформації шляхом математичної обробки.

Таким чином, математичні методи сприяють: підвищенню ефективності бізнес-процесів; відбувається економія часу, особливо при обробці великої кількості інформації; оптимізація виробництва. Крім того, математичні методи тісно пов'язані з таким поєднанням наукової та інформаційної діяльності, як створення історичних баз даних і архівів машиночитаних даних. Неможливо ігнорувати досягнення цієї епохи, а інформаційні технології стають одним із найважливіших факторів розвитку всіх сфер суспільства.

Список використаних джерел

1. Лисенко О.І., Тачиніна О.М., Алексеєва І. В. «Математичні методи моделювання та оптимізації. Частина 1. Математичне програмування та дослідження операцій: підручник» К.: НАУ, 2017. 212 с
2. Вільям Дж. Стівенс «Впровадження операційних досліджень», 2018 с.545

***Abstract:** Mathematical methods of operations research are an important branch of mathematics that studies decision-making processes in various fields of life. This paper considers the place of mathematical methods of operations research in the modern world.*

Keywords: operations research, mathematical methods of operations research, optimal procurement plan, production optimization.

Науковий керівник:
Хилько І.І.,
*старший викладач
кафедри економічної кібернетики
і математичного моделювання,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.439.63.053.3

**РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОСТАЧАННЯ (ЗБУТУ) АГРАРНОЇ
ПРОДУКЦІЇ ЗА УМОВИ ОБМЕЖЕНОСТІ ДОСТУПУ ДО ПРОДУКТІВ
СПОЖИВАННЯ, НОРМОВАНОГО СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ
ХАРЧУВАННЯ**

Жебко Олександр Олегович,
аспірант першого року навчання спеціальності 051 Економіка
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: у статті розглянуто ресурсний потенціал збуту аграрної продукції за умови обмеженості доступу до продуктів споживання та підвищення ефективності збуту аграрної продукції при нормованому її споживанні. Автором запропоновано стратегії підвищення ефективності збуту аграрної продукції.

Ключові слова: ресурсний потенціал, продовольча безпека, обмеженість споживання продуктів харчування, збут аграрної продукції.

В умовах продовольчої кризи (2022) значно розширюється зміст поняття «ресурсний потенціал постачання (збуту) аграрної продукції». Актуальність даного дослідження зумовлюють існуючі теоретичні та практичні проблеми, пов'язані з обмеженим фізичним та економічним доступом до продуктів харчування та при нормованому їх споживанні.

Ресурсний потенціал постачання аграрної продукції є важливим для забезпечення продовольчої безпеки населення, а також для експорту сільськогосподарської продукції, який є одним з основних джерел доходів для багатьох країн. Ресурсний потенціал постачання аграрної продукції охоплює комплекс чинників, які впливають на виробництво, збір, переробку та постачання сільськогосподарської продукції на ринок, а також визначається не тільки обсягами виробництва, але й якістю продукції та її вартістю на ринку [2].

До головних чинників ресурсного потенціалу постачання аграрної продукції відносяться [3]:

- площа оброблюваних земель;
- рівень технічного оснащення виробництва (включаючи наявність машин та обладнання для обробки та збирання врожаю);
- використання відповідних добрив та засобів захисту рослин;
- кліматичні та погодні умови;
- кваліфікація працівників сільського господарства;
- рівень фінансової підтримки від держави тощо.

Одними з важливих чинників, що впливають на ринкову вартість продукції, є конкуренція між виробниками та співвідношення попиту і пропозиції [1].

Щоб збільшити ресурсний потенціал постачання аграрної продукції, необхідно розвивати інновації в сільському господарстві, вдосконалювати технології виробництва, підвищувати кількість та якість продукції та розширювати асортимент продуктів.

Втім, ресурсний потенціал постачання аграрної продукції може бути високим навіть за умови обмеженості доступу до продуктів споживання. Наприклад, в країнах з високим рівнем виробництва сільськогосподарської продукції може бути велика кількість збережених запасів, але громадяни можуть не мати змоги придбати ці продукти [7].

Обмеженість доступу до продуктів споживання може призвести до нерівномірного розподілу аграрної продукції, зокрема до того, що більша частина продукції буде експортуватися за кордон, тоді як місцеве населення не матиме достатньої кількості продуктів харчування.

Однак, у більшості країн існують програми державної підтримки, які спрямовані на забезпечення доступу до продуктів харчування для вразливих груп населення. Такі програми можуть включати в себе соціальні допомоги, виплати на дітей, безкоштовні шкільні обіди, продуктові набори за програмою ЮНІСЕФ та інші заходи [4].

Крім того, важливим є розвиток інфраструктури для зберігання та транспортування сільськогосподарської продукції, щоб зменшити логістичні витрати та забезпечити доступ до продуктів харчування у віддалених районах проживання. Обмеженість доступу до продуктів споживання може бути викликана як економічними, так і фізичними чинниками.

Економічна обмеженість доступу до продуктів споживання відбувається, коли люди не мають достатньої кількості грошей, щоб придбати необхідні продукти харчування. Це може статися з різних причин, таких як [7]:

- низький рівень доходу: люди з низьким доходом можуть не мати достатньо коштів, щоб купувати необхідні продукти харчування;
- розбалансованість попиту і пропозиції: в деяких країнах рівень інфляції може призвести до зростання цін на продукти харчування, що робить їх недосяжними для більшості населення;

- рівень безробіття: люди, які не мають роботи або мають низькооплачувану роботу, можуть не мати достатньо коштів, щоб придбати необхідні продукти харчування;

- соціальна дискримінація: деякі люди можуть мати обмежені можливості та не можуть через це знайти роботу, або отримати належний рівень заробітної плати через дискримінацію на основі раси, статі, національності або інших чинників.

Економічна обмеженість доступу до продуктів споживання може мати серйозні наслідки для здоров'я та добробуту людей, особливо для тих, хто вже знаходиться за межею бідності. Тому важливо розробляти та впроваджувати політики та програми, які забезпечують доступ до продуктів харчування для всіх людей, незалежно від їхнього доходу.

Фізична обмеженість доступу до продуктів споживання відбувається, коли людина не має можливості фізично отримати доступ до необхідних харчових продуктів. Це може бути спричинено різними чинниками, такими як [8]:

- географічні обмеження: люди, які живуть у віддалених районах, можуть мати обмежений доступ до продуктів споживання через відсутність торгових точок у своєму районі;

- економічні обмеження: недостатня кількість робочих місць або повна їх відсутність у районі проживання, відсутність фізичного доступу до банківської системи;

- фізичні обмеження: люди з особливими потребами можуть мати складнощі з пересуванням і отриманням доступу до продуктів споживання;

- культурні обмеження: у деяких культурах можуть бути обмежені деякі продукти харчування через релігійні або інші переконання.

Фізична обмеженість доступу до продуктів харчування є серйозною проблемою, яку необхідно вирішувати на рівні держави, впроваджуючи програми підтримки незахищених верств населення.

Оскільки, обмеженість доступу до продуктів споживання може становити виклик для забезпечення продовольчої безпеки, то важливо розглядати різні підходи до забезпечення доступу до продуктів харчування, включаючи розвиток інфраструктури та програм державної підтримки з метою отримання нормованого споживання продуктів.

Збут аграрної продукції за умови нормованого споживання продуктів харчування визначається попитом на ці продукти на ринку. Нормоване споживання продуктів харчування визначається на основі рекомендацій фахівців з харчування та дієтики і передбачає необхідну кількість поживних речовин, вітамінів та мінералів для забезпечення здорового харчування людини [5].

Для успішного збуту аграрної продукції за умови нормованого споживання продуктів харчування необхідно забезпечити виробництво якісних та безпечних продуктів, які відповідають стандартам та вимогам ринку й нормам споживання. Крім того, важливо забезпечити ефективну систему збуту,

яка включає в себе ефективне зберігання, транспортування та розподіл продуктів на ринку [6].

Для підвищення ефективності збуту аграрної продукції можна використовувати різні стратегії, такі як:

- розвиток мережі продажу: розширення кількості торгових точок та дистриб'юторських мереж для забезпечення доступності продуктів для споживачів;

- продаж напряму: залучення клієнтів безпосередньо до виробника шляхом організації фермерських ринків або онлайн-магазинів;

- експорт: розширення збутових ринків за межами країни для забезпечення більш широкого збуту продукції;

- маркетингові акції: проведення рекламних кампаній та акцій для збільшення попиту на продукцію.

Нормоване споживання продуктів харчування визначається на основі досліджень споживання продуктів харчування на душу населення в країні. Залежно від країни та її культурних, економічних та соціальних особливостей, норми споживання можуть відрізнятися [8].

Ресурсний потенціал постачання (збуту) аграрної продукції за умови нормованого споживання продуктів харчування визначається як можливість забезпечення населення країни продуктами харчування з урахуванням обсягів виробництва та споживання продуктів харчування. Забезпечення рівномірного та достатнього споживання продуктів харчування є однією з основних функцій сільського господарства в будь-якій країні [4].

Ресурсний потенціал постачання аграрної продукції визначається різноманітними чинниками, такими як кліматичні умови, рівень технологічного розвитку, наявність необхідних ресурсів, рівень інфраструктури та інші. Фізична та економічна обмеженість доступу до продуктів споживання може впливати на постачання та споживання аграрної продукції. Недостатня кількість продуктів, брак коштів, обмеження на ввезення продуктів та інші фактори можуть стати перешкодою для забезпечення населення достатньою кількістю продуктів харчування. Збалансоване харчування є важливим фактором для збереження здоров'я та підтримки фізичного та психічного стану організму.

Отже, необхідно розвивати сільське господарство та підтримувати розвиток інфраструктури для забезпечення належної кількості продуктів харчування для населення. Необхідно підтримувати ініціативи з питань розвитку продовольчої безпеки та шукати рішення, щоб запобігти порушенню забезпечення населення продуктами харчування.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. (2004) Економіка аграрних підприємств: підручник для вищих навчальних закладів, 2-ге вид., доп. і перероб., 624 с.

2. Батигіна, О. М. (2011). Сільськогосподарська продукція як об'єкт обігу на аграрному ринку. Підприємництво, господарство і право, (2), С.38-41.

3. Гладій М. В. (1998) Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України (питання теорії, методології і практики): моногр., 294 с.

4. Григоренко О. (2010). До питання моніторингу стану харчування населення України. *Commodities and markets*, 10(2), С.118-124.

5. Деякі питання продовольчої безпеки : Постанова Кабінету Міністрів України, редакція від 21.10.2011, № 1379. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1379-2007-%EF> (дата звернення 25.02.2023)

6. Кундєєва, Г. О. (2014). Історичний підхід до становлення продовольчої безпеки та сталого розвитку. *Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості*, 162 с.

7. Митченко, О. О., Нігаєва, О. Е. (2013). Оцінка рівня споживання і витрат населення на продукти харчування в Україні та світі. *Продуктивність агропромислового виробництва. економічні науки*, (23), С.108-112.

8. Сичевський, М. П. (2019). Глобальна продовольча безпека та місце України в її досягненні. *Економіка АПК*, 1, С.6-17.

9. Фтомова, О. С. (2018). Рівень життя, бідності та нерівності в Україні та країнах Європи. *International Scientific Journal «Internauka»*, 9 с.

Abstract: *The article examines the resource potential of agricultural production distribution if limited access to consumer products and increasing the efficiency of selling agricultural products with rationing consumption. The author proposed strategies for increasing the efficiency of sales of agricultural products.*

Ключові слова: *resource potential, food security, limited food consumption, sale of agricultural products.*

Науковий керівник:

Шебаніна О.В.

д-р. екон. наук, професор,

професор кафедри економічної кібернетики

і математичного моделювання,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 658.8

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЮ

Задорожня Крістіна Юріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *встановлено, що організація маркетингової діяльності готелю є важливим елементом успішного бізнесу в готельній індустрії.*

Проаналізовано, що постійний моніторинг та аналіз даних допоможуть готелю зберегти конкурентну перевагу та досягти успіху в своїй діяльності.

Ключові слова: маркетингова діяльність готелю, інтернет-маркетинг, якість обслуговування.

Організація маркетингової діяльності готелю - це складний та постійний процес, який вимагає великої уваги до потреб та очікувань клієнтів та використання різних маркетингових інструментів та стратегій. Для досягнення успіху в цій галузі важливо враховувати такі особливості [2]:

1. Розуміння потреб клієнтів: Готель повинен вивчати своїх клієнтів, їх потреби та очікування, щоб забезпечити затишний та комфортний перебування в готелі. Опитування гостей, аналіз відгуків та реакцій клієнтів можуть допомогти зрозуміти потреби ринку та відповідно пристосувати свій продукт.

2. Продаж пакетних пропозицій: Готелі можуть залучити більше клієнтів, пропонуючи пакетні пропозиції, такі як транспортна послуга, обід, екскурсії тощо. Це може зробити відпочинок для гостей зручнішим та заощадити їм час та кошти.

3. Рекламування: Готель повинен рекламувати свої послуги, використовуючи різні канали комунікації, такі як рекламні агентства, соціальні мережі, телебачення та інтернет. Реклама повинна бути цілеспрямованою та ефективною, залежно від цільової аудиторії.

4. Використання онлайн-бронювань: Готелі повинні бути присутніми в онлайн-сервісах бронювання номерів, таких як Booking.com, Hotels.com, Expedia та інших. Це дасть змогу залучити більше клієнтів, які шукають готелі в Інтернеті.

5. Дбайливе ставлення до клієнтів: Готель повинен бути відкритим та готовим задовольнити потреби своїх гостей. Прийняття гостей з відкритим серцем та уважність до їх запитів та потреб допоможе створити позитивний імідж готелю та забезпечити повторні бронювання та рекомендації іншим потенційним клієнтам.

6. Забезпечення якості: Готель повинен постійно контролювати якість своїх послуг та забезпечувати високу якість обслуговування для клієнтів. Проведення аудиту та моніторингу якості можуть допомогти у виявленні слабких місць та вдосконаленні сервісу.

7. Розвиток лояльності: Готель повинен створювати програми лояльності для постійних клієнтів, такі як знижки на послуги, бонусні програми, подарунки та інші привілеї. Це може допомогти зберегти постійну клієнтську базу та залучити нових клієнтів через позитивні відгуки та рекомендації [4].

8. Використання соціальних мереж: Готель повинен бути активним в соціальних мережах, щоб збільшити свою видимість та залучити більше клієнтів. Створення рекламних кампаній та взаємодія з гостями через соціальні мережі можуть допомогти підвищити лояльність та популярність готелю.

Захист іміджу готелю та задоволення клієнтів - це головні пріоритети для успішного розвитку бізнесу готелю. Крім того, готель повинен ретельно аналізувати конкурентну ситуацію на ринку та залучати нових клієнтів за допомогою привабливих пропозицій та унікальних послуг [3]. Наприклад, готель може запровадити програму забезпечення безпеки для клієнтів та персоналу, що може забезпечити додаткові гарантії та сприяти збільшенню довіри клієнтів [1]. Важливим аспектом організації маркетингової діяльності готелю є використання інтернет-маркетингу. Створення та оптимізація сайту готелю, запуск контекстної реклами, використання соціальних мереж та інших інструментів можуть допомогти залучити нових клієнтів та збільшити обсяги продажів [5]. Готель повинен ретельно аналізувати результати своєї маркетингової діяльності та коригувати стратегії відповідно до потреб та очікувань клієнтів та змін на ринку.

Отже, організація маркетингової діяльності готелю - це комплексний процес, який включає в себе різноманітні стратегії та інструменти. Виконання цих завдань допоможе готелю зберегти свою конкурентну перевагу та залучити більше клієнтів, що сприятиме його подальшому розвитку та успіху на ринку. Організація маркетингової діяльності готелю повинна ґрунтуватися на ретельному аналізі потреб та очікувань клієнтів, конкурентній ситуації на ринку, використанні різних інструментів та стратегій маркетингу, а також постійному моніторингу та аналізі результатів діяльності. Виконання цих завдань допоможе готелю зберегти свою позицію на ринку та забезпечити його успіх у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Kotler, P., Bowen, J. T., & Makens, J. C. (2014). Marketing for hospitality and tourism. Pearson.
2. Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research. *Tourism management*, 29(4), 609-623.
3. Morrison, A. M. (2010). Hospitality and travel marketing. Cengage Learning.
4. Xiang, Z., Du, Q., Ma, Y., & Fan, W. (2017). A comparative analysis of major online review platforms: Implications for social media analytics in hospitality and tourism. *Tourism Management*, 58, 51-65.
5. Hudson, S., Huang, L., Roth, M. S., & Madden, T. J. (2016). The influence of social media interactions on consumer–brand relationships: A three-country study of brand perceptions and marketing behaviors. *International Journal of Research in Marketing*, 33(1), 27-41.

Abstract: *It has been established that the organization of marketing activities of the hotel is an important element of successful business in the hotel industry. It has been analyzed that constant monitoring and data analysis will help the hotel maintain its competitive advantage and achieve success in its activities.*

Keywords: marketing activities of the hotel, Internet marketing, quality of service.

Науковий керівник:

Іваненко Т. Я.

*канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної
справи та організації бізнесу,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 005.574:[338.488.2:640.4]

ЧИННИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Запорожець Вікторія Вадимівна,

*здобувач вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *проаналізовано питання запобігання та вирішення конфліктів у готельному господарстві та передбачення можливих проблем. Виявлено, що готелі повинні мати розроблену стратегію взаємодії з гостями, яка включає не тільки запобігання конфліктів, але й їх вирішення. Готельний персонал повинен бути навчений рішення проблем та вміти діяти в стресових ситуаціях.*

Ключові слова: *конфлікти, вирішення конфліктів, якість обслуговування.*

У готельному господарстві конфлікти можуть виникати з різних причин, від непорозумінь між співробітниками до претензій гостей щодо якості обслуговування. Однак існують певні чинники, які допомагають запобігти конфліктам та ефективно їх вирішувати.

Ось кілька таких чинників [2;4]:

1) Комунікація: налагоджена і ефективна комунікація між співробітниками та гостями є ключовою у запобіганні конфліктів. Співробітники повинні вміти слухати та розуміти потреби та бажання гостей, а також висловлювати свої думки та рішення в чіткій та ввічливій формі.

2) Передбачення можливих проблем: персонал готелю повинен передбачити можливі проблеми, що можуть виникнути, та приділяти їм увагу заздалегідь. Це може включати планування заходів безпеки, перевірку обладнання та інші заходи, що забезпечують якість обслуговування.

3) Культура сервісу: відправною точкою культури сервісу є бажання відповісти на потреби гостей. Персонал готелю повинен бути готовий надавати якісні послуги, що задовольняють потреби гостей та вирішують їх проблеми.

4) Створення сприятливого середовища: готель повинен забезпечувати сприятливе середовище для своїх гостей. Це може включати затишну обстановку, відповідну температуру в номерах, регулярне прибирання та забезпечення безпеки.

5) Повага до культурних різниць: у готелях можуть зупинятися гості з різних країн та культур, тому персонал повинен відноситися з повагою до різних культурних традицій та звичаїв. Це допоможе уникнути непорозумінь та конфліктів, які можуть виникати через недотримання культурних норм.

6) Ефективна робота зі скаргами: важливо, щоб готель мав чіткий та ефективний механізм роботи зі скаргами гостей. Скарги повинні бути прийняті швидко та професійно, а рішення повинні бути прийняті в найкоротший термін.

7) Тренінг персоналу: персонал готелю повинен проходити регулярні тренінги, щоб удосконалювати свої навички та вміння вирішувати конфлікти. Тренінги можуть включати такі теми, як ефективна комунікація, робота зі скаргами, культурні різниці та інші.

8) Лояльність до клієнтів: готель повинен намагатися зберегти лояльність своїх гостей. Це може бути досягнуто через надання якісних послуг, регулярне спілкування з гостями та надання додаткових послуг, що задовольняють їх потреби.

Також важливо навчати персонал умінню ефективно вирішувати конфлікти та прагнути зберегти лояльність своїх гостей. Крім того, є кілька додаткових чинників, які також можуть допомогти у запобіганні та вирішенні конфліктів у готельному господарстві [1]:

- Якість обслуговування: якість обслуговування є ключовим чинником для задоволення гостей та уникнення конфліктів. Готель повинен надавати якісні послуги, що відповідають очікуванням гостей. Це може включати чистоту номерів, якісну їжу, ефективну роботу персоналу та інше.

- Персонал з різними мовами: у готелях з частими іноземними гостями може бути корисно мати персонал, який володіє різними мовами. Це може допомогти зменшити культурні бар'єри та забезпечити більш ефективну комунікацію з гостями.

- Спеціальні потреби гостей: готелі повинні враховувати спеціальні потреби гостей, такі як алергії на їжу, обмежені можливості руху, спеціальна дієта та інше. Забезпечення таких потреб може допомогти уникнути конфліктів та зробити перебування гостей більш комфортним.

- Керування очікуваннями: готельний персонал повинен бути вмілим у керуванні очікуваннями гостей. Це означає, що персонал повинен пояснювати, які послуги та можливості доступні для гостей, що допоможе уникнути непорозумінь та неправильних очікувань.

Загалом, запобігання та вирішення конфліктів у готельному господарстві потребує багатьох факторів. Готельний персонал повинен мати ефективну

комунікацію, бути готовим до можливих проблем, розуміти культурні особливості та вміти працювати з різними типами людей. Важливо, щоб готельна адміністрація надавала достатню підтримку персоналу та забезпечувала необхідні ресурси, які можуть допомогти зменшити конфлікти [5].

Іншим важливим чинником є ефективне вирішення конфліктів, які все ж виникають. Готельний персонал повинен знати, як вирішувати конфлікти та повинен мати необхідні навички для цього. Для вирішення конфліктів можуть використовуватися різні методи, такі як медіація, позитивна взаємодія, альтернативні методи розв'язання конфліктів та інші [3].

Крім того, важливо, щоб готельний персонал був готовим до вирішення конфліктів, що виникають від гостей з різними культурними та етнічними характеристиками. Готельні працівники повинні бути обізнані з різними культурними підходами, звичаями та нормами поведінки, що допоможе уникнути непорозумінь та конфліктів. Нарешті, важливо мати механізм для отримання зворотного зв'язку від гостей. Готельний персонал повинен знати, як отримувати та обробляти зворотний зв'язок від гостей.

Отже, запобігання та вирішення конфліктів у готельному господарстві є важливими аспектами у забезпеченні якісного обслуговування гостей. Для запобігання конфліктів необхідно мати досвідчений та навчений персонал, який може ефективно взаємодіяти з гостями. Також, важливо розробити стратегію взаємодії з гостями та навчити персоналу рішення проблем.

У випадку, коли конфлікти все ж виникають, необхідно мати навички вирішення проблем та знати, як використовувати різні методи розв'язання конфліктів. Для готельного персоналу також важливо бути обізнаним з культурними підходами та звичаями різних гостей.

Список використаних джерел

1. Bowen, D.E. & Schneider, B. (2013). Service quality: A study of hotel employee attitudes and perceptions. *Cornell Hospitality Quarterly*, 54(1), 1-14.
2. Buhalis, D. & Law, R. (2008). Progress in tourism management: Twenty years on and 10 years after the internet-The state of eTourism research. *Tourism Management*, 29(4), 609-623.
3. Hwang, Y. (2010). The impact of hotel employee empowerment on service quality and customer satisfaction. *Tourism Management*, 31(6), 688-698.
4. Kim, K., Lee, H.J., Lee, H. & Koo, C. (2014). The effects of perceived justice on customer satisfaction and behavioral intentions of service recovery in upscale hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 43, 35-44.
5. Lee, J.S. & Ok, C. (2012). Factors influencing customers' reactions to service failures in luxury hotels. *International Journal of Hospitality Management*, 31(3), 995-1005.

***Abstract:** The issue of preventing and resolving conflicts in the hotel industry and predicting possible problems is analyzed. It was found that hotels should have a developed strategy of interaction with guests, which includes not only conflict*

prevention, but also their resolution. Hotel staff should be trained in problem solving and be able to act in stressful situations.

Keywords: *conflicts, conflict resolution, service quality.*

Науковий керівник:

Кушнірук В. С.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанної справи

та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 004.383.3+519.65

ЗАСОБИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРОЦЕСАМИ ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ

Звіришин Валентин Михайлович,

здобувач вищої освіти спеціальності 122 «Компютерні науки»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у тезах розглянуті засоби взаємодії між окремими процесами, що забезпечує концепцію багатозадачних операційних систем.*

Ключові слова: *сигнали, канали, повідомлення, семафори, сокети*

Процеси виконуються у власному адресному просторі і ізольовані один від одного. Це мінімізує можливість впливу процесів один на одного, що є необхідною умовою в багатозадачних операційних системах. Один ізольований процес малокорисний. Фактичною концепцією багатозадачних операційних систем є модульність, тобто заснована на взаємодії між окремими процесами[1].

До засобів взаємодії між процесами можна віднести:

- сигнали
- канали
- FIFO (іменовані канали)
- повідомлення (черги повідомлень)
- семафори
- пам'ять, що розділяється
- RMDA
- сокети (гнізда)

Сигнали спочатку були запропоновані як засіб повідомлення про помилки, але можуть використовуватися і для елементарного IPC, наприклад, для синхронізації процесів або для передачі найпростіших команд від одного

процесу до іншого. Проте використання сигналів в якості засобу IPC обмежена через те, що сигнали дуже ресурсомісткі. Відправлення сигналу вимагає виконання системного виклику, а його доставка - переривання процесу-одержувача і інтенсивних операцій зі стеком процесу для виклику функції обробки і продовження його нормального виконання. При цьому сигнали слабо інформативні та їх число дуже обмежене. У певному сенсі сигнали забезпечують найпростішу форму міжпроцесорної взаємодії, дозволяючи повідомляти процес або групу процесів про настання деякої події[2].

Синтаксис організації програмних каналів при роботі в командному рядку shell: `cat myfile | wc`.

При цьому (стандартний) висновок програми *cat* (1), яка виводить вміст файлу *myfile*, передається на (стандартне) введення програми *wc* (1), яка, у свою чергу підраховує кількість рядків, слів та символів. В результаті ми отримуємо щось на кшталт: 12 45 260, що буде означати кількість рядків, слів та символів у файлі *myfile*[3].

Назва каналів FIFO походить від виразу First In First Out (першим зайшов - першим вийшов). FIFO дуже схожі на канали, оскільки є односпрямованим засобом передачі даних, причому читання даних відбувається в порядку їх запису. Однак на відміну від програмних каналів, FIFO мають імена, які дозволяють незалежним процесам отримати до цих об'єктів доступ. Тому іноді FIFO також називають іменованими каналами. FIFO є окремим типом файлу у файлової системі UNIX.

Повідомлення, точніше черги повідомлень є складовою частиною операційної системи, вони обслуговуються операційною системою, розміщуються в адресному просторі ядра і є розділеним системним ресурсом. Кожна черга повідомлень має свій унікальний ідентифікатор. Процеси можуть записувати і зчитувати повідомлення з різних черг. Процес, що відправив повідомлення в чергу, може не очікувати читання цього повідомлення будь-яким іншим процесом. Він може закінчити своє виконання, залишивши в черзі повідомлення, яке буде прочитано іншим процесом пізніше.

Застосування семафорів можна пояснити на простому прикладі. Нехай, є якийсь роздільний ресурс (наприклад, файл). Необхідно блокувати доступ до ресурсу для інших процесів, коли якийсь процес виробляє операцію над ресурсом (наприклад, записує в файл). Для цього зв'яжемо з даним ресурсом якусь цілочисельну величину - лічильник, доступний для всіх процесів. Вважатимемо, що значення 1 лічильника означає доступність ресурсу, 0 - його недоступність. Тоді перед початком роботи з ресурсом процес повинен перевірити значення лічильника. Якщо воно дорівнює 0 - ресурс зайнятий, і операція недопустима - процесу залишається чекати. Якщо значення лічильника дорівнює 1 - можна працювати з ресурсом. Для цього, перш за все, необхідно заблокувати ресурс, тобто змінити значення лічильника на 0. Після виконання операції для звільнення ресурсу значення лічильника необхідно змінити на 1. У наведеному прикладі лічильник грає роль семафора.

Механізм розподіленої пам'яті дозволяє позбутися від накладних витрат передачі даних через ядро, надаючи двом або більше процесів можливість безпосереднього отримання доступу до однієї області пам'яті для обміну даними. Можна сказати, що процеси повинні попередньо "домовитися" про правила використання розподіленої пам'яті. Наприклад, поки один з процесів проводить запис даних в пам'ять, що розділяється, інші процеси повинні утриматися від роботи з нею. Завдання кооперативного використання розподіленої пам'яті вирішується за допомогою семафорів, які полягають в синхронізації виконання процесів.

RDMA (remote direct memory access) віддалений прямий доступ до пам'яті. При передачі даних за допомогою RDMA виключаються зайві копіювання між додатком і буферами операційної системи. Відповідно знижується обсяг роботи центрального процесора, навантаження на кеш-пам'ять, зменшується кількість перемикачів контексту, а самі передачі можуть відбуватися одночасно з іншою роботою. Коли додаток виконує запит на читання або запис в віддалену оперативну пам'ять, дані можуть доставлятися безпосередньо в мережевий адаптер, зменшуючи загальний час передачі даних. У прикладному сенсі RDMA - це механізм передачі даних між локальною мережею і оперативною пам'яттю обчислювального вузла. Уніфікується вся адресація - і привілейованої пам'яті операційної системи, і віртуальної пам'яті, що належить додаткам. Отже, два додатки, запущені на різних платформах, можуть взаємодіяти за допомогою майже загальної пам'яті.

Для позначення комунікаційного вузла, що забезпечує прийом і передачу даних для об'єкта (процесу), був запропонований спеціальний об'єкт - сокет (socket). Сокети створюються в рамках певного комунікаційного домена, подібно до того, як файли створюються в рамках файлової системи. Сокети мають відповідний інтерфейс доступу в файлової системі, і так само як звичайні файли, адресуються деяким цілим числом - дескриптором. Однак на відміну від звичайних файлів, сокети являють собою віртуальний об'єкт, який існує, поки на нього посилається хоча б один з процесів.

Для створення сокета процес повинен вказати тип сокета і комунікаційний домен, в рамках якого буде використовуватися сокет. Оскільки комунікаційний домен може підтримувати використання декількох протоколів, процес може також вказати конкретний комунікаційний протокол для взаємодії. Якщо такого не вказано, система вибере найбільш підходящий зі списку протоколів, доступних для даного комунікаційного домена. Якщо ж в рамках зазначеного домену створення сокета даного типу неможливо, тобто відсутній відповідний комунікаційний протокол, запит процесу завершиться невдало.

Коллективна пам'ять є частиною адресного простору для кожного із взаємодіючих процесів, тому читання і запис в цій області не відрізняються, наприклад, від читання і запису в область власних даних процесу. У випадку використання розподіленої пам'яті необхідно забезпечити синхронізацію процесів. При використанні семафорів, необхідно брати до уваги наступні обставини:

- застосування семафорів може збільшити число процесів в черзі на виконання, оскільки кілька процесів, які очікують дозволяючого сигналу семафора, будуть одночасно розбуджені і переведені в чергу на виконання.

- застосування семафорів збільшує число перемикачів контексту, що, в свою чергу, збільшує навантаження на систему.

- використання семафорів є найбільш стандартним (POSIX.lb), хоча і неефективним способом забезпечення синхронізації.

Порівняння різних систем взаємодії між процесами показує, що найбільш швидким способом передачі даних між несумісними процесами є колективна пам'ять.

Список використаних джерел

1. Шеховцов В.А. Операційні системи. Київ: Видавнича група ВНУ, 2005. 576 с.

2. Ваврук Є. Я. Цифрове опрацювання сигналів та зображень, алгоритми та реалізація: навчальний посібник / Є. Я. Ваврук, Р. Б. Попович – Національний університет “Львівська політехніка”, 2008. – 147 с

3. Операційні системи: навч. посіб./ уклад. М. Ф. Бондаренко, О. Г. Качко. Харків : Компанія СМІТ, 2012. 417 с.

***Abstract:** Theses consider means of interaction between separate processes, which provides the concept of multitasking operating systems.*

***Keywords:** signals, channels, messages, semaphores, sockets*

Науковий керівник:

Крайній В.О.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економічної кібернетики

і математичного моделювання,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 351.78

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ГІГІЄНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Іваненко Валерія Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** проаналізовано законодавства з забезпечення безпеки праці та гігієни України в контексті євроінтеграції. Висвітлено головні проблеми та*

обґрунтовано необхідність імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері безпеки праці відповідно до європейських стандартів.

Ключові слова: безпека праці та гігієна; імплементація; адаптація; Європейський Союз; Україна.

Нормативно-правова база Європейського Союзу (ЄС) у сфері безпеки і гігієни праці (БГП) побудована в основному шляхом транспонування до національної нормативно-правової бази держав-членів ЄС положень, цілей, принципів і норм, закладених у директивах ЄС із мінімальних вимог БГП. Директиви ЄС у сфері БГП спрямовані, передусім, на гармонізацію умов безпеки та гігієни праці на рівні ЄС з метою забезпечити належну сумісність економічного і соціального прогресу шляхом запровадження мінімальних вимог до безпеки та гігієни праці, уникаючи при цьому негативного впливу конкуренції в ЄС на безпеку і здоров'я працівників.

Деякі аспекти нормативного забезпечення безпеки праці та гігієни висвітлено у наукових працях В. Венедиктова, Д. Карпенко, В. Курепіна, І. Шамшиної, О. Ярошенка та інших. Особливості охорони праці та гігієни в контексті інтеграції України до Європейського Союзу потребують подальшого наукового дослідження, а нормативне регулювання цих особливостей - удосконалення.

Характеризуючи сучасний стан нормативно-правової бази сфери охорони праці, можна виокремити такі проблемні питання: чинна нормативно-правова база з питань безпеки праці потребує перегляду та актуалізації; в деяких випадках законодавство України має вищі вимоги з охорони праці, порівняно з міжнародними стандартами. Проведений аналіз нормативно-правової бази з питань безпеки праці свідчить про недостатню ефективність та незадовільний рівень нормативно-правового забезпечення сфери охорони праці в Україні. Тому, на основі узагальнень теоретичної та нормативно-правової бази потребує окремого комплексного дослідження.

У європейській нормативно-правовій базі з БГП особливе місце належить Директиві 89/391/ЄЕС Ради Європейських співтовариств «Про запровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки і гігієни праці працівників на виробництві» від 12.06.1989 р. про впровадження заходів для заохочення вдосконалень у сфері безпеки і охорони здоров'я працівників під час роботи. Директива 89/391/ЄЕС створює європейську нормативно-правову базу для заохочення БГП на робочих місцях, яку часто розуміють як обов'язкову систему управління БГП для держав-членів ЄС [1].

На додаток до рамкової Директиви 89/391/ЄЕС нормативно-правова база ЄС у сфері БГП включає близько 30 окремих директив, які зосереджені на: конкретних аспектах БГП і забезпечують адаптацію принципів цієї рамкової директиви до конкретних завдань; конкретних небезпечних факторів; конкретних підприємств і галузей.

Україна докладає значних зусиль для узгодження свого національного законодавства з європейськими та міжнародними трудовими нормами й передовою практикою в царині БГП [2]. Розпорядженням КМУ № 989-р від

12.12.2018р. затверджено Концепцію реформування системи управління охороною праці в Україні (Концепція), а також відповідний план заходів. У затвердженій Концепції враховано ключові рекомендації, наведені у звіті проекту ЄС-МОП «Настанови і рекомендації до Концепції реформування національної системи запобігання професійним ризикам і заохочення безпеки та гігієни праці».

«Національний профіль з безпеки та гігієни праці. Україна», що був схвалений соціальними партнерами та урядовими органами, відображає широкий консенсус щодо необхідності реалізації наведених у ньому рекомендацій. Більше того, Україна вже наблизила своє національне Законодавство до низки директив ЄС із БГП, зокрема таких: Директива 2009/104/ЄС Європейського парламенту і Ради від 16.09.2009р. стосовно мінімальних вимог до безпеки та здоров'я під час використання робочого обладнання; Директива Ради 92/57/ЄЕС від 24.06.1992р. про виконання мінімальних вимог щодо безпеки і захисту здоров'я; Директива Ради 89/656/ЄЕС від 30.11.1989р. про мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я під час використання працівниками засобів індивідуального захисту; Директива Ради 90/270/ЄЕС від 29.05.1990р. про мінімальні вимоги безпеки та здоров'я під час роботи з екранними пристроями.

Наразі розробляється ще низка правових актів, спрямованих на транспонування інших директив ЄС, або вже розпочато процес погодження цих актів. На сьогодні ведеться розробка правових актів щодо транспонування: Директиви Ради 89/391/ЄЕС від 12.06.1989р. про впровадження заходів для заохочення вдосконалень у сфері безпеки і охорони здоров'я працівників; Директиви Ради 89/654/ЄЕС від 30.11.1989р. про мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я на робочому місці; Директиви Ради 92/58/ЄЕС від 24.05.1992р. про мінімальні вимоги до забезпечення безпеки та гігієни на робочому місці.

Попри зазначені здобутки, у процесі розвитку українського законодавства з БГП залишається низка істотних проблем, які потрібно вирішити, адже вони можуть зашкодити якості, рівню та стабільності узгодження національного законодавства з нормативно-правовою базою ЄС із БГП.

Зокрема, поточний процес наближення зосереджений переважно на імплементації окремих директив, а не на транспонуванні загальної архітектури законодавства ЄС із БГП, починаючи з узгодження з «парасольковою» рамковою Директивою з БГП 89/391/ЄЕС. До того ж, у поточному процесі наближення не враховуються зв'язки та взаємовідносини між директивами ЄС із БГП і не забезпечується застосування єдиної термінології. До того ж, у поточному процесі наближення не враховуються зв'язки та взаємовідносини між директивами ЄС із БГП і не забезпечується застосування єдиної термінології.

Правові акти, за допомогою яких здійснюється транспонування директив ЄС із БГП (накази Міністерства соціальної політики), не мають достатньої правової сили для забезпечення ефективності та сталості, на відміну від

випадку, якщо б вони були законами, прийнятими парламентом, або постановами Кабінету Міністрів України. У процесі наближення до європейського Законодавств з БГП перед Україною стоять такі завдання: перехід від наявного низькорівневого підходу до БГП, заснованого на неминучості ризиків до високорівневого і проактивного підходу на основі управління ризиками та поліпшення стану безпеки і здоров'я працівників [3]; перехід від підходу, щодо охорони праці, до більш цілісного підходу, який передбачає інтеграцію безпеки праці з гігієною праці; спрощення правової бази з БГП шляхом зменшення кількості чинних правових актів; поширення на всіх працівників обов'язків роботодавців із БГП; узгодження української системи інспекції праці з міжнародними трудовими нормами та передовою практикою.

Поліпшення умов праці в Україні фактично потребує наявності не тільки досконалої та сучасної правової бази, а й системи, яка забезпечує застосування і дотримання нормативних актів.

Список використаних джерел

1. Курепін В. М. Система організації безпеки та гігієни праці в Україні // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 74-78. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12473>.

2. Русавська В. І. Адаптація національного трудового законодавства до законодавства Європейського Союзу // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 36-39. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9821>.

3. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. Modern Economics. 2022. № 32(2022). С. 54-61. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-07).

Abstract: *The legislation on ensuring labor safety and hygiene of Ukraine in the context of European integration is analyzed. The main problems are highlighted and the need to implement the legislation of the European Union in the field of labor safety in accordance with European standards is substantiated.*

Keywords: *occupational safety and hygiene; implementation; adaptation; European Union; Ukraine.*

Науковий керівник:

Гусенко А.А.,

старший викладач

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет

РЕГРЕСІЙНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ізбаш Валентина Миколаївна,
здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: здійснено огляд результатів використання регресійних моделей в діяльності аграрних підприємств. Визначено місце регресійних моделей в прогнозуванні доходів аграрного підприємства

Ключові слова: регресія, аграрне підприємство, фінансова діяльність, модель

Регресійні моделі є ефективним інструментом для аналізу фінансової діяльності аграрних підприємств. Вони дозволяють визначити залежності між різними факторами і фінансовими показниками, такими як доходи, витрати, прибуток, оборотні кошти тощо.

Наприклад, можна побудувати регресійну модель для визначення залежності між виробничими витратами та доходами підприємства. Для цього зібрати дані про витрати на землю, робочу силу, насіння, добрива тощо, а також про доходи, отримані від продажу вирощених продуктів. Потім можна побудувати регресійну модель, яка дозволить визначити, як зміна витрат впливає на доходи підприємства [2].

Також можна використовувати регресійні моделі для прогнозування майбутніх фінансових показників. Наприклад, можна побудувати модель для прогнозування прибутку підприємства на основі його фінансових даних за попередні періоди. Для цього необхідно зібрати дані про прибуток за попередні роки, а також про інші фактори, які можуть вплинути на прибуток, наприклад, витрати на маркетинг, інвестиції в нові технології тощо. Потім можна побудувати регресійну модель, яка дозволить прогнозувати прибуток на основі цих даних.

Регресійні моделі є потужним інструментом для аналізу та прогнозування фінансової діяльності аграрних підприємств, і їх використання може допомогти підприємствам планувати свою діяльність, вирішувати фінансові проблеми та досягати більшої ефективності в управлінні. Проте, при побудові регресійних моделей необхідно враховувати деякі особливості фінансової діяльності аграрних підприємств [1].

Одна з особливостей аграрної галузі полягає в тому, що вона значно залежить від природних факторів, таких як погода, клімат, ґрунтові умови тощо. Ці фактори можуть значно вплинути на врожайність та виробничі витрати підприємства, тому їх необхідно враховувати при побудові регресійних моделей.

Ще одна особливість аграрної галузі полягає в тому, що підприємства можуть мати значну сезонність виробництва та продажу своїх продуктів. Це може призвести до зміни залежності між фінансовими показниками в різні періоди року, що необхідно враховувати при побудові регресійних моделей.

Також важливо враховувати специфіку фінансових показників аграрних підприємств, такі як показник витрат на землю або показник валового внутрішнього продукту на одну одиницю землі. Ці показники можуть відрізнятися від показників інших галузей, тому необхідно використовувати відповідні методи та підходи при аналізі та моделюванні фінансових даних.

Отже, при побудові регресійних моделей для аналізу та прогнозування фінансової діяльності аграрних підприємств необхідно враховувати їх особливості та специфіку фінансових показників. Правильне використання регресійних моделей може допомогти підприємствам зробити більш обґрунтовані рішення з управління, зокрема у визначенні оптимальної стратегії виробництва та продажу, плануванні витрат, оцінці ризиків та прогнозуванні фінансових результатів.

При побудові регресійних моделей для аналізу фінансової діяльності аграрних підприємств можуть використовуватися різні показники, такі як прибуток, валовий дохід, витрати, обсяг виробництва тощо. Також можуть бути використані показники ефективності використання ресурсів, такі як витрати на одиницю виробленої продукції або валовий дохід на одну одиницю землі.

При побудові регресійної моделі необхідно вибрати правильні змінні, які відображають залежність між фінансовими показниками та можуть впливати на їх зміну. Наприклад, змінні, що відображають врожайність, кліматичні умови, ціну на продукцію на ринку, можуть бути використані для побудови регресійної моделі, що дозволяє прогнозувати дохід підприємства.

Також необхідно враховувати різні фактори, які можуть впливати на залежність між фінансовими показниками, такі як валютні курси, податки, інфляція тощо.

Після побудови регресійної моделі необхідно провести її аналіз та оцінку її точності та достовірності. Це можна зробити за допомогою статистичних методів, таких як аналіз дисперсії, кореляційний аналіз, тестування гіпотез тощо.

Регресійні моделі можуть бути корисним інструментом для аналізу та прогнозування фінансової діяльності аграрних підприємств. Вони дозволяють підприємствам прийняти обґрунтовані рішення щодо планування витрат, управління виробництвом та продажем продукції, оцінки ризиків та прогнозування фінансових результатів.

Побудова регресійної моделі для прогнозування доходів аграрного підприємства може допомогти визначити оптимальний рівень виробництва та продажу продукції, а також оцінити вплив різних факторів на дохід. Аналіз результатів моделі може допомогти виявити проблемні зони та виконати корекцію управлінських рішень.

Однак, при побудові та використанні регресійних моделей необхідно враховувати їх обмеження та ризики. Наприклад, регресійні моделі можуть бути недостатньо точними або недостатньо гнучкими для вирішення деяких проблем. Крім того, вони можуть бути побудовані на основі даних з обмеженим періодом спостережень або на основі даних з недостатньою кількістю змінних. Також необхідно враховувати можливість виникнення непередбачуваних ситуацій, таких як зміна цін на ринку або природні катастрофи, які можуть вплинути на результати моделі.

Регресійні моделі можуть бути корисним інструментом для аналізу та прогнозування фінансової діяльності аграрних підприємств, але їх використання повинно бути обґрунтованим та враховувати їх обмеження та ризики. Крім регресійних моделей, для аналізу фінансової діяльності аграрних підприємств можуть використовуватись інші методи, наприклад, аналіз чутливості, факторний аналіз, аналіз бюджету та інші.

Аналіз чутливості дозволяє визначити, які змінні мають найбільший вплив на фінансові результати підприємства та які фактори можуть бути критичними для його успішності. Факторний аналіз дозволяє виявити головні фактори, які впливають на фінансові результати підприємства, та оцінити їх вплив. Аналіз бюджету дозволяє встановити плани витрат та доходів на майбутній період, а також визначити, наскільки вони відповідають цілям підприємства.

Крім того, для аналізу фінансової діяльності аграрних підприємств можна використовувати інші методи, такі як аналіз рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості та інші. Ці методи дозволяють оцінити фінансову стан підприємства та визначити резерви для його подальшого розвитку.

Отже, для аналізу та прогнозування фінансової діяльності аграрних підприємств необхідно використовувати комплексний підхід, який включає в себе різні методи та інструменти. Регресійні моделі можуть бути корисним інструментом у цьому підході, але їх використання повинно бути обґрунтованим та враховувати їх обмеження та ризики.

Список використаних джерел

1. Дорогань Л.О. Основні напрями оцінки фінансових результатів аграрних підприємств <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2019/01/105.pdf> (дата звернення: 27.02.2023).

2. Прикладна економетрика: навч. посіб.: у двох частинах. Частина 1: [Електронне видання] / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, С. В. Прокопович та ін. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 235 с. (дата звернення: 27.02.2023).

3. Guiso, L., Sapienza, P., Zingales, L. The role of social capital in financial development. *American Economic Review*. 2004. Vol. 94(3). P. 526–556.

***Abstract:** a review of the results of the use of regression models in the activities of agricultural enterprises was carried out. The place of regression models in forecasting the income of an agricultural enterprise was determined.*

Keywords: *regression, agricultural enterprise, financial activity, model.*

Науковий керівник:
Тищенко С.І.,
канд.пед.наук, доцент,
доцент кафедри економічної кібернетики
і математичного моделювання,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 657:005(075.8)

СУЧАСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Каур Тетяна Олексіївна,
здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *економічний аналіз є основою якісного менеджменту сьогодення адже має місце осучаснення його методів та методологій. Він є підґрунтям та інформаційним базисом для прийняття відповідних умов та ситуаціям управлінських рішень, які мають на меті упереджувати негативні впливи внутрішнього і зовнішнього середовищ та відхилення від заданих параметрів функціональної діяльності в стратегічній перспективі.*

Ключові слова: *економічний аналіз, економічний розвиток, економічна теорія, ефективність, ринкова економіка.*

Динамічний розвиток сучасної економіки, існування явищ кризового характеру, швидкісний науково-технологічний прогрес, зростаюча конкуренція, велика кількість неперевіреної інформації та дефіцит джерел фінансування змушують досліджувати проблеми економічного аналізу як однієї з найважливіших складових економічних наук, що вивчає достовірність та надійність висновків, допомагає отримувати достовірну інформацію та робити правильний вибір стратегії розвитку підприємства.

Значення економічного аналізу в процесі управління в умовах нестабільності та відсутності прогнозованості змін вітчизняної економіки суттєво зростає, оскільки економічний аналіз є дієвим засобом доцільності прийняття правильних управлінських рішень для стійкого та ефективного функціонування підприємства. Тому для науковців та практиків сьогодні

важливим є дослідження видів саме сучасного економічного аналізу, які вкрай необхідні для функціонування того чи іншого підприємства, щоб не застосовувати на практиці застарілі види, що давно втратили свою актуальність [1].

Економічний аналіз, як і будь-яка інша наука, має свою історію. Яка нерозривно пов'язана зі станом економіки конкретного утворення. Усі зміни були результатом удосконалення економічних відносин і розвитку економіки в цілому, історії, які сягають античності: вчення мислителів Стародавнього Сходу (Конфуцій); Стародавньої Греції (Ксенофонт, Платон, Арістотель); Стародавнього Риму (Варон, Сенека)....

Становлення економічного аналізу зумовлене загальними об'єктивними вимогами. Аналітико-синтетичний процес, який включає відкриття економічних законів, базувався на простому спостереженні та описі явищ. Потрібні були аналітичні дослідження, які могли б проникнути в суть процесів, що відбуваються, виявити їх рушійні сили. Це зумовило появу економічного аналізу як цілісної науки [2].

В сучасних умовах ринкової економіки істотно зростає потреба господарюючих суб'єктів в аналітичній інформації та вимоги до проведення аналізу. Це обумовлено задачами постійної розробки та обґрунтування управлінських рішень, перспективних бізнес-планів, інвестиційних проектів, комплексної оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності, виявлення та мобілізації резервів. В цих умовах автоматизація аналітичних розрахунків стає об'єктивною необхідністю.

Розширення, впровадження та використання на практиці аналітичних технологій роботи та її автоматизації є однією з найважливіших особливостей сучасного етапу розвитку економічного аналізу.

Економічна теорія та економічна політика є піддисциплінами економіки. Економічна теорія займається описом, поясненням і прогнозуванням причинно-наслідкових зв'язків у поведінці економічних суб'єктів, у процесах економічного життя та в макроекономічних процесах. В рамках економічної теорії розвинулися предметні піддисципліни (наприклад, теорія конкуренції, теорія цін).

Теорія економічного аналізу, як прикладна наука, вивчає успішність заходів економічної політики для досягнення заздалегідь сформульованих цілей і розглядає відносини суб'єктів на основі знань, отриманих з економічної теорії [3].

Економічна теорія та аналіз економічної політики зазвичай розглядають як «основну економічну проблему» ефективного розподілу дефіцитних товарів: мова йде про тип і кількість товарів, які мають бути вироблені, розподіл того, що виробляється, і використання факторів виробництва (тобто питання про те, який продукт має бути використаний для виробництва; товари, які мають бути перетворені та як саме перероблені). Ефективність розподілу описує ситуацію, за якої гранична корисність споживача дорівнює граничній корисності виробника. Економічна рента як сума споживчої та виробничої ренти

максимізується в цьому стані. Економічний аналіз також можна використовувати для дослідження інших цілей (але деякі цілі більше підходять для економічних досліджень, ніж інші).

Ринкова економіка характеризується комерційною діяльністю організацій та умовами зовнішнього та внутрішнього середовища, які постійно змінюються.

Можна виділити такі особливості економічного аналізу у ринкових умовах:

- суттєва зміна його завдань та функцій, з метою забезпечення конкурентних переваг організацій;
- відмінності в цілях, завданнях та інформаційній базі зовнішньо- та внутрішньоекономічного аналізу;
- відсутність інформації, що стосується комерційної таємниці;
- особливе значення оперативних та перспективних видів аналізу;
- оцінка бізнес-ризиків;
- непередбачуваність зовнішніх впливів чинників.

Також економічний аналіз поділяється на так званий позитивний та нормативний аналіз.

Позитивний аналіз використовує емпіричні інструменти та математичні методи для вивчення причинно-наслідкових зв'язків між двома змінними та прогнозування наслідків змін у даній змінній, правових нормах (які не є диспозитивними) та різних інтерпретаціях тієї самої правової норми. Представляють себе гравцям ринку як так звані незалежні змінні, тобто як умови для дії, на які вони не можуть вплинути і які вони повинні враховувати, приймаючи свої рішення.

А от нормативний аналіз, на основі розуміння економічних причинно-наслідкових зв'язків, отриманих під час позитивного аналізу, надає інструкції для дій: він надає інформацію про те, як має бути розроблена норма, щоб найкращим чином досягти конкретних, визначених цілей.

Отже, можемо зробити висновок, що економічний аналіз - це комплексний метод дослідження економічних явищ, у постійних змінах, в одному взаємозв'язку та складній взаємозалежності і внутрішні умови бізнес-середовища, як правило, не передбачувані за напрямком і ступенем їх впливу на результат. Ідеї розвитку економічного аналізу визначаються процесами, що відбуваються в реальному секторі економіки, які нерозривно пов'язані з формуванням високої професійної майстерності.

Список використаної літератури

1. Шестерняк М. М. Сучасний економічний аналіз та його основні види [Електронний ресурс] / М. М. Шестерняк. Режим доступу: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/34.pdf
2. Клімов Н. В. Економічний аналіз: історія та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н. В. Клімов. Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/ekonomicheskij-analiz-istoriya-i-perspektivy-razvitiya.pdf>

3. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / А. В. Кулик. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 452 с. – Бібліогр.:с. 444-451.

Anotation: *Economic analysis is the basis of today's quality management, because its methods and methodologies are being modernized. It is the basis and information base for making management decisions appropriate to the conditions and situations, which are aimed at preventing the negative effects of internal and external environments and deviations from the given parameters of functional activity in a strategic perspective.*

Key words: *economic analysis, economic development, economic theory, efficiency, market economy.*

Науковий керівник:
Слюсаренко А.В.

*кан. екон. наук, доцент
доцент кафедри економічної кібернетики
і математичного моделювання
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 35.001

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Каур Тетяна Олексіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто моделі публічного управління основані на теорії суспільного вибору та теорії менеджменту. Досліджено особливості сучасного публічного управління, які пов'язанні з інноваціями та реформами, з процесами децентралізації в Україні та зроблено висновки.*

Ключові слова: *бюрократія, державне управління, новий підхід, теорія, принципи, децентралізація*

Важливий підхід до розуміння публічного управління, парадигма «нового публічного управління», спрямований на використання знань і досвіду, набутих у бізнесі. Незважаючи на суперечливі погляди щодо значення та наслідків бізнесу, немає сумніву, що він став надзвичайно впливовим у теорії та практиці публічного управління з 1980-х років.

Протягом останнього десятиліття тривають дискусії між науковцями та практиками державного управління щодо того, який би міг бути найкращий спосіб відродити та оновити стару бюрократію та традиційну державну

систему. Зауважимо, що з початку 1980-х років було проведено багато досліджень у теорії та практиці публічного управління, які претендували на вихід за межі консервативного підходу в цій галузі [1].

Особливість сучасного управління ґрунтується на інноваціях та реформах у стилі, який краще відповідає двадцять першому сторіччю та зростаючим вимогам до підвищення ефективності та результативності. Спираючись на досвід бізнесу, промисловості, приватного сектора, науковці запропонували більш «вимогливо» ставитися до динаміки, активності та продуктивності громадських організацій. Тим самим, значна концептуальна зміна трансформувала «старий» стиль державного управління в «новий» підхід державного управління та старої концепції ролі держави та уряду до нової зменшеної держави та заново створеного уряду. Ця «лібералізація» публічного управління в епоху глобалізації сьогодні визнана доктриною нового публічного управління [2].

Реалізація на практиці принципів нового підходу державного управління виявляється в посиленні впливу державного управління на громадянське суспільство. Одним із проявів цього є активна участь великої кількості науковців, підприємців, активістів громадських організацій як консультантів, аналітиків, консультантів у процесі державотворення, що зумовлено процесом інтенсивного розвитку спеціалізації управлінської праці [3].

Вважається, що проблеми, з якими стикається сучасне громадянське суспільство, можуть бути пом'якшені за допомогою інноваційного публічного управління, тобто нової теорії управління реорганізованих адміністративних принципів, заснованих на новій політиці та управлінському мисленні, пов'язаному з соціально-економічними питаннями з міждисциплінарною перспективою та реконструкцією тем і підходів.

Особливістю сучасного публічного управління також можна вважати гнучкість та вміння адаптуватися до зовнішнього середовища, соціалізацію управління з його орієнтацією на творчий потенціал усіх суб'єктів, вміння долати стереотипи і бути відповідальним за результати. Публічне управління слід розглядати як природний етап розвитку державного управління, що обумовлений розширенням сфери діяльності та відповідальності органів державного управління, необхідністю підвищення ефективності управління шляхом наближення процесів прийняття рішень до потреб населення [1].

Теоретичні основи новітньої, більш пізньої, моделі публічного управління – New Public Management ґрунтовані на теорії суспільного вибору (public choice) та теорії менеджменту [4], що враховує реформаторську - концепцію:

- за напрямом теорії public choice, яка передбачає обмеження впливу бюрократії на політику шляхом підвищення конкурентного тиску на сферу громадського управління і тим самим – посилення позиції громадян і політики - в цілому;

- на основі теорій менеджменту, що передбачає розширення свободи дій бюрократії шляхом скасування обмежень і посилення економічних стимулів.

Також особливість сучасного публічного управління виражається в тому, що в умовах сьогодення фокус публічного управління змістився з процесу управлінської діяльності на ефективність і кінцеві результати управлінської діяльності. Водночас, результативність публічного управління має забезпечуватися високоякісною управлінською елітою, яка має зосередитися на підвищенні свого статусу через гідну оплату праці та неформальну владу, а також перетворенням державних службовців на професійних працівників особливої систем обслуговування, яка передбачає надання високоякісних управлінських послуг, використання ефективних засобів та методів боротьби з корупцією, зловживанням владою, порушенням прав і свобод громадян.

Враховуючи реформу децентралізації в Україні, яка передбачає передачу повноважень та ресурсів від державних органів органам місцевого самоврядування, поряд з цим, відбувається створення базового суб'єкта місцевого самоврядування – спроможної територіальної громади [1]. До особливостей сучасного публічного управління, на нашу думку, варто віднести, організаційну модель адміністративно-територіальної влади, яка тісно пов'язана з новими функціями та повноваженнями органів місцевого самоврядування, а територіальні громади стали підпорядковані потребам поєднання національних інтересів та інтересів громадянського суспільства.

Вітчизняна практика застосування світових моделей публічного управління засвідчила, про необхідність поєднання елементів моделей належного врядування, нового публічного управління, багаторівневого врядування тощо. В цьому випадку, очевидною стає участь суспільства у процесах розроблення та реалізації публічно-управлінських рішень [5].

Отже, з вище викладеного можна зробити висновок, що особливість сучасного публічного управління, на наш погляд, пов'язана: з викликами часу та глобалізаційними змінами сучасного суспільства; з розвитком нових управлінських навичок, зорієнтованих на користувача, на результативність управлінської діяльності; з врахуванням світового досвіду та здобутків функціонування системи публічного управління; з запровадження загальноприйнятих стандартів, які базуються на принципах субсидіарності, справедливості, прозорості тощо. Водночас, сучасне публічне управління повинно відрізнятися високим ступенем складності, різноманіттям форм партисипативних відносин органів публічної влади із суспільством.

Список використаної літератури

1. Загурська-Антонюк В. Ф. Сучасні тенденції децентралізації державної влади та їх реалізація в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1391>
2. Меліхова Б. С. Концептуальна модель системи публічного управління. *Державне та муніципальне управління. Вчені записки СКАГС*. – 2015.– № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptualnaya-model-sistemy-publichnogo-upravleniya>

3. Бакуменко В., Попов С. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління. *Ефективність державного управління : збірник наукових праць*. 2015. Вип. 43. № 1. С. 21–27.

4. Болотіна Є. В., Нікітенко А. В. Сучасні західні концепції управління та моделі публічного адміністрування. *Економічний вісник Донбасу*.– 2017.– №1. – С.96-100.

5. Лахижа М. Діджиталізація в Україні : поняття, проблеми, перспективи та завдання публічного управління. *МАУП. Науковий вісник : державне управління*. 2020. Т. 2. № 4. С. 202–210

Abstract: *Models of public management based on the theory of public choice and management theory are considered. Peculiarities of modern public administration, which are related to innovations and reforms, with the processes of decentralization in Ukraine, were studied, and conclusions were drawn regarding the peculiarities of modern public administration.*

Key words: *bureaucracy, public administration, new approach, theory, principles, decentralization*

Науковий керівник:

Галунець Н.І.,

старший викладач

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 338.3

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Кертичак Валентин Миколайович,

аспірант першого року навчання спеціальності 051 Економіка

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у роботі розглянуті основні тренди розвитку аграрного сектору країни. Проаналізовано основні виклики які постали в аграрному секторі України за останній рік.*

Ключові слова: *аграрне виробництво, тренди, урожай, енергоносії*

Аграрний сектор є життєво важливим видом економічної діяльності, що визначає рівень, якість життя населення, соціально-економічне становище і

продовольчу безпеку країни. Саме тому аграрний сектор як основний виробник продовольчих ресурсів перебуває під особливою увагою суспільства та держави. Проте, нестабільність глобальної економічної системи, з одного боку, та формування нового технологічного укладу з іншого, значно загострюють проблеми функціонування ефективної моделі аграрної економіки, яка б могла адекватно реагувати на ці виклики.

Дослідженнями стану вітчизняного аграрного сектору займалися такі вітчизняні вчені П.І. Гайдуцький, А.С. Даниленко, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, М.М. Федоров та ін. Проте питання щодо ефективного розвитку та перспектив аграрного сектору не втрачають своєї актуальності.

Аналізуючи стан і перспективи подальшого розвитку аграрного сектору країни можна виокремити такі тренди. По-перше аграрний сектор України до початку воєнних дій генерував 15% ВВП та 40% експортної виручки держави. За даними проведеного ФАО [1] (Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН) дослідження, під час якого було опитано 5230 сільських домогосподарств, кожне четверте суттєво скоротило чи зупинило сільгоспвиробництво через війну. Відсоток тим вищий, чим ближче до зони бойових дій – у прифронтових областях він сягає 38%.

Також домогосподарства, зайняті у сфері АПК, найбільше постраждали від зниження доходів. Якщо в середньому по країні про скорочення доходів говорять 55% домогосподарств, то серед аграріїв таких 91% у Сумській області, 86% – у Донецькій та 75% – у Харківській [2].

По-друге в осінню посівну під урожай-2023 було засіяно на 40% менше площ, ніж роком раніше, при цьому з недотриманням усіх можливих термінів і технологій. Перше зумовила надзвичайно несприятлива погода, а економія на технологіях була вимушеною через дефіцит оборотних коштів. Аналогічне просідання прогнозується і навесні, коли сільгоспвиробники сіятимуть яру групу. Найбільше падіння очікується в сегменті дорогих у виробництві та дешевих на виході продовольчих культур – пшениці, ячменю, а також кукурудзи.

По-третє проблеми з енергоносіями. Елеватори – дуже енергоємні підприємства. А для 2023 року це загрозлива характеристика через перебої з енергопостачанням. Використання генераторів, яке повсюдно рятує малий бізнес, у випадку великих сховищ не є панацеєю. Надто дорого. Усе це ставить власника зерна перед нелегким вибором: втратити якість або зберігати як слід, але нарощувати витрати, які навряд чи вдасться компенсувати. Подібні проблеми й у інших підприємств галузі. Так, у молочному тваринництві використання дизельних генераторів призводить до зростання частки електроенергії у собівартості продукції у п'ять разів.

Четверте. Більшість агрохолдингів із топ-20 увійшли у війну, маючи величезне кредитне навантаження. Наприклад, у агрохолдингу «Кернел» повномасштабне вторгнення збіглося з піком циклу оборотного капіталу. Компанія мала найвищий сезонний (та історичний) рівень боргу в розмірі \$1,9 млрд і рекордно високі товарні запаси на суму \$0,9 млрд. На 30 червня 2022

року показник становив \$1,5 млрд, що означає відношення чистого боргу до EBITDA у 6,8 раза і є найвищим показником в історії компанії [3].

Оскільки експорт був заблокований, а внутрішній попит знизився, то у всіх компаній виникли проблеми з ліквідністю обслуговування боргу. Зовнішній кредитний ринок для українських корпорацій закритий. Вихід – переговори з кредиторами, відстрочка або реструктуризація, чому, швидше за все, буде присвячений рік, що настав.

Отже, аграрна політика повинна спрямовуватись на врахування інтересів усіх товаровиробників, забезпечення стійкого розвитку сільських територій й підвищення рівня життя населення, охорону природних ресурсів, включаючи надмірний антропогенний вплив на довкілля, що відповідатиме вимогам концепції сталого розвитку.

Тому, одним із важливих чинником розвитку аграрного сектора є підтримка з боку держави, пом'якшення впливу дестабілізуючих чинників на траєкторію стабільного зростання галузі та забезпечення конкурентних переваг продукції сільського господарства.

Список використаних джерел

1. FAO. URL : <https://www.fao.org/home/en>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Агрохолдинг Кернел. URL: <https://www.kernel.ua/ua/>
4. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2016. No 6. С. 37-48.

Abstract: *The main trends in the development of the agricultural sector of the country are considered in the work. The main challenges that have arisen in the agricultural sector of Ukraine over the last year have been analyzed.*

Key words: *agricultural production, trends, harvest, energy resources.*

Науковий керівник:

Христенко О.А.

канд.екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Коваль Павло Олександрович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: проаналізовано значення податкового менеджменту як цілісної системи управління податковим процесом у системі управління державними фінансами. Досліджено сутність податкового менеджменту, його роль у здійсненні державної податкової політики і актуальність використання новітніх фінансових механізмів у сфері оподаткування в Україні.

Ключові слова: податковий менеджмент, податкова політика, економіка держави, фінансові механізми, управління, державні фінанси.

Державні фінанси є головною складовою у забезпеченні національної економіки будь-якої країни. Податковий менеджмент - це управлінська частина всієї податкової політики фінансів. Тому проблематика змісту, структури закономірностей і тенденцій розвитку податкового менеджменту у складі державних фінансів, чинники, які впливають на виявлення напрямів та механізмів формування податкової політики, ключові та актуальні напрями дослідження.

Дослідження податкового менеджменту сфері державних фінансів здійснювали такі вчені: Лагодієнко Н. В., Євтушевська О. О., Накісько О. В. та інші [1, 2].

Побудова ефективної системи податкового менеджменту забезпечує основу формування механізму економічного зростання країни, збільшення її валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Застосування податкового менеджменту як ринкового управління податковими відносинами у сфері державних фінансів можливе тільки в межах наявного ринкового середовища.

Податковий менеджмент є процесом управління податковою системою з метою реалізації податкової політики держави.

Для суб'єктів податкового менеджменту ринкове середовище передбачає:

- формування цілей розвитку залежно від стану економіки, споживання і ринку;
- орієнтацію на попит споживачів та потреби ринку;
- господарсько-фінансову самостійність та відповідальність за ухвалення рішень;

- ефективність діяльності, пов'язаної з управлінням податками (забезпечення максимального результату при мінімальних податкових витратах) [1].

Ефективність управління системою державних фінансів залежить від того, наскільки рівномірно розподілено повноваження та відповідальність з ухвалення та реалізації рішень між окремими елементами системи управління податковими потоками.

Податковий менеджмент у складі державних фінансів здійснює важливу роль, забезпечуючи стійкість податкової системи держави, дотримання податкового законодавства [2].

Використання новітніх фінансових механізмів у сфері оподаткування в Україні позитивно впливає на взаємовідносини платників податків та органів, які їх контролюють, як рівних між собою учасників та партнерів з метою розбудови економічно конкурентоспроможної країни.

Список використаних джерел

1. Лагодієнко Н. В., Євтушевська О. О., Накісько О. В. Місце податкового менеджменту в системі управління державними фінансами. *Ефективна економіка*, 2019. №975. С. 1-6.

2. Бечко П. К., Бечко В. П., Лиса Н. В., Пташник С. А. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування. *Економіка та держава*, 2019. №1643. С. 79-83.

Abstract: *The purpose of the thesis is to carry out a study of the meaning of tax management as an integrated system of managing the tax process in the system of public finance management. The essence of tax management, its role in the implementation of state tax policy and the relevance of using the latest financial mechanisms in the field of taxation in Ukraine are studied.*

Key words: *tax management, tax policy, state economy, financial mechanisms, management, state finances.*

Науковий керівник:

Полторак А.С.,

д-р екон. наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та маркетингу,

Миколаївський національний аграрний університет,

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Красноноженко Віталія Олегівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *встановлено, що розвиток людського капіталу є ефективним способом сприяння економічному зростанню всієї країни. Проаналізовано ключові елементи управління людським капіталом. Запропоновано напрями підвищення ефективного управління людським капіталом в умовах економічної кризи.*

Ключові слова: *людський капітал, економічна криза, управління, розвиток, ефективність.*

Україна зазнає масових втрат людського капіталу в умовах системної кризи, складовими якої є соціально-економічна, політична та військова кризи. Ці втрати мають руйнівні наслідки, які перешкоджують досягненню макроекономічної стабільності в майбутньому. Наслідком кризи стало помітне погіршення макроекономічних показників і, відповідно, можливостей формування, розвитку, використання та збереження людського капіталу. Тому стає актуально визначити шляхи зменшення негативних наслідків кризових явищ і створити нові можливості для їх збереження.

Людський капітал — це група нематеріальних активів, які можна класифікувати як економічну цінність досвіду та навичок працівників. Визначають такі активи, як освіта, навчання, інтелект, навички, здоров'я та інші речі, які цінуються роботодавцями. До того ж надійність, кмітливість, відповідальне ставлення до своєї роботи [1].

Людський капітал є важливою ланкою, оскільки його розвиток сприяє покращенню продуктивності праці, а отже прибутковості та конкурентоспроможності. Таким чином, чим більше інвестицій буде зроблено в розвиток людського капіталу, тим продуктивнішою та прибутковою буде робота людини, дохід людини, її потреби як споживача та її роль як економічного агента. Фактично, розвиток людського капіталу є здоровим способом сприяння економічному зростанню всієї країни. У дійсності, управління людським капіталом охоплює найважливіші функції будь-якого відділу кадрів, включаючи найм і навчання, управління продуктивністю, винагороди, бюджетування тощо. Проте, крім звичайного управління цими важливими факторами, управління людським капіталом стурбоване тим, як їх можна розвивати та оптимізувати, щоб створити більш цікаве та продуктивне робоче оточення для свої співробітників [2].

Існує кілька ключових елементів управління людським капіталом, найважливішими з яких є:

- [Рекрутинг та найм](#);
- [Навчання та адаптація](#);
- Управління талантами;
- Заробітна плата та бюджетування;
- Аналітика даних;
- Винагороди та пільги;
- [Тайм-менеджмент](#);
- Відстеження абсентеїзму [2].

У розвинутих країнах людський капітал становить 70% національного багатства, а в Україні – лише 30%. Що ще гірше, Україна втрачає людський капітал у той самий час, коли розвинені країни його нарощують: депопуляція та імміграція, освіта та кваліфікація працівників, які не відповідають вимогам часу, низька продуктивність праці ведуть країну до катастрофи. За найоптимістичнішими прогнозами, через 10 років кількість працездатних осіб в Україні скоротиться на 5,5%, а щорічні темпи зростання української економіки практично не будуть перевищувати 2,5%. Надзвичайно низька продуктивність праці в Україні й надалі знижуватиметься, хоча один український робітник вже виробляє за рік стільки ж, скільки німецький робітник за сімнадцять днів. Формування провідних причин, виникаючих проблем, які існують, та розробка ефективної стратегії відновлення людського капіталу є головними умовами не економічного зростання, а виживання України [3].

Через те, що наша країна наразі знаходиться у стані економічної кризи, постає важливе питання ефективного управління людським капіталом. Нажаль, війна завдала шкоди більше 15 мільйонам українців, які вимагають професійної психологічної допомоги задля здолання наслідків повномасштабної війни.

Психічний стан безпосередньо відгукується на ефективності та інноваційності. До того ж, ще до воєнних дій констатовано, що світова економіка втрачає близько 1 трильйона доларів продуктивної праці через депресію та тривогу щороку. З точки зору людської логіки та бізнес-логіки, ми повинні подбати про корпоративні служби психологічної допомоги [4].

Україна має великий людський капітал, але військовий стан вплинув на його утворення, зростання і збереження. У зв'язку з цим українські підприємства вимушені підбирати інші підходи до управління людським капіталом, адже сьогодні він є основним засобом виробництва та рушійною силою соціально-економічного розвитку підприємств і країни в цілому. Саме військовий конфлікт призводитиме до значних втрат людських внутрішніх резервів. Його створюванню, розцвітанню та збереженню перешкоджають інші несприятливі чинники, серед яких слід відзначити стресовий стан багатьох українців під час бойових дій, відсутність інвестицій у людський капітал, падіння заробітної плати, обмеження діяльності українських компаній або повне припинення діяльності.

Таким чином, для підвищення ефективного управління людським капіталом необхідна державна підтримка та рішучі кроки самого бізнесу: поліпшення податкового та трудового законодавства, допомога українським компаніям та репатріантам, а також внутрішньо-переміщеним особам, реформа освіти, сприяти підвищенню рівня цифрової культури, повернення та утримання талантів, матеріальне забезпечення співробітників компанії, забезпечення гнучкості бізнес-процесів і перетворення бізнес-діяльності.

Список використаних джерел

1. Human Capital Definition: Types, Examples, and Relationship to the Economy. URL: <https://www.investopedia.com/terms/h/humancapital.asp> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

2. Управління людським капіталом. URL: <https://peopleforce.io/uk/hr-glossary/human-capital-management> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

3. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. URL: <https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny/> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

4. Людське обличчя великої відбудови: як зберегти таланти під час війни та якими будуть стратегії управління після неї. URL: <https://fakty.com.ua/ua/opinion/lyudske-oblychchya-velykoyi-vidbudovy-yak-zberegty-talanty-pid-chas-vijny-ta-yakymy-budut-strategiyi-upravlinnya-pislya-neyi/> (дата звернення 25.01. 2023 р.).

Annotation: *It has been established that the development of human capital is an effective way of promoting the economic growth of the entire country. Key elements of human capital management are analyzed. Directions for increasing the effective management of human capital in the conditions of the economic crisis are proposed.*

Keywords: *human capital, economic crisis, management, development, efficiency.*

Науковий керівник:

Бурковська А. І.,

PhD з економіки, асистент

кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМ БОРГОМ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Кугляр Анна Андріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»,

Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: розглянуто причини виникнення податкового боргу та податкового боргу, що визнається безнадійним, проаналізовано динаміку податкового боргу в Україні. Зафіксовано стрімке зростання податкового боргу протягом 2022-го року. Запропоновано застосовувати світовий досвід удосконалення управління податковим боргом у післявоєнний період.

Ключові слова: управління, податковий борг, динаміка.

Важливим показником реалізації податкової політики держави є рівень добровільної сплати податків і зборів громадянами. Добровільно сплачені податкові надходження до державного бюджету у встановлений строк є важливим елементом у системі адміністрування податків. Недоотримання значної частини доходів бюджету, а саме податкових надходжень, які становлять основну його частину, призводить до накопичення великих сум податкового боргу.

Оскільки основними причинами виникнення податкового боргу є значний спад виробництва та зростання цін на сировину і матеріали, відсутність ринків збуту продукції, неплатоспроможність покупців, що тягне за собою несвоєчасне надходження коштів на банківські рахунки та збільшення дебіторської заборгованості, відсутність обігових коштів, непередбачувані обставини; надмірна кредиторська заборгованість [1], то в умовах воєнного стану та економічної кризи питання щодо управління податкового боргу набуває ще більшої актуальності.

Протягом 2022-го року податковий борг стрімко зростає (рис. 1) у порівнянні з аналогічним періодом 2021-го року.

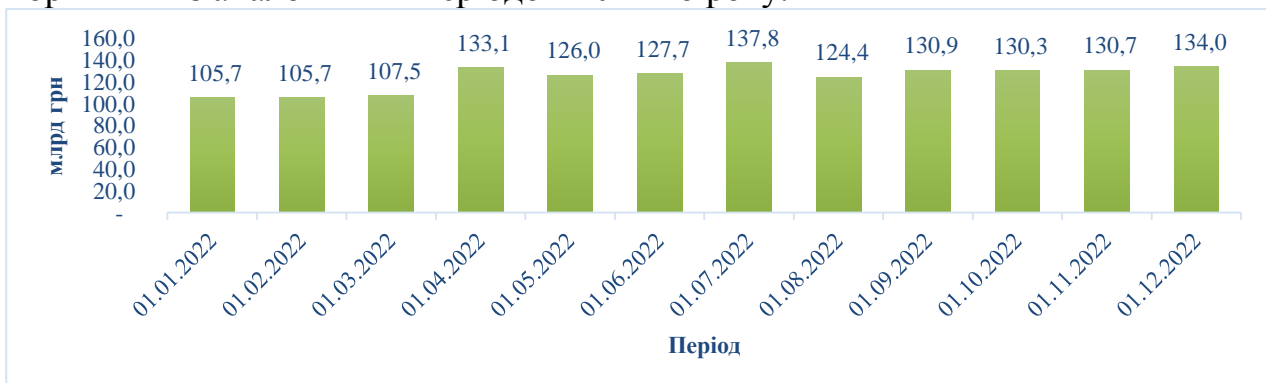


Рисунок 1. Динаміка податкового боргу протягом 2022 року, млрд грн

Джерело: сформовано автором за даними [2]

Зростання податкового боргу в кінці 2022-го року становило 28,3 млрд грн, тоді як 2021-го року таке зростання становило 7,9 млрд грн.

Також збільшувалась і сума списаної безнадійної заборгованості. Протягом 2022-го року її списання зросло на 8,3 млрд грн.

Безнадійним податковим боргом згідно з п. 2 розділу II «Порядку списання безнадійного податкового боргу платників податків» є:

- податковий борг платника податків, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута;
- податковий борг фізичної особи, яка визнана в судовому порядку недієздатною, безвісно відсутньою або оголошена померлою, у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом;
- податковий борг померлої фізичної особи у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом;
- податковий борг фізичної особи, яка понад 720 днів перебуває у розшуку;
- податковий борг платника податків, у тому числі податкового агента, стосовно якого минув строк давності;
- податковий борг платника податків, що виник внаслідок форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), які підтверджуються сертифікатом про форс-мажорні обставини;
- податковий борг платника податків, щодо якого до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань внесено запис про його припинення на підставі рішення суду [3];

Списанню підлягає безнадійний податковий борг, у тому числі штрафні санкції, пеня, нараховані на такий податковий борг. Структурний підрозділ податкового органу, до функцій якого належить списання безнадійного податкового боргу, здійснює таке списання щокварталу.

Після припинення воєнного стану для України наступить процес відбудови, це також стосуватиметься і політики управління податковим боргом. Цьому може сприяти розгляд світової практики з цього питання. Значна кількість податкових відомств країн світу використовує ризикоорієнтовані моделі управління податковим боргом. Окрім ризикоорієнтованого підходу, у розвинених країнах світу застосовують інші підходи до управління податковим боргом, зокрема: диференціації платників для врахування індивідуальних обставин виникнення боргу та розроблення заходів із його стягнення; розвиток системи раннього реагування для запобігання виникнення податкового боргу; аутсорсинг податкових зобов'язань платників та ін.

Наприклад, управління податковим боргом в Ірландії передбачає використання обмеженої реструктуризації податкового боргу для життєздатних підприємств, що платять податки, розширені повноваження щодо стягнення податкового боргу. Управління податковим боргом спрямоване на своєчасне та

ефективне реагування на прострочення податкових платежів або їх неповну сплату.

В Австралії існує диференційований підхід до управління податковим боргом платників податків. Боржникам, які мають тимчасові фінансові труднощі, але бажають погасити податкову заборгованість, податкові органи надають цільову підтримку, яка передбачає індивідуальні механізми виплати, звільнення від пені, а також повне або часткове звільнення від сплати визначеної заборгованості. У Данії практикується система сплати податків за допомогою спеціальної компанії, яка має доступ до всіх рахунків у банках Данії. На підставі укладених договорів така компанія повністю сплачує податки за платників податків. Протест у випадку виникнення податкового боргу його стягнення обґрунтовується на індивідуальному підході до податкового боржника [4].

Отже, збільшення податкового боргу є проблемою на державному рівні, оскільки ненадходження запланованих податків призводить і до зменшення видатків, у тому числі і на соціальну сферу, яка є особливо важливою під час воєнного стану. Тому для покращення процесу управління податковим боргом слід звернути увагу на закордонний досвід, зокрема на напрями запобігання виникнення негативних явищ, а також на мінімізацію ризиків.

Список використаних джерел

1. Проноза П.В. Динаміка податкового боргу і напрями вдосконалення податкового адміністрування в Україні. Економіка та держава. №5. 2018.
2. Інформація про податковий борг. Державна податкова служба. (дата звернення 22.02.2023). URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg/547439.html>
3. Наказ Міністерства фінансів України: «Про затвердження Порядку списання безнадійного податкового боргу платників податків» №220. Від 28.07.2022. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/77572.html>
4. Волощук Р.Є. Зарубіжний досвід управління податковим боргом та його адаптація в Україні. Економіка і суспільство. №9. 2017.

***Abstract:** considered the causes of tax debt and tax debt recognized as hopeless, analyzed the dynamics of tax debt in Ukraine. It is noted that the tax debt will increase rapidly during 2022. It is proposed to pay attention to the world experience of improving tax debt management in the post-war period.*

***Key words:** credit, military actions, benefits, indebtedness.*

Науковий керівник:

Полторак А.С.,

д-р екон. наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та маркетингу,

Миколаївський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Кучеренко Віталій Іванович,

аспірант першого року навчання спеціальності 051 «Економіка»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуто основні альтернативні джерела енергії, які можуть бути використані в аграрному виробництві. Проаналізовано потенціал кожного з цих джерел енергії в аграрному виробництві.*

***Ключові слова:** альтернативні джерела енергії, сонячна енергія, вітрова енергія, гідроенергія, біомаса.*

Основні альтернативні джерела енергії, які можуть бути використані в аграрному виробництві. Сонячна енергія. За допомогою сонячних батарей можна отримувати електроенергію для освітлення приміщень, підігріву води, роботи електроприладів. Вітрова енергія. Вітрові генератори можуть стати основою енергетичної системи для поливу сільськогосподарських земель. Біомаса. Вона може бути використана як паливо для опалення будівель та виробництва електроенергії. Гідроенергія. Використання річок та озер для отримання енергії є ефективним та екологічно чистим способом. Геотермальна енергія. Це вид енергії, який виникає за рахунок тепла землі та може бути використаний для опалення будівель та виробництва електроенергії.

За даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, потенціал сонячної енергії в Україні оцінюється у 50 ГВт, що відповідає відповідно 3,3 млн. тон нафтового еквіваленту на рік. Потенціал вітрової енергії у країні становить 53 ГВт., що дозволяє отримувати 42 млрд. кВт-годин електроенергії щорічно. Потенціал біомаси оцінюється у 58,3 млн тонн на рік, що дає можливість отримувати до 7 млрд кВт-годин електроенергії та 28 млн тонн еквіваленту нафти. Потенціал гідроенергії в Україні оцінюється у 3,5 ГВт, а геотермальної - у 150 МВт.[1]

Україна, як інші країни, має багато прикладів використання сонячної енергії в аграрному секторі. Один з найбільших виробників електроенергії з сонячних панелей в Україні це Калинівська сонячна електростанція, яка знаходиться у с.Калинівка, Миколаївська область. Калинівська СЕС має майже 30.5 тис. сонячних панелей і 5 інверторів, які були встановлені для управління напругою. Загальна площа ділянки, на якій розташувалася станція, становить 20,22 га. [2]

Приклад використання вітроенергії це с. Дмитрівка, Миколаївська область, потужність 35 мвт. Власником цієї вітроелектростанції є компанія «Вітряний парк Очаківський». Будівництво ВЕС здійснено у дві черги: у листопаді 2011 року було запущено 10 агрегатів Fuhrlander FL 2500-100 загальною потужністю 25 МВт, а у 2012 році - ще 4. [3]

Також можна згадати про використання біомаси в аграрному секторі. Наприклад, компанія "Агро-Енергія" займається виробництвом палива з соломи та інших рослинних відходів. Це паливо використовується для опалення будівель та генерації електроенергії.

Використання гідроенергії також має великий потенціал в аграрному виробництві, зокрема для іригації полів та рибальства. Один з прикладів - Гідроакумулююча електростанція на річці Дністер, яка використовує воду з річки для виробництва електроенергії та забезпечення іригації сільськогосподарських земель.

На завершення я хотів би сказати, що використання альтернативних джерел енергії в аграрному секторі є важливою складовою сталого розвитку сільського господарства та може забезпечити значний внесок у зменшення залежності від енергетичних ресурсів. Альтернативні джерела енергії можуть зменшити витрати на електроенергію та паливо, збільшити ефективність виробництва та допомогти зберегти навколишнє середовище.

Загалом, використання альтернативних джерел енергії в аграрному виробництві є важливою темою для розвитку сталого сільського господарства. Альтернативні джерела енергії можуть забезпечити незалежність від дорогих енергетичних ресурсів та знизити витрати на енергію, що дозволить збільшити прибутковість сільськогосподарського виробництва. Тому, необхідно забезпечити підтримку від держави та розвивати відповідну інфраструктуру для використання альтернативних джерел енергії в аграрному виробництві.

Список використаних джерел

1. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. Офіційний сайт. URL: <http://mre.kmu.gov.ua/> (дата звернення 01.03.2023.)
2. Найпотужніші сонячні електростанції України. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2887951-najpotuznisi-sonacni-elektrostantsii-ukraini-infografika.html (дата звернення 01.03.2023.)
3. Вітрова енергетика в Україні: 7 найпотужніших станцій URL: <https://shotam.info/vitrova-enerhetyka-v-ukraini-7-naupotuzhnishykh-stantsiy/> (дата звернення 01.03.2023.)

Abstract: *The main alternative sources of energy that can be used in agricultural production are considered. The potential of each of these energy sources in agricultural production is analyzed. Examples of the use of alternative energy sources in agricultural production in Ukraine are given.*

Key words: *alternative energy sources, solar energy, wind energy, hydropower, biomass.*

Науковий керівник:

Крилова І.Г.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ М. МИКОЛАЇВ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ

Лебедєв Павло Артемович,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *регіональний розвиток, заснований на стратегії розвитку, формується на основі економічних, соціальних, політичних факторів. Тому важливо проводити моделювання та прогнозування розвитку регіону для оцінки впливу стратегії на ці фактори. Матеріали тези сформовані для отримання оптимістичного сценарію розвитку м. Миколаїв та Миколаївської громади.*

Ключові слова: *регіональний розвиток, моделювання, прогнозування, стратегія розвитку.*

З метою реагування на виклики в умовах змін ринкового середовища, врахування можливостей і загроз зовнішніх факторів, виявлення найважливіших проблем та визначення напрямів перспективного розвитку станом на 01.01.2021 року рішенням Миколаївської обласної ради було затверджено Стратегію розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включено.

Під час розробки Стратегії враховано досвід та результати реалізації Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2020 року. На основі проведеного соціально-економічного аналізу розвитку Миколаївської області за 2014-2018 роки визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості і загрози), які зумовлять подальший соціальний та економічний розвиток регіону.

Врахування сильних, слабких сторін, а також ризиків та викликів було розроблено оптимістичний та реалістичний сценарії розвитку Миколаївської області

Оптимістичний сценарій ґрунтується на таких припущеннях:

Національний рівень:

- національне законодавство поступово синхронізується із законодавством ЄС;
- успішно впроваджується державна політика щодо підтримки підприємництва;
- успішно впроваджуються реформи;
- бойові дії на сході країни припиняються, зменшуються видатки на їх ведення;

- поступово зростає ВВП країни;
- стабілізується курс національної валюти, зменшується зовнішній борг,
- ціни на енергоносії поступово зменшуються;
- зростає інвестиційна привабливість України;
- запускається ринок земель сільськогосподарського призначення;
- впроваджується державна програма підтримки малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції;
- ефективно діє державний фонд регіонального розвитку;
- пандемію коронавірусу успішно подолано.

Регіональний рівень:

- Миколаївщина активно реалізовує Стратегію та забезпечує розвиток «точок зростання» економіки;
- підприємства ведуть активну роботу над впровадженням нових технологій;
- підтримуються та впроваджуються інновації в перспективних галузях економіки регіону;
- регіон впроваджує активну інвестиційну політику, формуючи привабливі інвестиційні пропозиції та просуваючи їх на інвестиційні ринки;
- регіон активно сприяє виходу підприємств на нові зовнішні ринки збуту;
- регіон формує ефективну систему підготовки та перепідготовки кадрів на запит ринку праці;
- недопущено епідеміологічні ускладнення на території області.

Результат оптимістичного сценарію. Впродовж наступних років реалізується інноваційний сценарій розвитку економіки області, який характеризується готовністю суб'єктів господарювання до конкуренції, пошуку та освоєння нових ринків.

Розвиваються види діяльності неvirобничого сектору економіки (ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проєктно-конструкторської діяльності), які є не тільки чинниками зростання ефективності виробничої сфери регіону, а й запорукою його постіндустріального розвитку. Створюються нові робочі місця.

Проводяться комплексні оновлення технічно-матеріальної бази промисловості, агропромислового комплексу, стабілізується робота АЕС в енергетичному секторі економіки. Також розвиваються позааграрні види діяльності – сільський зелений туризм, народні промисли.

Експорт товарів і послуг області послідовно зростає, що свідчить про динамічний розвиток економіки регіону. Збільшується частка експорту продукції та послуг з високою доданою вартістю. Нарощенню експортних поставок сприятиме поглиблення торговельного співробітництва з європейськими країнами, розширення географії збуту продукції в Індо-

Тихоокеанському регіоні, підписання та ратифікація угод про зону вільної торгівлі з Туреччиною та Ізраїлем.

Імпорт мас, здебільшого, інвестиційний характер та складається із продукції, необхідної для реалізації інвестиційних проєктів та налагодження промислового виробництва.

Максимально використовується сприятливе транспортно-географічне положення області та її високий транзитний потенціал.

Продовження процесів децентралізації забезпечує можливість більш ефективно залучати кошти державного і місцевих бюджетів у розвиток виробничої і невиробничої інфраструктури, зокрема житлово-комунального, готельного, дорожнього господарства, транспортних та інформаційних комунікацій.

Миколаївська область поступово формує «точки зростання» в галузях смарт-спеціалізації. Конкурентною перевагою Миколаївщини (на відміну від інших регіонів) є наявність науково-технічної та виробничої бази для будівництва на експорт яхт «преміум» класу.

Враховуючи наявність фактично сформованого в м. Миколаєві унікального суднобудівного кластеру, в середньостроковій перспективі, за умови залучення потужних інвестицій – як приватних так і державних, ймовірний розвиток малотоннажного суднобудування та судноремонту.

Вигідне економіко-географічне положення, значний рекреаційний потенціал, наявність історико-культурних пам'яток, природно-заповідних територій та об'єктів сприяє формуванню на території області сучасного високоприбуткового туристично-рекреаційного комплексу.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації у промисловості, задовольнятиметься місцевими фахівцями (підготовка та перепідготовка відповідних кадрів, розвиток та удосконалення професійної освіти). Особливого значення набудуть провідні вищі навчальні заклади регіону, які стануть затребувані в інноваційних складових економіки регіону.

Обсяг експорту області зростає і його структура змінюється на користь готової продукції, а не сировини.

Покращується загальна соціально-економічна ситуація в країні в цілому та в регіоні зокрема, що впливає на умови життя та здоров'я населення, зменшується податкове навантаження.

Завдяки втіленим заходам, виходу з «тіні» бізнесу, інноваціям, вкладеним інвестиціям розвиваються галузі економіки, забезпечується збільшення рівня зайнятості та зростання середньомісячної заробітної плати.

«Заробітчани» повільно повертаються додому, що надає передумови для зупинення від'ємного міграційного руху населення області.

Продовжується втілення реформ у галузі освіти та охорони здоров'я, вирішуються їх проблеми.

Екологічна ситуація в області суттєво не змінюється. Зберігається високе антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище, однак

втілюються заходи з утилізації та знешкодження накопичених відходів, загальний обсяг викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел скорочується, створюються об'єкти природно-заповідного фонду. Зберігається загроза виникнення епідеміологічних ускладнень на території області.

Активні структурні зміни в економіці області сприяють позитивним тенденціям щодо підвищення рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників. Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника по області буде перевищувати загальнодержавні значення. Рівень безробіття знизиться з 9,6 до 8,2.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/strategiya-rozvytku-mykolayivskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku/>
2. Статут територіальної громади міста Миколаєва. URL: <https://mkrada.gov.ua/content/statut-mista.html>

Анотація: *Regional development, based on a development strategy, is formed on the basis of economic, social, and political factors. Therefore, it is important to conduct modeling and forecasting of the development of the region to assess the impact of the strategy on these factors. The thesis materials were formed to obtain an optimistic scenario of the development of the city of Mykolaiv and the Mykolaiv community.*

Ключові слова: *regional development, modeling, forecasting, development strategy.*

Науковий керівник:

Гончаренко І.В.,

д-р екон. наук, професор,

професор кафедри публічного управління та

адміністрування і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ У ПІСЛЯ ВОЄННИЙ ЧАС

Матвєєва Марія Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено, проаналізовано основні стратегічні інструменти відновлення вітчизняного бізнесу у після воєнний час

Ключові слова: бізнес, війна, податкові зміни, держава, політика, підтримка

Вітчизняний бізнес безпрецедентно постраждав від розв'язаної рашистами рік тому війни. Підприємці понесли величезні збитки, але продовжують триматися на плаву [1]. У ХХ сторіччі економічний розвиток деяких країн після війни був настільки визначним, що для цього вигадали термін "економічне диво", а для певних азійських країн — "економічний тигр", що чекає вітчизняний бізнес залишається відкритим.

Війна вплинула на можливість вітчизняного бізнесу повноцінно функціонувати. За результатами опитувань власників підприємств 46,8% підприємств повністю або майже повністю припинили роботу з 24.02.2022 року. Тільки 12,4% не змінили або збільшили обсяги робіт у порівнянні з довоєнним часом. За узагальненою самооцінкою власників, загальні втрати малого та середнього підприємництва за період війни сягнули \$85 млрд [2]. Тож, післявоєнна відбудова вітчизняного бізнесу потребуватиме величезних ресурсів, вмілого організаційного підходу і наполегливих зусиль. Але в цілому вітчизняний бізнес намагається вижити та продовжити роботу, попри всі старання рашистів зруйнувати нашу економіку – як бойовими діями, так і енергетичною кризою.

Серед найбільш ефективних Урядових рішень, щодо забезпечення відбудови вітчизняного бізнесу, слід назвати:

- програми з підтримки бізнесу (бізнес отримав 65 млрд грн за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» та 6,5 млрд грн за карантинними програмами);

- заходи із фінансової підтримки створення робочих місць (створено 400 тис. нових робочих місць);

- ефективне управління держвласністю та приватизація, зокрема, впроваджувалась реформа корпоративного управління на суб'єктах господарювання державного сектору економіки, у тому числі в топ-15 держкомпаній, в результаті чого держава отримала десятки мільярдів гривень у вигляді сплати дивідендів, понад 5 млрд грн надійшло до держбюджету за рахунок активізації процесів приватизації.

Дослідження практичного досвіду ведення бізнесу, засвідчило, що наявність ресурсів, передусім, фінансових, залишаються основною для нього

потребою. Також, більшість вітчизняних підприємств перейшли з довгострокового планування на короткострокове, крім цього, кожен підрозділ має свій антикризовий план.

Влада в Україні з початку повномасштабного вторгнення дикої орди на нашу землю зрозуміла, що паралізований війною бізнес потребує якнайшвидших заходів підтримки. Тому вже в березні минулого року було прийнято низку змін і доповнень до законодавства, що регламентують трудові відносини, ведення бізнесу, податкову політику державу, зокрема:

- зміни податкового законодавства. Були введені нові підстави для перебування на єдиному податку та нові ставки податків;

- скасовано мито і ПДВ на весь імпорт, які, однак, були повернуті в червні;

- компенсація за працевлаштування ВПО. Всім без винятку роботодавця держава зобов'язується компенсувати витрати на оплату праці у розмірі 6 500 грн. щомісячно за кожну працевлаштовану особу з числа внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні та 30 днів після його завершення за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету;

- держава запустила платформу цифрової взаємодії для допомоги релокації бізнесу relocate.prozorro.sale[3];

- запущено Програму з релокації українських виробництв, яка розрахована на підприємства, які знаходяться у зоні активних бойових дій або території, де є загроза введення активних бойових дій. Пріоритет мають стратегічні підприємства та підприємства, які виробляють товари першої необхідності. Релокація здійснюється у безпечні регіони України.

Тобто, в цілому держава активно працює в напрямку допомоги бізнесу. Відновленню активності бізнесу також сприяла запроваджена нова економічна політика воєнного часу, основними елементами якої стали:

- програма релокації підприємств на безпечну територію;

- формування державного замовлення на продукцію;

- впровадження низки важливих рішень з дерегуляції;

- нова податкова політика, спрямована на зменшення фіскального навантаження на підприємства;

- програми безвідсоткового кредитування для всіх сфер бізнесу;

- програма грошових виплат для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) «е-Підтримка».

Спільно з Офісом з розвитку підприємництва та експорту була створена платформа з актуальною інформацією для українських експортерів, які готові постачати свою продукцію за кордон в умовах війни. Платформа містить інформацію про Каталог українських експортерів (е-каталог, безкоштовний онлайн-сервіс, де розміщуються інформація про українських виробників товарів і послуг, готових здійснювати експорт в умовах війни. Каталог створений для налагодження прямих бізнес-контактів між іноземними та українськими компаніями); платформу «Biz For Ukraine» для українських

компаній, які мають можливість дистанційно надавати сервісні послуги для іноземних компаній (каталог компаній зі сфери ІТ, креативної індустрії, інжиніринга, консалтинга); The Supply Chain Resilience (SCR) platform (платформи, яка була створена з метою допомоги українським компаніям у пошуку міжнародних партнерів, захисті міжнародних ланцюгів постачання (збереженні, реструктуризації або заміні існуючих). Платформа створена за ініціативи Європейської мережі підприємств (Enterprise Europe Network) у співпраці з European Cluster Collaboration Platform та за підтримки European Commission and EISMEA); Ukrainian Food Platform (інтернет-сервіс, що орієнтований на продаж готового продовольства на іноземні ринки); Do Business With Ukrainians (платформа, ініціаторами якої стали випускники бізнес-школи УКУ (LvBS), з просування українського малого та середнього бізнесу за кордоном. Ініціатива допомагає шукати та пропонувати міжнародним компаніям співпрацю з верифікованими компаніями з України та допомагає українським підприємцям успішно виконувати міжнародні контракти (освітня, менторська підтримка) [2].

Таким чином, можна констатувати, що звичайно, в умовах війни, марно сподіватися на відчутний економічний підйом, і оцінки бізнесменів найближчих перспектив цілком реалістичні. Проте не варто складати руки – слід працювати на своєму місці і витискати максимум з існуючої ситуації. Перемога настане, а з нею і відновлення, підвищення добробуту та нові перспективи для розвитку бізнесу.

Список використаних джерел

1. Час для роботи: як відновлювався та адаптувався український бізнес за рік війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/chas-dlya-roboti-yak-vidnovlyuvavsyta-adaptuvavsyta-ukrajinskiy-biznes-za-rik-viyini-12154170.html>
2. Аналіз актуального стану та пропозиції щодо покращення умов для підприємництва в Україні. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/>
3. В Україні запустили платформу цифрової взаємодії для допомоги в релокації бізнесу / Prozorro.Продажі. 2022. 11 квіт. URL: <https://prozorro.sale/news/v-ukrayini-zapustili-platformu-cifrovoyi-vza...>
4. Проект Плану відновлення України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf>

Abstract: *The main strategic tools for the recovery of domestic business in the post-war period have been studied and analyzed*

Keywords: *business, war, tax changes, state, politics, support*

Науковий керівник:

Галунець Н.І.,

старший викладач

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Мельникова Марія Олексіївна,
здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: розглянуто сутність та особливості молодіжної політики. Досліджено роль молодіжної політики для держави. Встановлено основні джерела фінансування молодіжної політики на місцевому рівні.

Ключові слова: *молодь, державна молодіжна політика, територіальна громада, стратегія, органи місцевого самоврядування, інструменти*

Молодіжна політика включає багато елементів і має складну структуру. Для її реалізації потрібно створити спеціальні органи, структури та ресурси. Молодіжна політика повинна бути спрямована на всіх молодих людей та їх активну участь у суспільному житті. В процесі дослідження наукової літератури, було встановлено, що молодіжній політиці притаманні власні особливості, зокрема: організаційна роль молодіжних організацій, їх керівних органів у реалізації молодіжної політики; керівництво та виконавча структура для реалізації молодіжної політики; система фінансування та роль її суб'єктів у розподілі коштів і контролі за цим процесом[1].

Слід зазначити, що молодіжна політика – це діяльність усіх суспільних інститутів, у тому числі партій, громадських організацій, інших інститутів громадянського суспільства, з метою соціалізації молодого покоління, його інтеграції в суспільні процеси [2]. Мета молодіжної політики полягає в створенні необхідних соціально-економічних, політико-правових, організаційних умов та гарантій соціального становлення, розвитку та вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього підростаючого покоління [2].

Практика показала, що реалізація молодіжної політики стає ефективною лише при достатньому фінансуванні, яке забезпечить реалізацію процесу виховання молоді, формування її світогляду, що об'єктивно сприймається та реалізується молоддю [3].

В процесі дослідження нами було встановлено, що основним предметом молодіжної політики є молодь, тобто соціально диференційована соціально-демографічна спільнота, яка має особливі фізіологічні, соціально-психологічні, культурні, когнітивні, освітні самовираження своїх внутрішніх суттєвих сил та соціальних характеристик. Поряд з цим, зауважимо, що реалізація молодіжної політики в конкретній державі зумовлюються багатьма складовими, провідними з яких є: характер держави, особливості її політичної системи та специфіка фінансування молодіжної політики [4].

Зауважимо, що держава вирішує проблеми молоді та впливає на неї за допомогою фінансування та інших заходів, спрямованих на створення умов для нормального розвитку кожної молодої людини, включаючи створення державних чи державно-фінансових, спеціалізованих установ і фінансову підтримку молодіжних організацій [5, с. 58].

На реалізацію програм розвитку молодіжної політики у 2020 році Міністерством молоді та спорту України було виділено менше 0,5% від загального бюджету. Також варто відмітити і той факт, що в Бюджетному кодексі України навіть не згадуються поняття «молодіжна політика» або «молодіжна інфраструктура» [6]. Як результат, рівень щорічного фінансування державою молодіжних програм є недостатнім.

В умовах реалізації реформи децентралізації в Україні ефективність її молодіжної політики залежить від єдності та координованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва. За таких умов, місцевий рівень реалізації молодіжної політики характеризується тим, що децентралізація передбачає збільшення відповідальності на місцях, перегляд можливостей для реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, відповідно до функцій основних гравців. Водночас рішення щодо конкретних форм реалізації молодіжної політики на рівні громади приймає сама громада, з огляду на наявні можливості та стратегічне бачення

Основними джерелами фінансування молодіжної політики на місцевому рівні є обсяги видатків місцевого бюджету на виконання Програми розвитку молодіжної політики, який щорічно визначається у межах кошторисних бюджетних призначень на відповідні роки. Визначення напрямів фінансування молодіжної політики на місцевому рівні є один з найскладніших викликів, з якими стикається органи місцевого самоврядування та молодіжні громадські організації у своїй діяльності. Дослідження практичної літератури та наукових джерел, засвідчило, що основними напрямками фінансування забезпечення реалізації молодіжної політики на місцевому рівні можна вважати:

- кошти місцевого бюджету, у тому числі бюджету розвитку;
- кошти Державного фонду регіонального розвитку;
- субвенції, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- міжнародну технічну допомогу Європейського Союзу;
- кошти міжнародних фінансових організацій, які мають на меті підвищити залученість молоді до розвитку і розширення молодіжної сфери на місцевому рівні, у тому числі запобіганню втрати вже досягнутих успіхів, відновленню і посиленню молодіжної політики України;
- кошти інвесторів.

Також, варто зауважити, що порядок надання фінансування реалізації заходів молодіжної політики встановлюються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Таким чином, можна констатувати, що молодіжної політики є одним із основних напрямків діяльності органів місцевого самоврядування. Серед

джерел фінансування молодіжної політики на місцевому рівні основне місце займають видатки місцевого бюджету.

Список використаних джерел

1. Васильєв А.О. Організаційно-функціональний механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні: основні напрямки вдосконалення. *Державне будівництво*. 2019. № 1.
2. Молодіжна політика. URL: <https://mms.gov.ua/molodizhna-politika>
3. Близнюк В.В., Яценко Л.Д. Молодіжна зайнятість в Україні: виклики та шляхи їх подолання. Ринок праці та зайнятість населення. 2019. № 1–2 (58). URL: <https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/11/1-2-do-druku2.pdf#page=18>
4. Жужа Л.О. Молодіжна політика в Україні: сучасний стан і шляхи реформування. *Регіональні студії*, 2019. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/19/9.pdf>
5. Мунтян В. В. Державні цільові програми як інструмент фінансування молодіжної політики в Україні. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. праць*. Запоріжжя, 2016. Вип. 6(2). С. 127–131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6(2)_26).
6. 5-факапів молодіжної політики в Україні. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/04/8/244482/>
7. Молодіжна політика в об'єднаних територіальних громадах: посібник учасника/ці навчального семінару. Київ. 2018. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/ManualYW-1.pdf>

Abstract: *The essence and features of youth policy are considered. The role of youth policy for the state has been studied. The main sources of funding for youth policy at the local level have been established.*

Keywords: *youth, state youth policy, territorial community, strategy, local self-government bodies, tools.*

Науковий керівник:

Галунець Н.І.,

старший викладач

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ В ДЕРЖСЛУЖБІ

Микитенко Сергій Русланович,
здобувач вищої освіти спеціальності
281 Публічне управління та адміністрування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено, проаналізовано та узагальнено теоретичні засади щодо визначення критеріїв та показників оцінки результативності управлінської праці в держслужбі.

Ключові слова: ефективність, система, результат, державний службовець, управління

Сьогоднішня Україна свідчить про наявність відсутності довіри населення, щодо наявній в країні армії державних службовців. Дізнатися простому громадянину про результативність роботи чи наскільки ефективно працює чиновник або установа майже неможливо [1]. В результаті актуальності набуває питання щодо встановлення прозорих критеріїв та показників оцінки результативності управлінської праці в держслужбі, що усуне всі дискусії з даного питання.

Поняття ефективність державного управління розглядається науковцями, як співвідношення результатів і досягнутих суспільних цілей, результатів і використаних державних ресурсів [2]. Наукові дослідження вказують нам, що визначити результат державного управління й оцінити зумовлений ним ефект дуже складно, що в першу чергу, пов'язане зі складністю визначення основних факторів, які мають безпосередній вплив на цю категорію [3]. Вважається, що кінцевим результатом діяльності управлінської праці держслужби в Україні є управлінський вплив.

В науковій літературі зазначається, що основними принципами, які забезпечують ефективність управлінської діяльності в системі державної служби, є гуманізація, демократизація, науковість, єдність, комплексність, інтеграція наскрізність, відповідність державним вимогам, урахування індивідуального підходу тощо [2; 3; 4].

Реформа державної служби, яка сьогодні відбувається в Україні передбачає оцінку за новим принципом: не кількість проведених нарад, а те, що вони змінили «за вікном». Визначення критеріїв та показників оцінки результативності управлінської праці в держслужбі тісно пов'язане з усіма етапами процесу управління та його результатами, що здатні спонукати керівників вносити необхідні корективи. При цьому критерії та показники оцінки результативності управлінської праці повинні забезпечувати

функціонування в установах безперебійного зворотного зв'язку і виступати могутнім важелем зростання результативності управлінського процесу.

Основна мета оцінки результативності управлінської праці держслужби полягає у визначенні того, як і якою мірою працівник досягає очікуваних (еталонних) результатів у праці відповідно до поставлених завдань. Оцінка результативності управлінської праці державних службовців є також процедурою, яку проводять з метою виявлення міри відповідності особистих управлінських якостей працівника, кількісних і якісних результатів управлінської праці поставленим цілям.

Зауважимо, що в бізнесі для вимірювання та оцінки ефективності кожного конкретного співробітника використовує KPI (англ. key performance indicators) – конкретні та вимірювані показники, які співробітник має виконати за встановлений період часу. Найбільшого ефекту KPI показало щодо оцінювання результатів діяльності топ-менеджменту держслужби [5].

Система щорічної оцінки результативності управлінської праці в держслужбі включає в себе наступний перелік показників:

1. Визначення завдань та річних ключових показників результативності для кожного державного службовця категорії А, Б, В;
2. Щоквартальний перегляд завдань і ключових показників результативності;
3. Оціночна співбесіда та формування звіту щодо результатів оцінювання кожного державного службовця його безпосереднім керівником;
4. Погодження звіту керівником структурного підрозділу;
5. Прийняття рішень щодо преміювання, визначення потреби у професійному навчанні, проведення повторної співбесіди у разі негативної оцінки, але не раніше чим через 3 місяця.

Проект Підтримка комплексної реформи державного управління в Україні (EU4PAR), передбачає, що оцінювання в державному управлінні стосується здебільшого трьох основних категорій - економічності, ефективності та результативності і охоплює:

- оцінку економічності адміністративної діяльності згідно з виваженими адміністративними принципами і практикою та управлінськими заходами;
- оцінку економічного використання ресурсів державними установами та підтримання пов'язаних із ними витрат на низькому рівні;
- оцінку ефективності використання людських, фінансових та інших ресурсів, враховуючи вивчення інформаційних систем, оцінку результатів виконання і заходи з моніторингу, а також процедури, яких мають дотримуватись об'єкти оцінювання для усунення виявлених недоліків;
- ефективне управління, регулювання, організація та виконання державних програм і діяльності;
- досягнення цілей державних програм в умовах ефективності витрат;
- оцінку відповідності, послідовності та доцільності цілей та засобів;
- оцінку результативності діяльності в плані досягнення об'єктивності об'єкта оцінювання;

- оцінку фактичного впливу діяльності порівняно з передбачуваним впливом [6].

Практична цінність оцінювання ефективності полягає в тому, що дає змогу визначити: наскільки співвідносяться напрями діяльності державного органу (структурного підрозділу) та методи досягнення задекларованих цілей; якими є витрати ресурсів щодо створення управлінського рішення чи адміністративної послуги; який результат і ефект отримано в підсумку (поточному чи кінцевому).

До більшості критеріїв ефективності функціонування органів виконавчої влади належить надання адміністративних послуг. Відповідно - критеріями оцінки якості надання адміністративної послуги є показники, які визначають рівень задоволення інтересів та потреб одержувача, професійність діяльності адміністративних органів. Такими критеріями можна визначити: - результативність (позитивне вирішення); - своєчасність (дотримання встановленого терміну); - доступність (можливість звернення за отриманням адміністративної послуги); - зручність (урахування інтересів та потреб споживача); - відкритість (наявність та доступність інформації); - повагу до споживача; професійність (рівень кваліфікації працівників).

Отже, з проведеного дослідження можна констатувати, що оцінювання результативності управлінської праці в держслужбі - це нова для нашої держслужби концепція, яка тільки розпочинає своє становлення. Визначення системи ключових показників повинно відбуватися за принципом «від загального до часткового», що дозволить транслювати стратегічні цілі й завдання уряду в персональні завдання на рік для кожного державного службовця.

Список використаних джерел

1. Оцінити результат, а не процес: нова система КРІ для держслужбовців. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/03/29/7176129/>
2. Карамішев Д.В., Удовиченко Н.М. Ефективність як складова об'єктивізації державного регулювання розвитку системи охорони здоров'я. *Теорія і практика державного управління: зб. наук. пр.* — Х.: Видво ХарПІ НАДУ "Магістр", 2008 — Вип. 1 (20). — С. 236—245.
3. Cohen S. Defining and Measuring Effectiveness in Public Management. *Public Productivity and Management Review.* — 1993. — Vol. 17, № 1. — P. 45—57.
4. Зелінський С.Е. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців : монографія. К. : НАДУ, 2016. 296 с
5. Корсунов Д.А., Буров А.В. КРІ как система управления и оценки эффективности деятельности органов власти и местного самоуправления. *Государственное и муниципальное управление. Ученые записки.* 2019. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kpi-kaksistema-upravleniya-i-otsenki-effektivnosti-deyatelnostiorganov-vlasti-i-mestnogo-samoupravleniya>
6. EU 4 PAR. <https://www.facebook.com/EU4PAR>

Abstract: *The theoretical foundations for determining the criteria and indicators for evaluating the effectiveness of managerial work in the civil service have been studied, analyzed and summarized.*

Key words: *efficiency, system, result, civil servant, management*

Науковий керівник:

Галунець Н.І.,
старший викладач
кафедри публічного управління та адміністрування
і міжнародної економіки
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 517.912:336-04

СИСТЕМИ СТРУКТУРНИХ РІВНЯНЬ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ

Морозова Анастасія Русланівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *здійснено огляд результатів використання системи структурних рівнянь в економічних дослідженнях. Визначено закономірності розвитку фінансових процесів через основні компоненти фінансової системи*

Ключові слова: *система, структурні рівняння, фінансові процеси*

Системний підхід до моделювання фінансових процесів передбачає розгляд фінансових систем як цілісних структур, які складаються з окремих компонентів, взаємодіючих між собою.

Основними компонентами фінансової системи є:

1. Суб'єкти (юридичні та фізичні особи), що здійснюють фінансові операції.
2. Об'єкти (грошові кошти, цінні папери, товари, послуги та інші активи), які є предметом фінансових операцій.
3. Інфраструктура (банки, фондові біржі, страхові компанії, державні органи, регулятори), яка забезпечує функціонування фінансової системи [3].

При моделюванні фінансових процесів застосовуються методи системного аналізу та теорії стохастичних процесів. Системний аналіз дозволяє вивчити взаємодії між компонентами системи та їхній вплив на фінансові процеси в цілому.

Теорія стохастичних процесів дозволяє моделювати ризики та невизначеність в фінансових процесах, які можуть виникнути внаслідок змін економічних умов або невідомих факторів.

Системний підхід до моделювання соціально-економічних процесів вимагає ускладнення структури взаємозв'язів між залежними та незалежними змінними, що характеризують певні реальні процеси й об'єкти, оскільки функціонування будь-якої системи, а також підсистем здійснюється в умовах складної взаємодії комплексу чинників внутрішнього та зовнішнього порядку. Отже, тільки регресійного рівняння для системного врахування множини факторів недостатньо. Тому для опису певних досліджуваних явищ або процесів доцільно використовувати більш складний інструментарій комплексного економетричного моделювання на основі систем одночасових рівнянь [1].

Дослідження закономірностей розвитку фінансових процесів можна провести за допомогою системи структурних рівнянь. Система структурних рівнянь є математичною моделлю для опису взаємозв'язків між різними змінними в складних системах. Ця модель використовується в багатьох галузях науки, таких як фізика, хімія, економіка, біологія та інші.

У системі структурних рівнянь змінні поділяються на ендогенні та екзогенні. Ендогенні змінні визначаються в системі самостійно, тобто їх значення залежать від значень інших змінних в системі. Екзогенні змінні не залежать від інших змінних в системі і вважаються заданими.

Структурні рівняння описують взаємозв'язки між змінними в системі. Ці рівняння зазвичай записують у вигляді алгебраїчних або диференціальних рівнянь. Якщо кількість змінних у системі дуже велика, то для її аналізу використовуються комп'ютерні програми, що дозволяють розв'язувати системи структурних рівнянь.

Основна мета системи структурних рівнянь полягає в тому, щоб досліджувати вплив різних змінних на інші змінні в системі. Це дозволяє зрозуміти, як можна змінити одну змінну, щоб вплинути на інші змінні в системі. Наприклад, у економічних моделях система структурних рівнянь може використовуватися для аналізу впливу різних економічних факторів на виробництво або споживання.

У випадку фінансових процесів, система структурних рівнянь може допомогти встановити залежності між різними фінансовими показниками, такими як прибуток, витрати, інвестиції та інші. За допомогою цих залежностей можна прогнозувати майбутні розвиток фінансових процесів та розробляти стратегії управління фінансами.

Для застосування системи структурних рівнянь до фінансових процесів, необхідно спочатку визначити фінансові показники, які потрібно включити до моделі. Далі, для кожного показника потрібно визначити його взаємозв'язки з іншими показниками, наприклад, як змінюється прибуток в залежності від зміни витрат або інвестицій.

За допомогою цих взаємозв'язків можна створити матрицю, яка відображає всі залежності між фінансовими показниками. Потім, шляхом розв'язання цієї матриці можна отримати систему рівнянь, яка дозволить прогнозувати розвиток фінансових процесів.

Одним з важливих аспектів дослідження закономірностей розвитку фінансових процесів є включення до моделі різних факторів, які можуть впливати на фінансові показники, наприклад, зміни в економічному середовищі або конкуренції на ринку. Також, важливо враховувати часові фактори, такі як темпи зростання або ж рівень інфляції, які можуть впливати на фінансові показники в майбутньому.

Для досягнення більш точних результатів, можна використовувати статистичні методи для аналізу даних та побудови моделей, такі як регресійний аналіз або аналіз часових рядів. Ці методи дозволяють враховувати більш широкий спектр факторів, які можуть впливати на фінансові процеси.

Використання системи структурних рівнянь для дослідження закономірностей розвитку фінансових процесів може допомогти управляти фінансовими ризиками та приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій та інших фінансових операцій. Однак, для досягнення точних результатів, необхідно включати до моделі якомога більше факторів та враховувати часові та інші особливості фінансових процесів.

Список використаних джерел

1. Прикладна економетрика: навч. посіб.: у двох частинах. Частина 1: [Електронне видання] / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, С. В. Прокопович та ін. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 235 с. дата звернення: 27.02.2023).

2. Моделювання структурними рівняннями кризи довіри до фінансового сектору / Дехтяр Н.А. Бричко М.М. Зеленкевич Д.С. http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_75_2_2020_ukr/11.pdf (дата звернення: 27.02.2023).

3. Guiso, L., Sapienza, P., Zingales, L. The role of social capital in financial development. *American Economic Review*. 2004. Vol. 94(3). P. 526–556.

Abstract: a review of the results of using the system of structural equations in economic research was carried out. The regularities of the development of financial processes through the main components of the financial system are determined.

Keywords: system, structural equations, financial processes.

Науковий керівник:

Тищенко С.І.,

канд.пед.наук, доцент,

доцент кафедри економічної кібернетики

і математичного моделювання,

Миколаївський національний аграрний університет

НАЦІОНАЛЬНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Нехайчик Єлизавета Євгенівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»,

Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розкрито специфіку стратегічного планування, оцінки та моніторингу національної молодіжної політики в європейських країнах. Розкрито національні моделі молодіжної політики за низкою критеріїв (експлікація молоді та її трансформація у доросле життя, система соціального забезпечення).*

Ключові слова: *національна молодіжна стратегія; планування, оцінка, моніторинг управління молодіжною політикою; участь молоді в управлінні політикою.*

Структура і правове регулювання оцінки та моніторингу молодіжної політики різноманітні. Ряд держав встановили чіткі кількісні показники моніторингу та оцінки даної політики, які корелюють з молодіжними стратегіями, планами дій з їх реалізації тощо (Естонія, Сербія, Великобританія, Чехія, Мальта, Франція). В інших країнах відсутній вичерпний перелік цілей молодіжної політики, критеріїв «вимірювання», методів моніторингу та оцінки молодіжної політики за рахунок залучення різних державних структур до розробки та реалізації політики. Міжсекторальний підхід до молодіжної політики може ускладнити визначення стратегій, програм та проєктів політики, які підлягають моніторингу та оцінці. Більшість держав не розробили механізмів, індикаторів відстеження прогресу в її реалізації, але чітко визначили цілі молодіжної політики у відповідних документах (Молодіжні закони 2008 і 2016 років в Люксембурзі, Національний молодіжний план 2018-2021 в Португалії).

Деякі дослідники виділили національні моделі молодіжної політики, доповнюючи типологію соціальної політики в державах соціального забезпечення [1]. При цьому режими молодіжних транзитних шляхів (зразки переходу молоді зі школи на роботу) відображають різні дискурсивні уявлення про підростаюче покоління в концепції «ресурс vs проблема»: особистісний розвиток (Швеція), економічна незалежність (Великобританія), сімейна залежність (Італія), професійна соціалізація (Німеччина). Крім того, перехідні режими зачіпають сфери політики, що не входять до систем соціального забезпечення: освіта, навчання, працевлаштування.

В універсальній моделі, заснованій на логіці особистісного розвитку молоді (Швеція), існує високорозвинена державна система соціального забезпечення, безкоштовна середня і вища освіта, надається фінансова

підтримка студентам вузів; цільовими групами молодіжної політики є всі категорії молоді. Забезпечується правова та економічна основа молодіжної політики, залучається місцева влада до вирішення молодіжних проблем, підтримується партнерство держави та громадянського суспільства в реалізації молодіжної політики. Муніципалітети мають значну автономію в реалізації молодіжної політики. Молодь трактується як актив, розвиток якого необхідно підтримувати. Політика спрямована на сприяння незалежності молоді, носить міжгалузевий характер.

У консервативній, орієнтованій на зайнятість, протекціоністській моделі (Франція, Німеччина) молодіжна політика зосереджується на розвитку молодіжного ринку праці, освіти, демократичних навичок серед молоді, залученні молоді до процесу прийняття політичних та управлінських рішень; вона орієнтована на різні категорії молоді, в тому числі вразливі. Цільову аудиторію молодіжної політики представляють громадяни від 12 до 27 років (Німеччина) або від 16 до 25 років (Франція). Не існує національного молодіжного законодавства; нормативно-правові акти, що впливають на молодь, стосуються соціальної інклюзії, професійного навчання тощо. У цих країнах відсутня єдина національна молодіжна стратегія (далі - НМС), спільно розроблена усіма рівнями влади. Наприклад, в Німеччині існують молодіжні стратегії на рівні федерального уряду, регіональних і місцевих громад. Партнерство між агентами молодіжної політики може здійснюватися на основі принципу субсидіарності.

Ліберальна модель (Великобританія) характеризується наданням цільової допомоги та послуг найбільш вразливим групам молоді. Модель керується логікою індивідуальної емансипації: можливість більш раннього виходу на ринок праці в поєднанні з індивідуалізацією дозволяє молодим людям отримати незалежність. Молодіжне питання розглядається як проблемне, молодіжна політика характеризується наданням можливостей для молоді, важливістю самовираження та вибору серед молоді; у сфері політики різні вікові групи молоді. Рішення про надання молодіжних послуг приймаються на місцевому рівні; молодіжна політика характеризується децентралізацією, неоднорідністю суб'єктів, що працюють в молодіжному середовищі. В основному, в країнах Сполученого Королівства немає національних молодіжних законів. Відповідальність за напрямки молодіжної політики несуть державні відомства.

Субпротекціоністська сімейна модель (Італія, Іспанія, Греція, Португалія) базується на логіці сімейної приналежності, довгостроковій соціально-економічній незалежності та залежності молоді від сім'ї. Сім'я виступає ключовим агентом ресурсної підтримки молодих людей під час переходу до дорослого життя. Групи людей від 14 до 38 років потрапляють у фокус політики. Країни не мають національного молодіжного законодавства. Молодіжна політика часто характеризується фрагментацією і відсутністю співпраці на різних рівнях. Сегментація ринку праці, низький рівень освіти призводять до високого безробіття. Сприяння входженню молоді на ринок

праці є пріоритетним завданням. В Італії, Греції та Португалії прийняли національні молодіжні стратегії.

«Інклюзивну» і «вибіркову» моделі молодіжної політики виділяють залежно від системи формування навичок, компетенцій молоді («перспектива навчання vs перспектива роботи»). Політика соціального громадянства набуває "формалізованого" або "індивідуалізованого" підходу, формується відповідно до офіційної дискурсивної інтерпретації молоді («діти проти дорослих»). У європейських країнах існує чотири режими громадянства: «громадянство, що надає можливості» (індивідуалізація та інклюзія в Швеції, Фінляндії, Данії, Нідерландах), «контрольоване громадянство» (інклюзивність у Німеччині та Австрії). В Іспанії, Португалії, Греції, Італії, Франції, Бельгії та Люксембурзі діє режим "відмови в громадянстві" (формалізація і вибірковість); у Великобританії та Ірландії дотримуються режиму «громадянства другого сорту» (індивідуалізація і вибірковість) [2].

Отже, у зарубіжних країнах національна молодіжна стратегія є інструментом державного стратегічного планування, визначення пріоритетів у молодіжній політиці, залучення зацікавлених сторін до розробки молодіжних програм. Національні молодіжні стратегії дозволяють установам, відповідальним за молодіжну політику, використовувати фінансові стимули, щоб заохотити інші міністерства до досягнення першочергових цілей.

Список використаних джерел

1. Кривошеїн В. В., Примуш М. В. Соціальні ліфти як механізм реалізації державної молодіжної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2021. № 6. С. 63–68. URL: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2021.6.10> (дата звернення: 10.02.2023).

2. Krasnopolska T. M. Механізм реалізації молодіжної політики ЄС. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2019. № 4. С. 47–52. URL: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2019.4.7> (дата звернення: 10.02.2023).

Abstract: *The specifics of strategic planning, assessment and monitoring of national youth policy in European countries are revealed. National models of youth policy are revealed according to a number of criteria (explication of youth and their transformation into adulthood, social security system).*

Keywords: *national youth strategy; planning, assessment, monitoring of youth policy management; youth participation in policy management.*

Науковий керівник:

Ключник А.В.,

*д-р екон. наук, професор,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Ніколаєнко Ірина Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: ефективно функціонуючі місцеві громади є основною умовою впливу на конкурентоспроможність регіонів. Розвиток місцевого самоврядування, створення об'єднаних територіальних громад, передача ресурсів, повноважень на місця в рамках проведення реформи з децентралізації влади передбачає насамперед підвищення фінансової спроможності, економічної, інвестиційної привабливості територій для якісного й комфортного проживання людей на них.

Ключові слова: місцеве самоврядування, розвиток територіальної громади, ресурсний потенціал, SWOT-аналіз.

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст(1).

Територіальна громада в Україні функціонує на принципах:

- народовладдя;
- законності;
- гласності;
- колегіальності;
- поєднання місцевих і державних інтересів;
- виборності ;
- правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законом;
- підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їхніх органів і посадових осіб;
- державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;
- судового захисту прав місцевого самоврядування(2).

Існують різні методи оцінки розвитку територіальних громад.

Розглянемо методи оцінки ресурсного потенціалу територіальних громад.

Методика оцінювання ресурсного потенціалу базується на такому: дослідженні й прогнозі кількості та структури трудових ресурсів; оцінюванні фінансової забезпеченості власними фінансовими ресурсами; аналізі сучасного стану науково-технічного потенціалу; натурально-якісному оцінюванні мінерально-сировинних, паливно-енергетичних, земельних ресурсів.

Розглянемо методику оцінювання розвитку територіальних громад, за допомогою SWOT-аналізу, який визначає сильні та слабкі сторони громад.

SWOT-аналіз – це аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Аналізу підлягають сильні сторони (Strength), слабкі сторони (Weakness) внутрішнього середовища, а також можливості (Opportunities) і загрози (Threats) зовнішнього середовища організації.

Методологія SWOT-аналізу передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, після цього встановлення зв'язків між ними, які в подальшому можуть бути використані для формулювання стратегії організації.

В основі даної методології аналізу покладена теорія М. Портера про конкурентоспроможність організації у власній галузі. Процес SWOT-аналізу проводять на основі аналізу діяльності організації(3).

Список використаних джерел

1. Law of Ukraine No. 280/97-ВР "On Local Self-Government in Ukraine"(1997, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Us vs. Them: Concept and principles of local self-government. (n.d.). Retrieved from https://studies.in.ua/shpora-konst_pravo/428-ponyattya-principi-mscevogo-samovryaduvannya.html
3. Us vs. Them: SWOT analysis: essence and scope of application. (n.d.). Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/reports/management/15382/>

Abstract: *Effectively functioning local communities are the main condition for influencing the competitiveness of regions. The development of local self-government, the creation of united territorial communities, the transfer of resources and powers to localities within the framework of the reform of power decentralization involves, first of all, increasing the financial capacity, economic and investment attractiveness of territories for high-quality and comfortable living of people in them.*

Keywords: *local self-government, territorial community development, resource potential, SWOT analysis.*

Науковий керівник:

Гончаренко І.В.,

д-р економічних наук, професор,

професор кафедри публічне управління та адміністрування

і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

СТВОРЕННЯ БРЕНДУ ТУРИСТИЧНОЇ ГРОМАДИ

Одунтан Дамола Адебайо,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

*Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: дана робота присвячена дослідженню процесу створення бренду туристичної громади в Україні. Розглянуто основні етапи створення бренду та визначено ключові фактори, що впливають на успіх цього процесу. Акцентовано увагу на тому, що успіх створення та розвитку бренду залежить від тісного співробітництва місцевих органів влади та громадських організацій.

Ключові слова: бренд, туристична громада, регіони України, стратегічна задача, цільова аудиторія, маркетинг, територія.

Брендування туристичної громади є важливою частиною розвитку туризму в будь-якому регіоні. Брендуння допомагає району виділитися з-поміж інших і залучити туристів. Однією з головних складових успішного створення бренду туристичної спільноти є участь громадян у розвитку туризму в рідному місті, що можна здійснити за допомогою різноманітних заходів, кампаній, опитувань тощо. Окрім звернення до громадськості, успішне створення туристичного бренду вимагає аналізу конкурентних переваг регіону. При цьому необхідно визначити фактори, які можуть зробити територію привабливою для туристів, а також виділити її з-поміж інших регіонів.

Наступним етапом при створенні бренду туристичної громади є визначення цільової аудиторії та унікальної пропозиції. Необхідно розуміти, якими характеристиками має володіти територія, щоб вона стала привабливою для певної групи туристів. Вибір стратегії та розробка маркетингової комунікації є також важливим етапом при створенні бренду туристичної громади. Необхідно визначити канали комунікації з цільовою аудиторією та розробити привабливий та зрозумілий бренд-імідж. Фінансові та бюджетні аспекти також необхідно враховувати при створенні бренду туристичної громади. Для розвитку туризму потрібні інвестиції, тож необхідно розробити ефективну стратегію залучення фінансування [1].

Використання сучасних технологій та інформаційних платформ є важливим аспектом створення бренду туристичної громади в умовах децентралізації в Україні. Створення веб-сайту, розробка мобільних додатків, використання соціальних мереж дозволить ефективно просувати бренд та привертати нових туристів. Особливу увагу слід приділяти підготовці кадрів. Необхідно забезпечити належний рівень кваліфікації працівників сфери туризму, проводити тренінги та семінари для підвищення рівня сервісу та

якості обслуговування туристів. Також важливим етапом є моніторинг та аналіз результатів діяльності. Потрібно розробити систему оцінки ефективності та вимірювання рівня задоволеності туристів, щоб вчасно вносити зміни та покращення в роботу туристичної громади [2].

Для створення бренду туристичної громади необхідно враховувати культурні та природні особливості регіону, його унікальні переваги, які допоможуть привертати туристів. Наприклад, це може бути культурна спадщина, ландшафти, національні парки та заповідники, традиції та звичаї місцевих жителів, кухня та гастрономічні традиції. Важливим елементом в створенні бренду є реклама та маркетингові заходи. Серед них можна виділити проведення різноманітних подій та фестивалів, організацію екскурсій та тематичних маршрутів, публікацію рекламних матеріалів та статей в ЗМІ та на інших платформах, співпрацю з туристичними операторами та агенціями [3].

Таким чином, створення бренду туристичної громади - це важлива стратегічна задача, яка вимагає комплексного підходу, тісного співробітництва місцевих органів влади та громадських організацій. Успішне вирішення цієї задачі дозволить регіонам України зайняти достойне місце на світовій туристичній карті та позитивно вплине на післявоєнний розвиток країни, оскільки відновлення туристичної галузі може стати одним із шляхів вирішення соціальних, економічних та політичних проблем країни. Все це допоможе привернути більше туристів в регіони України та підвищити їхній інтерес до нашої культури та історії. Крім цього, розвиток туризму може стати стимулом для розвитку інших галузей, таких як сільське господарство, ремесла, культура та інші.

Список використаних джерел

1. Центр Розвитку Громада.UA «Брендинг громад» URL: <https://hromada-center.org.ua/projects/8>
2. Філановський О. Гра в бренди. К.: Наш формат, 2019. 176с.
3. Як створити у громаді умови для сталого економічного розвитку: можливості та практики. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13669>

Abstract: This work is devoted to researching the process of creating a brand of a tourist community in Ukraine. The main stages of brand creation are considered and the key factors affecting the success of this process are determined. Attention is focused on the fact that the success of the creation and development of the brand depends on the close cooperation of local authorities and public organizations.

Keywords: brand, tourist community, regions of Ukraine, strategic task, target audience, marketing, territory.

Науковий керівник:

Шишпанова Н.О.,

канд. екон. наук, доцент, доцент

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ЯК СПОСІБ БІЛЬШ ДЕТАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ

Осадчий Сергій Володимирович,

здобувач вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто роль інформаційних технологій у сільському господарстві, а також роль візуалізації даних для підвищення ефективності виробництва аграрних підприємств.*

Ключові слова: *інформаційні технології, візуалізація даних, організація управління, обробка інформації*

Інформаційні технології безпосередньо впливають на ефективність управління, вони змінюють умови управлінської праці і залучають інформацію як предмет праці. При цьому, використання інформаційних технологій значно скорочує управлінські витрати, розширює доступ сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення до інформаційних джерел.[1] Один із способів використання інформаційних технологій це – візуалізація цих даних для їх подальшого аналізу

Візуалізація даних є потужним інструментом для покращення виробництва в аграрному підприємстві. Вона допомагає аналізувати інформацію про різні аспекти виробництва, такі як виробничий процес, фінансові результати та ефективність роботи персоналу.

Один з основних аспектів візуалізації даних - це збір та обробка інформації. Аграрне підприємство може зібрати велику кількість даних з різних джерел, таких як датчики, форми звітності, програмне забезпечення для управління виробництвом, фото, відео та ін. Після збору даних їх необхідно обробити та підготувати до візуалізації.

Для правильної організації управління якістю виконання технологічних операцій необхідною умовою є організація системи обробки візуальної інформації. Для оцінки стану навколишнього середовища важлива об'єктивна оперативна інформація про критичні чинники антропогенної дії, про фактичний стан біосфери і прогнози її майбутнього стану. Існує проблема організації спеціальних систем спостережень, контролю і оцінки стану природного середовища як в місцях інтенсивної антропогенної дії, так і в глобальному масштабі.[2]

Візуалізація даних дозволяє відображати інформацію у вигляді графіків, діаграм, карт та інших візуальних засобів. Це дозволяє швидко та зрозуміло аналізувати дані та виявляти зв'язки між ними.

Один із видів візуалізації даних - це створення графіків та діаграм, що відображають динаміку показників за різні періоди часу. Наприклад, графіки можуть відображати зміну врожайності певної культури за останні роки або залежність врожайності від погодних умов.

Іншими видами візуалізації даних є карти та схеми. Карти можуть бути використані для відображення розташування полів, використовуючи дані GPS-координат. На такій карті можна позначити зони з різною врожайністю та використати цю інформацію для планування використання ресурсів. Схеми можуть бути використані для відображення розташування техніки на полі або для ілюстрації процесів, таких як система зрошення або розташування дренажів.

Фотографії можуть допомогти візуалізувати стан культур та дату їх посіву або збирання врожаю, а відео можуть бути використані для показу процесу вирощування та обробки рослин.

Усі ці методи візуалізації даних дозволяють фермерам та агрономам легко виявляти тенденції та патерни

Список використаних джерел

3. Шаманська О.І. Застосування інформаційних систем та технологій як пріоритетного напрямку ефективного функціонування та розвитку дорадчої діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4010> (дата звернення: 14.02.2023)

4. Броварець О. О. Техніко-економічне обґрунтування математичного апарату для реалізації прогностично компенсаційної технології змінних норм внесення технологічного матеріалу. URL: <http://ndipvt.com.ua/oldsite/konf7/2/brovarec.htm> (дата звернення: 28.02.2023)

Annotation: This publication discusses the role of information technology in agriculture, as well as the role of data visualization to improve the production efficiency of agricultural enterprises.

Keywords: information technology, data visualization, management organization, information processing

Науковий керівник:
Чуриков А.А.,
асистент кафедри економічної кібернетики
і математичного моделювання,
Миколаївський національний аграрний університет,

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Онопрійчук Денис Олегович,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: у статті проаналізовано і систематизовано нормативно-правові акти, що є основоположним для розгляду реформування системи органів місцевого самоврядування. Визначено основні проблеми, що виникли в Україні в процесі здійснення реформи децентралізації в Україні.

Ключові слова: децентралізація, реформування, співробітництво, територіальна громада, місцеве самоврядування

Реформування системи органів місцевого самоврядування простягається ще з часів проголошення незалежності України. У зв'язку з великою кількістю економічних, політичних криз, більшість органів місцевого самоврядування не спроможні виконувати свої обов'язки в повному обсязі. З початком нової політичної кризи, у 2014 році, суспільство згуртувалося навколо ідеї європейської інтеграції України. Тому, саме цей період і вважається початком реформи децентралізації. На жаль, через повномасштабне вторгнення на територію України реформа не доведена до завершення і багато концепцій, які було ухвалено, ще не вступили в дію.

Оцінивши важливість реформи децентралізації, багато науковців досліджують дану тематику і охоплюють багато питань. Зокрема, найвідомішими є О. Скрипнюк, В. Грובה, Т. Куценко, М. Горбатюк [3] та ін. У наявних у вільному доступі працях досліджують лише фрагментарні проблеми, а отже, актуальність нашого дослідження може бути прийнята для аналізу іншими науковцями.

Процес децентралізації розпочався з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, законів України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1], [2]. Метою добровільного об'єднання територіальних громад було створення спроможної громади, що відчувати себе самодостатньо мати все необхідне для забезпечення громадян власної життєдіяльності. Однак, на початковому етапі реформи нерозуміння її основ та принципів було поширеним явищем. Представники місцевого самоврядування зазначали, що створювали об'єднані громади і не розуміли обсягів повноважень і відповідальності, що супроводжували цю реформу. Суспільство підтримувала процес у загальних рисах, але не розуміла його належним чином, тому інформаційно-роз'яснювальна робота мала бути одним з основних завдань влади [3]. Також, у процесі децентралізації існують такі проблеми, що створюють ризики для успішного реформування, такі як:

- створення об'єднаних територіальних громад переважно не має підтримки з боку широких верств населення, адже люди не розуміють сам процес децентралізації
- збільшення кількості територіальних громад без пропорційного збільшення обсягу виділення коштів на розвиток інфраструктури знижує мотивацію громад до об'єднання
- недостатня урегульованість питань щодо розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади
- для виконання нових функцій немає належно кваліфікованої робочої сили
- неефективне використання фінансових ресурсів територіальними громадами

Співробітництво територіальних громад є однією з найважливіших частин реформи децентралізації в Україні. На рис 1. бачимо, що форми співробітництва, які існують, не можуть бути вигідним одночасно для декількох об'єднаних територіальних громад. Одночасно з цим, бюрократизація системи органів місцевого самоврядування підвищується, завдяки укладанню безлічі договорів про об'єднання, про співробітництво і т. д.

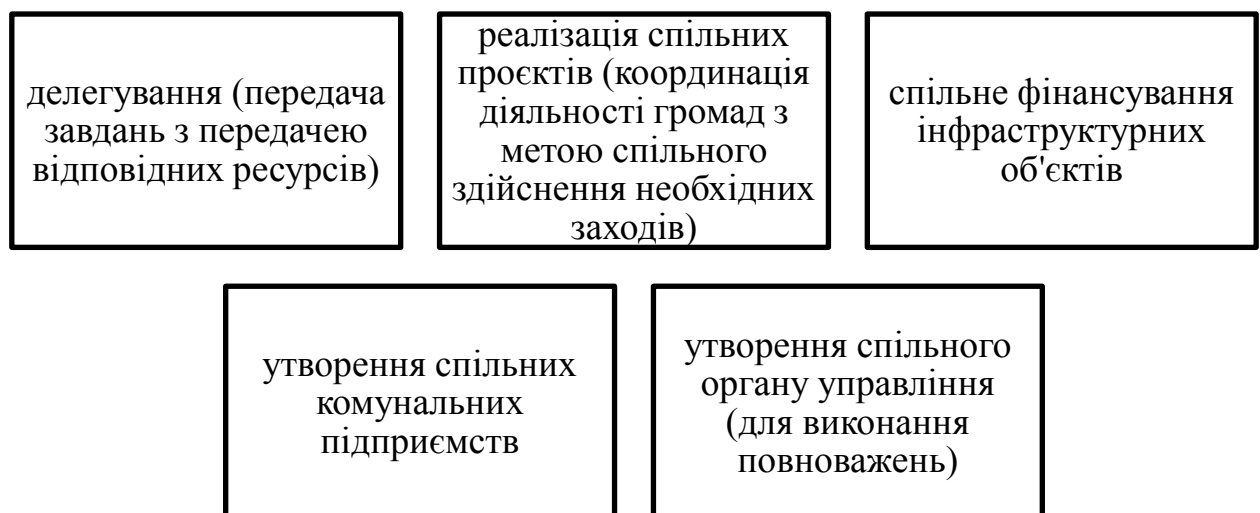


Рисунок 1. Форми співробітництва територіальних громад

Джерело: побудовано автором за допомогою [1].

Отже, проаналізувавши основні проблеми реформування місцевого самоврядування можна підсумувати, що більшість проблем необхідно вирішувати комплексно та швидко, реагуючи на виникнення проблеми на місцях для того, щоб не допустити розповсюдження даної проблеми на більшість територіальних громад. Для розв'язання основних проблем необхідно забезпечити ефективний державний фінансовий контроль за діяльністю територіальних громад та налагодити максимально прозору діяльність місцевих органів влади та її контроль з боку громадськості.

Список використаних джерел

1. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 18.02.2023).
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII : станом на 14 трав. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 18.02.2023).
3. Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/gorbatiuk_reforma.pdf (дата звернення: 16.02.2023).

***Abstract.** The article analyses and systematizes normative-legal acts, which are fundamental for the consideration of the reform of the system of local self-government bodies. The main problems which have arisen in Ukraine as part of the decentralization reform have been identified.*

***Key words:** decentralization, reform, cooperation, territorial community, local self-government*

Науковий керівник:

Ключник А.В.,

*д-р екон. наук, професор,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.48

ВПЛИВ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Осійчук Вікторія Віталіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 241 “Готельно-ресторанна справа”

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Визначено поняття гастрономічного туризму та його роль у соціально-економічному розвитку України. Розглянуто питання впливу туризму на розвиток територіальних громад. За результатами дослідження зроблено висновок, що Україна має великий потенціал для гастрономічного*

туризму і потребує покращення законодавчої бази задля просування українського кулінарного туризму на міжнародний рівень.

Ключові слова: *гастрономічний туризм, туризм, ресторан, територіальна громада, розвиток.*

На сьогоднішній день гастрономічний, або як його ще називають – кулінарний туризм є одним із найцікавіших та нині актуальних способів пізнати культуру та історію народу певної місцевості чи країни. Гастрономічний туризм - це вид туристичної діяльності, який полягає в ознайомленні та дегустації національних страв та напоїв [1]. Оскільки в Україні, особливо останні кілька років, включаючи воєнний період, економіка є нестабільною, одним із дієвих факторів розвитку територіальних громад є гастрономічний туризм.

Характеризуючи сучасний стан впливу гастрономічного туризму на розвиток територіальних громад, можна виокремити такі проблемні питання: чинна нормативно-правова база потребує перегляду та актуалізації; актуальні напрями розвитку окремих видів туризму в умовах децентралізації залишаються малодослідженими. Сучасні умови дозволяють територіальним громадам володіти значними туристичними ресурсами, керувати ними через організацію сільського, екологічного та кулінарного туризму. Проте, незважаючи на тривалий період формування інституційної основи розвитку туризму в Україні, існує інституційне середовище досі не вважається збалансованим та узгодженим.

На даний час процеси децентралізації створюють нові можливості для розвитку гастрономічного туризму на рівні місцевих громад. Особливо перспективним є розвиток сільського, майнового туризму, який може забезпечити значні додаткові надходження до місцевих бюджетів малих населених пунктів без промислових підприємств. Разом з тим, для успішного розвитку туризму на місцевому рівні необхідно подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення туристично-рекреаційної діяльності в Україні.

Для активізації розвитку гастрономічного туризму можна легко сформулювати маркетингову підтримку, яка включає:

- брендування регіонів і напрямків з урахуванням точки зору організації гастрономічних турів;

- створення інформаційних веб-ресурсів, присвячених ресурсам гастрономічного туризму регіону;

- включення гастрономічного туризму як пріоритетної складової туристичної галузі до структури регіональних стратегій та планів розвитку туризму;

-започаткування міжнародного співробітництва у сфері розвитку гастрономічного туризму [2].

Застосування цих методів та їх використання у вигляді рекомендацій для місцевої влади та громад значно стимулюватиме розвиток гастрономічного туризму. Водночас необхідно наголосити на необхідності диверсифікації конкурентоспроможності напрямків, щоб сам по собі туризм не міг вирішити всі соціально-економічні проблеми місцевих громад і не міг призвести до інтенсивного туристичного руху.

Харчова промисловість України включає в себе більше 40 різних галузей: цукрову, спиртову, хлібопекарську, кондитерську, лікєро-горілочну, м'ясну, рибну, виноробну, пивоварну, овочеву, фруктову, олійно-жирову, консервну тощо [3]. Одним із найрозвиненіших видів туризму в Україні є винний туризм. Вперше він з'явився в місті Одеса, саме по собі місто може прославитись морем та архітектурою, але крім цього вино в Одесі створюється з кращих сортів винограду, наприклад: Тельті-Курук від SHABO, Одеський Чорний, Сухолиманський Білий від "Колоніст" та Villa Tinta. Туристи знають родини, які десятиліттями вирощують виноград, виробників сиру, мармеладу та сигар. І, звісно, продукти на виробництві в супроводі людей, які їх створили, кращі в унікальній атмосфері. Біля схилів розвивається інфраструктура, відкриваються сільські садиби, необхідні послуги перевізників, гідів, виробників сувенірів, рекламників. З цього можна зробити висновок, що використання туристичних ресурсів України може вплинути на розвиток території за рахунок туристів. Окрім Одеси, гастрономічний тур можна здійснити і у Львові, Закарпатті, Києві, Полтаві та інших містах, особливо під час різних свят та фестивалів, які призначені для національної кухні. Під час фестивалів сиру на Закарпатті, чи пива у Львові наплив туристів збільшується, щоб ті могли скуштувати найрізноманітніші сорти пива чи сиру, тим самим підвищуючи економіку та розвиток місцевості. Пропонуючи туристичну продукцію яка є особливістю якоїсь місцевості, продавці можуть впроваджувати у продаж сувеніри, розміщувати рекламу, отримуючи додатковий дохід.

Отже, гастрономічний туризм може стати вагомим фактором соціально-економічного розвитку місцевих громад. Світова практика демонструє, що цей вид туризму може стати тією рушійною силою, яка підвищує якість життя населення в регіонах з різним економічним потенціалом. Для розвитку гастрономічного туризму регіони потребує подальшого розвитку та популяризації як бренду, який може задовольнити потреби гастрономічних туристів. У перспективі – модернізація існуючих гастро-туристичних закладів та створення нових за підтримки місцевих громад, бізнесу та інших інвесторів.

Список використаних джерел

1. Tasty journey: Gastronomic tourism for beginners// Investory News URL: <https://investory.news/smachna-podorozh-gastronomichnij-turizm-dlya-pochatkivci/> (date of application: 28.02.2023).
2. Basova V., Holod A. Problems and prospects for the development of gastronomic tourism in the Western region of Ukraine // Current state, problems and prospects for the development of tourism in the regions of Ukraine: materials of the III Vseukr. science and practice conf. (Lviv, October 19-20, 2018). Lviv, 2018. P.62-64.
3. Stukalska N.M., Antonenko A.V. Abstracts of reports of the 4th International scientific and practical conference-festival "Intangible cultural heritage as a modern tourist resource: experience, practices, innovations" (Kyiv, May 20-21, 2021) K.: Ed. KNUKiM center, 2021. 426 p. P. 247-251.

Abstract: There is no change in the gastronomical power that you may roll with your sociable-economy in the power of wisdom. Rosglanuto Pitanna in Turismo on Rozvitok Teratorian Gromd. According to the results of the study, it was concluded that Ukraine has a great potential for gastronomic tourism and needs to improve the legislative framework in order to promote Ukrainian culinary tourism to the international level.

Key words: gastronomic tourism, tourism, restaurant, territorial community, development.

Науковий керівник:

Гусенко А.А.,

старший викладач

кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 339

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ В СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ І ТУРИЗМУ

Парфірова Анна Андріївна,

ЗВО спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: : Розкрито особливості маркетингу готельно-ресторанного бізнесу і туризму як важливої складової роботи в індустрії гостинності. Маркетингова діяльність допомагає залучати нових клієнтів до готельно-

ресторанного підприємства, якісно та швидко задовольнити потреби, запити та забаганки гостей. Підвищити популярність бренду та рівень цін на послуги. Маркетинг відіграє ключову роль в ціноутворенні та конкурентоспроможності підприємств готельно-ресторанної сфери.

Ключові слова: маркетинг, маркетинг готельно-ресторанного бізнесу, сфера гостинності, туризм.

Готельно-ресторанний комплекс є важливим та невід'ємним елементом соціальної сфери життя населення людей будь якої країни сучасного світу, який відіграє значну роль у підвищенні суспільного рівня життя населення.

На сьогодні в світовій економіці виник ряд економічних тенденцій, які ведуть до суттєвих змін у взаємодії маркетингу і менеджменту. Ці зміни особливо сильно вплинули на готельно-ресторанний бізнес. Відбувся різкий перехід від стандартизації послуг до задоволення індивідуальних, найрізноманітніших запитів гостей, переорієнтація з суцільного ринку на цілі пріоритетні сегменти та зміна конкуренції на взаємодію у формах стратегічних альянсів.

Специфіка маркетингових відносин як концептуальної основи управління підприємствами сфери гостинності і туризму полягає в:

- встановленні відносин з найбільш значущими цільовими групами;
- забезпечення високого ступеня задоволеності та лояльності клієнтів;
- підвищення прибутковості взаємодії з партнерами і споживачами;
- зміна підходів до сегментації ринку;
- індивідуальний підхід до обслуговування;
- скорочення тимчасових інтервалів для проведення досліджень ринку і споживачів.

Якщо розглядати маркетинг готельно-ресторанного бізнесу і туризму як ринкову концепцію управління в готельному бізнесі, потрібно врахувати, що індустрія гостинності за своїми характеристиками не має значних відмінностей від інших галузей, тому всі положення сучасного маркетингу можна застосовувати в готельному бізнесі.

Але, готельний бізнес має специфічні відмінності, що вирізняє його від інших форм виробництва і торгівлі. Має місце продаж готельного продукту (частина послуг становить 60%, товар - 40%), також відмінною рисою є споживання готового продукту безпосередньо в місці його створення.

Маркетинг у сфері готельно-ресторанного бізнесу і туризму є складною системою, основним завданням якої є надати туристам послуги, проживання, харчування та додаткових готельних послуг, які пропонує готель відвідувачам.

Невід'ємними складовими маркетингу в сфері гостинності і туризму для підвищення ефективної роботи в галузі готельно-ресторанної справи:

- прогнозування попиту, за допомогою постійного вивчення туристів з точки зору їх потреб і запитів.
- управління попитом здійснюється через заохочення споживачів до покупки готельних послуг, що надаються підприємствами готельного і ресторанного бізнесу;

- задоволення попиту як з точки зору функціональних характеристик готельного продукту, так і з точки зору забезпечення безпеки, після продажного обслуговування і т. д.

Маркетинг у сфері готельно-ресторанного бізнесу і туризму включає в себе розробку, просування і впровадження готельного продукту, орієнтованого на задоволення конкретних потреб гостей закладу готельно-ресторанної сфери. Основне завдання маркетингу в сфері готельно-ресторанного бізнесу і туризму полягає в тому, щоб допомогти клієнту(гостю) оцінити підприємство і його продукт.

Отже, використання маркетингових інструментів при організації роботи та реалізації розвитку підприємств готельно-ресторанної сфери дозволяє зробити висновок, що, щоб підвищити ефективність маркетингової діяльності необхідно постійно проводити дослідження ринку готельних, туристичних і додаткових послуг в індустрії гостинності, визначати ринкову ситуацію, і прибуткові сегменти ринку. Правильно організована маркетингова діяльність дозволяє підвищити ефективність роботи готельно-ресторанних підприємств та підвищити їх конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Тимошенко З.І. Маркетинг готельного продукту / З.І. Тимошенко, Г.Б. Мунін, В.П. Дишлевий. URL: <http://tourism-book.com/pbooks/book-37/ua/>.
2. Страшинська Л.В. Маркетинг готельного і ресторанного господарства / Л.В. Страшинська. К.: НУХТ, 2011. 89 с.
3. Маркетинг турпродукту: підручник / Ю.О. Карягін, З.І. Тимошенко, Т.О. Демура, Г.Б. Мунін. К.: Кондор, 2009. 394 с. URL: https://tourlib.net/books_ukr/karyagin.htm.
4. Дурович А.П. Маркетинг в туризме: учебное пособие / А.П. Дурович. Минск: Новое знание, 2003. 496 с. URL: https://tourlib.net/books_tourism/durovich_MT.htm.

Abstract: *The peculiarities of hotel and restaurant business marketing and tourism as an important component of work in the hospitality industry are revealed. Marketing activity helps to attract new customers to the hotel and restaurant enterprise, to satisfy the needs, requests and wishes of guests in a qualitative and fast manner. Increase the popularity of the brand and the level of prices for services. Marketing plays a key role in pricing and competitiveness of hotels and restaurants.*

Keywords: *marketing, hotel and restaurant business marketing, hospitality, tourism.*

Науковий керівник:

Кушнірук В.С.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Рагуліна Анастасія Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік та оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуто проблеми розвитку фондового ринку України, перераховано чинники, що визначають стан ринку цінних паперів в країні. Визначено місце України в рейтингу найпридатніших країн для введення бізнесу.*

***Ключові слова:** фондовий ринок, ринок цінних паперів, економіка, фінансові інструменти, інвестиційні ресурси.*

Фондовий ринок є основною складовою ринкової економіки. В Україні, попри кризовий стан економіки, спостерігається його розвиток, про що свідчать позитивні тенденції збільшення обсягів біржових контрактів на організаторах торгівлі. Темпи зростання фондового ринку випереджували ВВП: обсяг торгів на ринку цінних паперів перевищив показник ВВП країни майже у два рази.

Проблему розвитку фондового ринку в Україні вивчали багато науковців, зокрема О.Ю. Ромашко, О.М. Мозговий, А.Т. Борисенко тощо.

Журнал Forbes опублікував рейтинг найпридатніших країн для ведення бізнесу в 2019 р., де Україна посіла 77 місце зі 161 можливих (інфляцію оцінили у 14,4 %, зростання ВВП – 2,5 %, а негативне сальдо торгового балансу – у 1,9 %). Під час вирахування рейтингу брались до уваги 15 різних показників: захищеність прав власності, інновації, податки, технології, корупцію, обсяг ринку, політичні ризики, рівень життя, якість робочої сили, особисту, торговельну та фінансову свободу, рівень бюрократії та захищеність інвестицій [1].

Є ряд чинників, які визначають стан ринку цінних паперів у будь-якій країні. До них відносять економічне становище країни, довіра потенційних учасників ринку цінних паперів та ефективно розроблена нормативна база, яка регулює фондовий ринок.

На економіку України й відповідно на активність біржових торгів вплинули два потужних чинники: війна на східних кордонах і підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Формально маємо скорочення усіх показників фондового ринку на 10–20 % у середньому щороку за 2014–2020 рр., однак насправді це свідчить про оздоровлення фінансового сектору України. Кількість організаторів біржових торгів скоротилася з 10 до 4 [2].

У цілому ситуація з фінансовими інструментами фондового ринку характеризується такими негативними моментами:

- надто вузький спектр доступних для роботи фінансових інструментів;
- низька якість цінних паперів, що перебувають в обігу;
- низька ліквідність та висока мінливість цін цінних паперів;
- відсутність в обігу на біржах цінних паперів іноземних емітентів, активи яких розташовані в Україні [3].

Отже, розвиток ефективного вітчизняного фондового ринку неможливий без подолання низки перешкод, таких як низька поінформованість населення щодо діяльності фондових бірж, недосконало законодавчо-нормативна база регулювання функціонування фондового ринку, недосконало розвинута система інститутів, які діють на фондовому ринку та інші.

Майбутній розвиток фондового ринку неможливий без реформування більшості складових ринку та усунення перешкод, що заважають цьому розвитку. Розв'язання зазначених питань дозволить активно та продуктивно розвиватися українському ринку цінних паперів. Крім того, має бути переосмислена та суттєво підвищена роль фондового ринку у залученні інвестиційних ресурсів та спрямуванні їх на оновлення виробничого потенціалу, створення умов для становлення потужних інституційних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Журнал «Міжнародна економічна політика» Випуск № 1-2(32-33) с.156 URL: http://iejjournal.com/journals/32-33/2020_7_Matsuk_ukr.pdf
2. Фондовий ринок України: перспективи розвитку і світовий досвід державного регулювання Випуск 3, Номер 2 с. 292 URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/nov/25547/nzmened-290-303.pdf>
3. Stock market in Ukraine: state and prospects of development URL: https://www.problecon.com/pdf/2014/1_0/129_134.pdf (дата звернення 27.02.23)

Abstract: The research examines the problems of development of the stock market of Ukraine, lists the factors that determine the state of the securities market in the country. The place of Ukraine in the rating of the most suitable countries for introducing business has been determined.

Key words: stock market, securities market, economy, financial instruments, investment resources.

Науковий керівник:

Полторак А. С.

*доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет*

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ РИЗИКІВ

Рудь Натан Вадимович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: встановлено, що першочерговим стрижнем відбудови української економіки є інвестиції. Проаналізовано план реконструкції національної економіки. Запропоновано напрями підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в умовах економічної кризи.

Ключові слова: інвестиції, економічна криза, управління, розвиток, ефективність.

В умовах воєнного стану бізнес фокусується на інвестиціях як на одному із найбільш ефективних способів відбудови економіки. Саме формування екосистеми залучення інвестицій - це один із найбільш дієвих способів для розвитку. Насамперед, мова йдеться про якісне та прибуткове партнерство, що має змогу надавати конкретні переваги споживачу кінцевого характеру. Власне екосистема сприяє максимальному розвитку усіх галузей та їх учасників. Позитивним ефектом стане результат використання саме колективних можливостей та спільних ресурсів без значних затрат із доповненням один одного [1].

Першочерговим стрижнем відбудови української економіки будуть не прямі надходження до бюджету, а саме інвестиції. Національною радою було розроблено план реконструкції, для виконання якого потрібно 750 млрд доларів інвестицій, близько 10 років у майбутньому, з яких 60-65 млрд необхідно залучити безпосередньо у цьому році.

Рішення про масштабні інвестиції потребує немало часу та об'єктивної оцінки ризиків. Потенційний інвестор має провести юридичну експертизу, що триває не менше ніж пів року. Серед обговорюваних можливостей основними є впровадження "розумних мереж", розбудова балансуючих потужностей енергетичного характеру, видобування газу за передовими технологіями, "зелена" металургія з використанням заліза прямого відновлення, саме це планується реалізувати першочергово.

Україна має інвестиційні проекти, пов'язані з видобутком графіту і літію. Було піднято питання перспективи IT-галузі та відбулося продовження налагоджування співпраці іноземних інвесторів з Українським фондом стартапів. Першочерговим та дуже важливим є інтерес до України одного із фінансових гігантів, що має активи в управлінні у розмірі близько \$10 трлн. Офіційно відбулася розмова Президента Володимира Зеленського з головою найбільшої у світі інвестиційної компанії BlackRock, було висвітлено питання

можливостей залучення приватних та державних інвестицій в Україну, також консультування з фахівцями BlackRock українського уряду стосовно створення Фонду відновлення для підтримки рівня української економіки. Співпраця з гравцем таких потужностей відкриває значні перспективи для України [2].

В свою чергу, враховуючи ненадійні безпекові гарантії, що стосуються міжнародних домовленостей та світового порядку загалом, держава потребує об'єктивно абсолютно нової концепції, яка орієнтуватиметься на безпеку, майбутнє, інноваційні технології в області медицині, зв'язку, енергетики тощо.

Першочерговою необхідністю є оцінка збитків. По завершенню війни ми повинні чітко визначити пріоритети розбудови та розвитку нової та потужної держави. Потрібно сформулювати концепт загального розвитку країни як для фізичних, так і юридичних осіб та зовнішніх інвесторів. Маємо умовно скласти деталізований бізнес-план в економіці, нову соціальну модель від держави, чіткий геополітичний курс і потужну національну ідею [2].

Отже, на даному етапі життя українська економіка переживає досить складні часи. З початком воєнних дій на території держави значних пошкоджень зазнала екосистема багатьох галузей в цілому. Однією з основних цілей інвестування у фінансовий сектор України є саме збереження та поліпшення економічного стану за складних часів. Залучення іноземних інвесторів відіграє досить значну роль в утриманні ринкових позицій, тому дуже важливо заохочувати закордонних вкладників коштів співпрацювати та разом покращувати економіку країни.

Список використаних джерел

1. Інтернет портал ASDE. Інвестиції для бізнесу в умовах війни: Як вижити і бути сталими. URL: <https://asde.org.ua/investytsiyi-dlya-biznesu-v-umovakh-viyny> (дата звернення 01.02.2023).

2. Електронний журнал «Економічна правда». Країна можливостей: чому інвестор прийде в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/> (дата звернення 01.02.2023).

Інтернет джерело delo.ua. Як залучити інвестиції в Україні навіть під час війни: основні способи. URL: <https://delo.ua/business/yak-zalucati-investiciyi-v-ukrayini-navit-pid-cas-viini-osnovni-sposobi-406472/> (дата звернення 01.02.2023).

Annotation: *It has been established that the primary key to rebuilding the Ukrainian economy is investment. The plan for the reconstruction of the national economy was analyzed. Directions for increasing the efficiency of attracting foreign investment in the economic crisis are proposed.*

Keywords: *investment, economic crisis, management, development, efficiency.*

Науковий керівник:

Бурковська А. І.,

PhD з економіки, асистент

кафедри менеджменту та маркетингу

Миколаївський національний аграрний університет

ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Снідко Єлизавета Андріївна,

здобувач вищої освіти

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *система місцевих податків і зборів в Україні є складовою частиною податкової системи держави і необхідним атрибутом місцевого самоврядування, оскільки оцінюється як самостійне джерело доходів місцевих бюджетів. Дослідженню сутність корпоративного податкового менеджменту, його основних функціональних елементів. Розглянуто етапи корпоративного податкового планування на підприємстві.*

Ключові слова: *податкове планування, корпоративне податкове планування, податковий менеджмент, суб'єкт господарювання, прогнозування, податкові платежі.*

Для суб'єктів господарювання рушієм податкового планування є бажання уникнути або зменшити суму сплати до бюджету з основною метою – мінімізувати податкові відрахування. Держава регулює обсяги податкових надходжень до бюджету, сприяючи максимізації податкових надходжень до бюджету. Пошук оптимальності в цих протилежних напрямках є довготривалим процесом узгоджених інтересів, учасниками якого є платники податків і держава.

Дослідження податкового планування та прогнозування здійснювали такі вчені: Самусевич Я. В., Височина А. В., Паранчук С.В., Мороз А.С. та інші.

Корпоративний податковий менеджмент – це система управління податковими потоками підприємства, що передбачає розроблення управлінських рішень, спрямованих на формування фінансового потенціалу і підвищення його ефективності [1].

До основних функціональних елементів корпоративного податкового менеджменту належать [2]:

– податкове планування – розроблення та додержання податкового календаря, стратегічного плану податкових платежів на основі використання податкового законодавства;

– податковий аналіз – аналіз чинної системи оподаткування, вивчення динаміки податкових платежів, тенденцій їх розвитку, оцінювання ефективності податкового планування, аналіз податкового навантаження та податкових ризиків;

– податковий облік та звітність – процес реєстрації та підбору даних для господарських операцій, на основі якого формується податкова звітність;

– податковий контроль – моніторинг господарських операцій, аналіз відхилень фактичних і планових податкових показників.

Податкове планування – невіддільна частина корпоративної податкової політики, яка являє собою процес аналізу різних варіантів оподаткування та розроблення за їх результатами законних, систематичних, планових дій, спрямованих на оптимізацію податкових зобов'язань на поточні та майбутні податкові періоди з метою підвищення корпоративної ефективності фінансово-господарської діяльності.

Щоб здійснювати податкове планування на підприємстві, потрібно дотримуватися певних етапів, наведених на рисунку 1.



Рисунок 1. Етапи корпоративного податкового планування [1].

Ефективне прогнозування та планування податкових платежів розв'язує проблеми, які виникають через управління взаємовідносин підприємства та держави, з приводу сплати таких податкових платежів.

Список використаних джерел

1. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навчальний посібник. 2021. С. 43-50.
2. Паранчук С. В., Мороз А. С., Червінська О. С., Синютка Н. Г.. Податковий менеджмент : навчальний посібник. 2017. С. 296.

Annotation: *The system of local taxes and fees in Ukraine is an integral part of the tax system of the state and a necessary attribute of local self-government, as it is estimated as an independent source of income for local budgets. The essence of corporate tax management, its main functional elements, is studied. The stages of corporate tax planning at the enterprise are considered.*

Keywords: *tax planning, corporate tax planning, tax management, business entity, forecasting, tax payments.*

Науковий керівник:

Полторак А.С.,

д-р екон. наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та маркетингу,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 334.32.053.4

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНТЕГРОВАНИХ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

Сохань Михайло Іванович,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Львівський національний університет

ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,

м. Львів, Україна

Анотація: *аналіз інвестиційної діяльності АПК свідчить про те, що головною формою активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві є розвиток інтеграції з за допомогою створення інтегрованих агропромислових формувань. Агропромислова інтеграція обумовлена необхідністю ефективного споживання обмежених економічних ресурсів та є одним із ефективних шляхів виходу низки галузей народного господарства з кризи, особливо в умовах війни та енергетичної кризи.*

Ключові слова: аграрні формування, інвестиційна діяльність, інтеграція.

Однією з особливостей, властивих сучасним інвестиційним процесів в агропромисловому комплексі, є нестача інвестиційних ресурсів. Причому ця проблема характерна як для власних коштів фінансування аграрних підприємств, і залучених. В умовах скорочується державної підтримки агротоваровиробників та застою значної частини суб'єктів господарювання агропромислового комплексу пріоритети в інвестиційній політиці стали зрушуватися у бік приватних інвестицій. Аналіз тимчасових закономірностей залучення інвестиційних ресурсів в агропромисловий комплекс свідчить про те, що головною формою активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві є розвиток інтеграції з за допомогою створення інтегрованих агропромислових формувань.

Потреба розвитку інтеграційних процесів в АПК визначено досить напруженою макроекономічною ситуацією в країні. Негативними факторами, що впливають на економічну обстановку в країні, є: військова агресія росії, зміна форм власності, постійні зміни виробничих і земельних відносин, наявність досить складної системи оподаткування, диспаритет цін, відсутність налагоджених зв'язків в організації руху товарних потоків, нераціональна система менеджменту в аграрних підприємствах.

Інвестування підприємств АПК забезпечує конкурентоспроможність агропромислових формувань на основі застосування інновацій для покращення своїх позицій як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку; досягнення економічної та продовольчої безпеки; удосконалення соціальної інфраструктури села [2, с.30].

Потреба агропромислової інтеграції викликана тим, що вона дозволяє: 1) раціонально розподіляти ресурси між учасниками інтеграції; 2) згладжувати сезонність в агропромисловому виробництві та отримання додаткових доходів за рахунок поєднання різних видів діяльності; 3) скорочувати залежність від погодно-кліматичних умов за рахунок диверсифікації просторового розташування підприємств; 4) протистояти стихійній природі ринку сільськогосподарської продукції за допомогою безперервного планування та прогнозування; 5) підвищувати конкурентоспроможність агротоваровиробників; 6) скорочувати транзакційні витрати; 7) підвищувати інвестиційну привабливість агропромислових підприємств. З погляду приватного інвестора, вкладення коштів тільки в сільськогосподарське виробництво пов'язане із великим ризиком.

Агропромислова інтеграція обумовлена необхідністю ефективного споживання обмежених економічних ресурсів як у сільськогосподарському виробництві, так і в промисловості. Об'єднання фінансових ресурсів уможлиблює їх перерозподіл та інвестування в найбільш фінансово-потребуючі сфери агропромислового виробництва та реалізації.

Підвищення ефективності інвестиційної діяльності передбачає використання наукової методології передбачення її напрямків і форм,

адаптації до загальних цілей розвитку організації і умов зовнішнього інвестиційного середовища. Чітка послідовність етапів реалізації, визначені пріоритетні напрямки та форм інвестиційної діяльності організації мають визначальний вплив на успішне досягнення цілей інвестиційної стратегії [3, с.241].

З погляду організаційно-економічних особливостей інвестиційна діяльність суб'єктів інтеграції значною мірою залежить від їх місця у системі агропромислової інтеграції, а також цілей функціонування, які можуть бути такими: досягнення максимальної рентабельності за наявної сукупності видів підприємницької діяльності за рахунок зростання темпів обсягу продажів та прибутку, рівня якості продукції, частки на ринку тощо, що потребує оновлення та вдосконалення матеріально-технічної бази; забезпечення сталого становища у галузі як мети глобальної політики, що зумовлює проведення науково-дослідних робіт та розробку нових видів продукції, придбання нової, більш досконалої техніки та впровадження прогресивних технологій; обґрунтування нових видів підприємницької діяльності, що передбачає диверсифікацію виробництва, запуск нового виробництва, придбання та злиття з новими підприємствами як учасниками інтеграції, будівництва тощо.

Оскільки учасниками агропромислової інтеграції є підприємства як сільськогосподарські, так і переробні, промислові, що формують різні за рівнем доходи та мають різні можливості доступу позикових ресурсів, джерела інвестиційних ресурсів значно розширюються в інтегрованих агропромислових формуваннях, а також безпосередньо сам обсяг інвестиційних коштів порівняно з іншими суб'єктами господарювання галузі. Знання особливостей інвестиційної діяльності інтегрованих агропромислових формувань є важливою умовою її організації та ефективного здійснення загалом.

Агропромислова інтеграція підприємств є одним із ефективних шляхів виходу низки галузей народного господарства з кризи, особливо в умовах війни та енергетичної кризи. Цей процес передбачає організацію взаємовідносин між партнерами реального сектору економіки на основі використання взаємодоповнювальних ресурсів усіх типів і може дати можливість отримати позитивний синергетичний ефект на основі злагодженої діяльності учасників технологічного ланцюга сільськогосподарського виробництва. водночас використання економічних методів управління розвитком агропромислової інтеграційної системи забезпечує: - стійке становище, конкурентоспроможність підприємств – учасників технологічного ланцюга агропромислового виробництва; - зацікавленість підприємств у високій кінцевій результатів спільної діяльності, забезпечити виконання взаємних зобов'язань;- рівноцінність обміну та розподілу; збалансоване відтворення матеріально-технічної бази та трудових ресурсів кожного учасника технологічного ланцюга сільськогосподарського виробництва [4].

Список використаних джерел

1. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 350 с.

2.Минів Р.М. Інвестиційне забезпечення ефективного розвитку підприємств АПК Львівської області. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького*. Львів, 2020. Т.22. №96 «Економічні науки». С.28-34. <https://doi.org/10.32718/nvlvet-e9605>.

3. Свиноус, І., Ібатуллин, М., Сало, І., Трофімова, Г., Рудич, О., Свиноус, Н. (2022). Економічні аспекти інвестиційної діяльності в сільському господарстві. *Продовольчі ресурси*, 9(17), 233-243. <https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-23>.

4.Ушкаренко І. (2022). Формування системи агропромислової інтеграції у контексті стратегічного управління розвитком аграрних підприємств. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (6). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-03>.

Abstract: *The analysis of the investment activity of the agricultural industry shows that the main form of activation of investment processes in agriculture is the development of integration with the help of the creation of integrated agro-industrial formations. Agro-industrial integration is due to the need for efficient consumption of limited economic resources and is one of the effective ways to get a number of sectors of the national economy out of the crisis, especially in the conditions of war and energy crisis.*

Keywords: *agrarian formations, investment activity, integration.*

Науковий керівник:

Минів Р.М.

канд.екон.наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

УДК 332.1

ВАЖЛИВІСТЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

Таранець Єва Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *в даному теоретичному дослідженні розглядається вплив малого бізнесу на місцеві громади. Аналізується користь малого бізнесу та їх внесок на економіку громади. Зазначається прогрес малого бізнесу та його можливий ріст.*

Ключові слова: *малий бізнес, економіка, підприємства, місцева громада*

На сучасному етапі розвитку економіки України малий бізнес характеризується динамічністю, сприяє вирішенню проблем зайнятості населення, породжує конкуренцію, забезпечуючи зростання експортного потенціалу та наповнення внутрішнього ринку споживчими товарами та послугами [1, ст. 1].

Важливість малого бізнесу для місцевих громад емоційно вкорінена в купівлі та продажу з друзями та сусідами. Важливість малих фірм у сільській місцевості та великих містах також проявляється в економічних перевагах місцевих покупок. У деяких містах і селах малий бізнес є єдиним типом, який може вижити, обслуговуючи зменшене населення. У великому місті малі підприємства часто пропонують більш різноманітний асортимент або спеціалізуються на наданні унікальних або персоналізованих послуг клієнтам.

Малі підприємства роблять внесок у місцеву економіку, сприяючи зростанню та інноваціям у громаді, у якій засновано бізнес. Малі підприємства також допомагають стимулювати економічне зростання, надаючи можливості працевлаштування людям, які не можуть працювати у великих корпораціях. Малі підприємства, як правило, залучають таланти, які винаходять нові продукти або впроваджують нові рішення для існуючих ідей. Великі підприємства також часто отримують вигоду від малих підприємств у тій самій місцевій громаді, оскільки багато великих корпорацій залежать від малих підприємств для виконання різноманітних бізнес-функцій через аутсорсинг.

Багато малих підприємств також мають здатність реагувати та швидко адаптуватися до змін економічної ситуації. Це пов'язано з тим, що малі підприємства часто дуже орієнтовані на клієнта та розуміють потреби громади. Багато місцевих клієнтів залишаються вірними своєму улюбленому малому бізнесу в розпал економічної кризи. Така лояльність означає, що малі підприємства часто можуть залишатися на плаву у важкі часи, що може ще більше зміцнити місцеву економіку. Малі підприємства також накопичують менше доходів, ніж великі корпорації, тобто вони можуть мати менше втрат під час економічної кризи.

Малі підприємства діють переважно на внутрішньому ринку країни. Їх діяльність сприяє трудовій зайнятості і реалізації творчих можливостей населення, зниженню рівня безробіття, формуванню середнього класу, зміцненню політичної стабільності. Вони швидко пристосовуються до змін в умовах господарської діяльності і забезпечують раціональне переміщення капіталу із однієї господарської сфери у іншу [2, ст. 2].

Процвітаючий місцевий бізнес приносить високі доходи, а це означає, що бізнес платитиме вищі податки, включно з місцевими податками на майно. Потім ці гроші використовуються для місцевої поліції та пожежної охорони, а також шкіл. Процвітаючий малий бізнес також може підвищити вартість нерухомості в усій громаді, покращуючи прибутки кожного власника житла, одночасно створюючи більше податків на нерухомість для місцевих органів влади. Малий бізнес є генератором створення робочих місць, але так само великі підприємства є каталізаторами формування підприємств малого бізнесу,

для вироблення окремих елементів продукції або надання послуг [3, ст. 2]. Вплив малого бізнесу на зростання місцевої економіки також має форму збору податку з продажів. Місцеві підприємства стягують податок з продажів залежно від свого місця розташування та можуть бути основою спеціальних податкових округів, зосереджених на унікальних проектах, таких як освітлення та тротуари, щоб покращити історичні торговельні райони та залучити додаткових клієнтів.

Малі підприємства не завжди залишаються малими. Великі корпорації, такі як Nike і Ben and Jerry's, починали як невеликі підприємства, а потім перетворилися на головних гравців на національному та міжнародному ринку. Багато лідерів комп'ютерної індустрії починали як «майстерники», працюючи на зібраних вручну машинах зі своїх гаражів. Microsoft і Amazon є яскравими прикладами того, як ідея малого бізнесу може змінити світ. Малі підприємства, які переростають у великі підприємства, часто залишаються в тій громаді, де підприємство було створено. Наявність великої корпорації зі штаб-квартирою в громаді може додатково сприяти забезпеченню робочих місць і стимулювати місцеву економіку, створюючи ринок, який сприяє розвитку додаткового малого бізнесу.

Список викистаних джерел

1. Ситник Н.С, Козак С.І. Роль малого та середнього бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки України. Економіка та управління національним господарством. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/26_1_2018/18.pdf (дата перегляду 05.03.2023)
2. Є.В. Ковальов Вплив малого, середнього і великого бізнесу на конкурентоспроможність економіки URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162893851.pdf> (дата перегляду 05.03.2023)
3. В. В. Міца Роль малого підприємництва у економічному і соціальному розвитку громад. Економічна наука. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2016/6.pdf (дата перегляду 05.03.2023)

Abstract: This theoretical study examines the impact of small business on local communities. The benefits of small businesses and their contribution to the community economy are analyzed. The progress of small business and its possible growth is noted..

Key words: *small business, economy, enterprises, local community*

Науковий керівник:

Христенко О. А.

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

Флакей Марина Геннадіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності «073» Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

м.Миколаїв, Україна

Анотація: проаналізовано різноманітні теоретичні підходи щодо сутності ринку землі. Розглянуто першорядні завдання, які потрібно вирішити для подолання протиріччя в земельних відносинах. Висвітлено пошук прийняттого варіанту подальшого реформування земельних відносин в Україні.

Ключові слова: земля, ринок землі, аналіз, мораторій, господарства, власність.

Україна досить добре забезпечена земельними ресурсами країна. На її території знаходиться третина світових запасів чорнозему, вона вирізняється найбільшою площею землі на душу населення серед європейських країн. Сьогодні наша держава здатна щороку забезпечувати продовольством майже 180 млн. людей [1, с. 75].

Водночас як негативний фактор слід виділити відносно високий рівень розораності сільськогосподарських угідь в Україні. У середньому цей показник становить 54% території. Крім того, в окремих регіонах України розораність землі досягає майже 90%. Для порівняння, за кордоном цей показник становить у середньому 35%, тоді як розораність у Болгарії – 29,9%, в Італії – 31% та у Франції – 33%.

Досить поширеним є надання переважного права купівлі землі відповідній організації, що спеціалізується на регулюванні ринкових операцій. Серед них можна виділити Sociétés d'Aménagement Foncier et d'Etablissement Rural (SAFER) у Франції, які користуються цим правом лише за умови, що це сприяє створенню нового сільськогосподарського бізнесу та розвитку сімейних форм господарської діяльності, а також як запобігання спекуляціям на ринку. Земельна політика країн Європейського Союзу спрямована на підтримку європейської моделі багатофункціонального аграрного сектора, в якому переважають малі та середні сімейні ферми та кооперативи, розвиток правової бази, що дозволяє гарантувати права власності на майно та землю, право користування, можливість використання природних ресурсів відповідної території з дотриманням охорони навколишнього середовища, державних традицій, врахуванням потреб суспільства нинішніх і майбутніх поколінь [2; 3]

Варто зазначити, що обов'язком держави, окрім запровадження правового регулювання операцій з нерухомістю, є також створення належних інфраструктурних можливостей для вільного здійснення кожним громадянином права власності на надану йому нерухомість. Зокрема, такі можливості має забезпечити повноцінне функціонування державного кадастру земель, державного реєстру речових прав на нерухоме майно в частині правильного та своєчасного внесення змін та повідомлення про права власності на земельні

ділянки, а також затвердження детального порядку для здійснення договорів купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення, зокрема правильний порядок вчинення державними реєстраторами відповідних реєстраційних дій.

До основних перспектив розвитку ринку землі в Україні можна віднести:

1. Впровадження ІТ-технологій, які роблять сферу сучасного ринку нерухомості більш прозорою. За результатами програми Світового банку проводився моніторинг українських земель за супутниковими даними, наприклад, виявлено дивовижні результати – 20% незареєстрованих рослин.

2. Використання інтелектуальних технологій дозволяє істотно скоротити витрати. За допомогою супутникових даних можна відстежувати продуктивність і зміни клімату, а також визначати проблемні зони (наприклад, ерозію).

3. Переважне право викупу для орендарів, критерії визначення того, хто може стати покупцем землі, дерегуляція та прозорість у процесі придбання державної та комунальної землі. Якщо вдасться реалізувати ініціативи щодо спрощення документообігу в земельній сфері, це буде хорошим сигналом для потенційного інвестора, оскільки значно зменшить ризики бізнесу, пов'язані з корупцією, бюрократією, колізійними нормами тощо.

4. Зміна статусу орендаря земель сільськогосподарського призначення на власника сприяє правовому захисту та підвищує зацікавленість у стійкій зміні якості ґрунтів. На жаль, багато фермерів в Україні сьогодні можуть побоюватися репресій з боку сумлінних бізнесменів і тривалих судових розглядів з цього приводу.

Розроблене законодавство передбачає встановлення обмеження загальної площі земель сільськогосподарського призначення, які можуть перебувати у власності громадянина та юридичної особи, а також пов'язаних з нею осіб. Нові обмеження не дозволяють мати у власності більше 15% земель сільськогосподарського призначення в області та 0,5% земель сільськогосподарського призначення в Україні У разі якщо громадяни бажають придбати земельну ділянку, таке право буде гарантовано за умови належності цієї земельної ділянки для ведення фермерського господарства (фермерського господарства) власнику на праві постійного користування та праві довічного успадкованого володіння [4].

При цьому придбати її можна буде в розстрочку на строк до п'яти років за ціною, що дорівнює нормативній грошовій оцінці таких земельних ділянок. Тому анонсовані Верховною Радою та Урядом України законодавчі зміни щодо продажу землі на електронних торгах є на часі, але; по-перше, залишити в якості альтернативи попередню (не електронну) форму торгів; по-друге, законодавець знову хоче врегулювати ці процедури, що, як зазначали раніше експерти з питань чинного регулювання аукціонів, створює багато підстав для визнання їх недійсними. Законопроект №2194 також є важливим, оскільки він торкається дуже широкого кола земельних відносин щодо питань управління та дерегуляції, в одних випадках спрощуючи процедури (наприклад, щодо зміни

цільового призначення землі), в інших – встановлюючи нові (примусове відчуження земель сільськогосподарського призначення від осіб, які не мають права їх власності) [5].

Вивчивши сучасний стан ринку землі в Україні та проаналізувавши досвід країн світу щодо регулювання ринку землі, можна зробити висновок про доцільність скасування мораторію на ринок землі та запровадження відкритого ринку.

У статті визначено основні перспективи розвитку ринку землі в Україні, які дають змогу зрозуміти необхідність вирішення земельного питання найближчим часом, а саме моніторингу за допомогою ІТ-технологій стану земель, зниження ризиків корупції та бюрократії в цих питаннях, зміни якості та стану землі в довгостроковій перспективі, залучення іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 413. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-%D0%BF>

2. Полковниченко С. О., Седнівець М. М. Формування ринку землі в Україні в контексті економічної безпеки. Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. 2014. Вип. 1. С. 40-46. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NvChdieu_2014_1_8.

3. Попрозман Н. В. Ефективність управління ресурсозберігаючими технологіями. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. Вип. № 1(176). С. 54-59.

4. Хомутенко В., Волкова О. Ринок землі в Україні: передумови та наслідки. Економіст. 2011. № 11. С. 83–85

5. Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України (щодо мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=66587

***Анотація:** Various theoretical approaches to the essence of the land market are analyzed. The primary tasks that need to be solved in order to overcome the contradictions in land relations are considered. The search for an acceptable option for the further reform of land relations in Ukraine is highlighted.*

***Ключові слова:** land, land market, analysis, moratorium, farms, property.*

Науковий керівник:

Слюсаренко А.В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економічної кібернетики

і математичного моделювання

Миколаївський національний аграрний університет

ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Черненко Анна,

здобувач вищої освіти групи 162 «Біотехнології та біоінженерія»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** проаналізовано взаємозв'язок екологічно безпечного виробництва і сталого розвитку суспільства. Розглянуто основні проблеми охорони навколишнього середовища.*

***Ключові слова:** екологічне виробництво, сталий розвиток, екологія, суспільство, безпека.*

Створення сприятливих умов для збереження здоров'я і тривалості життя населення в існуючих несприятливих екологічних умовах є стратегічним завданням нашої держави. Сучасні екологічні умови характеризуються техногенним забрудненням об'єктів довкілля: повітря, води, ґрунтів, а також продуктів харчування.

Внутрішня суперечність екологічних та економічних інтересів суспільства є загальновідомою. Еколого-економічні суперечності виявляються, крім іншого, й у сфері виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.

Головними причинами, що призвели до неконтрольованого виробництва екологічно нечистої та небезпечної сільськогосподарської продукції, є: застарілі технології виробництва та обладнання, яке використовують для виробництва даної продукції; високий ступінь забруднення земель токсичними, радіоактивними, хімічними речовинами та небезпечними відходами; непоширення та непопуляризація споживання екологічно безпечної продукції сільського господарства серед населення; відсутність належного правового регулювання та даних про застосування технологій генетичної модифікації при виробництві сільськогосподарської продукції та інші.

Людство нині вступило в якісно новий етап взаємодії з навколишнім природним середовищем, широкомасштабного використання його ресурсів. Сучасний стан виробництва екологічно чистої продукції характеризується широкими системними підходами до розв'язання багатьох екологічних, економічних і соціальних проблем.

При осмисленні таких глобальних і загально-цивілізаційних проблем як гармонізація і раціоналізація відносин людини з природою, сталий та еколого-безпечний соціально-економічний розвиток країни, треба враховувати особливості функціонування суспільства на сучасному етапі, закономірності біосферних процесів і вплив на них інтенсивної виробничої діяльності, допустимі рівні антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище та окремі його компоненти.

Умовою існування та життєдіяльності суспільства є підтримання стану як внутрішньої так і зовнішньої динамічної рівноваги, стійких значень параметрів навколишнього природного середовища. І в цьому відношенні екологічне управління та екологічний менеджмент за своїм призначенням є системами стабілізації і гармонізації, що направлені на подолання розладу і досягнення узгодженості людини і природи, а в широкому розумінні - суспільства і природи.

Споживання органічної сільськогосподарської продукції харчових продуктів розширюється в багатьох країнах світу, передусім у розвинених, де успішно функціонує відповідна інфраструктура сертифікації, менеджменту, маркетингу та реалізації органічних продуктів. Перевага органічної продукції пов'язана насамперед екологічною безпекою, високою якістю, збереженням природного середовища у процесі виробництва, поліпшенням умов проживання та здоров'я людини.

Для встановлення розумної рівноваги еколого-економічних інтересів виробників та споживачів сільськогосподарської продукції необхідно розробити дієвий економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки цієї продукції, який в першу чергу повинен полягати в створенні системи економічних стимулів виробництва безпечної продукції, а також в правовому забезпеченні розвитку екологічно безпечного сільськогосподарського виробництва та впровадженні технологій органічного землеробства.

Соціально-економічний розвиток має ґрунтуватися на принципах врахування можливостей природних комплексів витримувати антропогенні навантаження і забезпечувати нормальне функціонування біосфери і локальних екосистем. Від цього вирішальною мірою залежать їх корисна продуктивність, якість і комфортність життєвого середовища, екологічне та економічне благополуччя населення.

Список використаних джерел

1. Безус Р.М. Ринок органічної продукції в Україні: проблеми та перспективи / Р.М. Безус, Г.Я. Антонюк // Економіка АПК. – 2011. – №6. – С. 47–52.
2. Мельник Ю. І., Дьяков О. А., Сусол Р. Л., Жмуд М. Є., Запша Г. М., Крюкова І. О., Кірович Н. О., Косенко С. Ю. Комплексна оцінка передумов та чинників агроекологічної кластеризації. Одеса, 2019. 60 с.
3. Технологія органічного виробництва свинини: монографія / М. І. Бащенко, В. М. Волощук, М. С. Небелиця. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 399 с.
4. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів [Електронний ресурс] : Закон України № 1103-V від 16.10.2020. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>.

Abstract. The relationship between ecologically safe production and sustainable development of society is analyzed. The main problems of environmental protection are considered

Key words: ecological production, sustainable development, ecology, society, safety.

Науковий керівник:

Табацкова Г.В.

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри економіки підприємств,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 323

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Шевчук Денис Вікторович,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: після децентралізаційних реформ на сьогодні постає актуальним питання молодіжної політики, оскільки при децентралізації влади, вона дещо повинна змінитися. Варто зазначити, що на даний час у спеціалістів нашої країни відсутній практичний досвід. Тому потрібно покращувати якість та компетентність кадрів, які працюють у сфері молодіжної політики.

Ключові слова: децентралізація, молодіжна політика, розвиток, управління.

До децентралізації молодіжна політика регулювалася державними органами, в цей період формуються завдання молодіжної політики їх обсяги та напрями фінансування, форми роботи, адміністративним шляхом. Молодіжна політика в той час була на низькому рівні, оскільки, належного рівня освіти та фінансування не отримувала.

Після децентралізації, в Україні ефективність молодіжної політики стає залежати від нових факторів. Так як після децентралізації від централізованого управління змінюється акцент на залучення та соціальної активності молоді. Також у процесі децентралізації в нашій країні потрібно враховувати досвід європейських країн для кращої ефективності. Досвід європейських країн показує що значення ативної участі молодих людей у процесі ухвалення рішень і діяльності на місцевому і регіональному рівні є дуже важливим, та необхідним

Зростання ролі місцевих органів виконавчої влади (виконавчих комітетів) єдиної місцевої влади у визначенні напрямків та забезпеченні реалізації

молодіжної роботи вимагає запровадження нових підходів у плануванні та реалізації молодіжної діяльності на рівні територіальної громади

Також варто відмітити, що молодіжна політика в умовах децентралізації орієнтована на формування комфортного середовища життя та розвитку молоді в громадах, а пріоритетними напрямками є фінансове та кадрове забезпечення, розвиток молодіжної інфраструктури і залучення молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень та контролю за їх виконанням.

Координуючу роль щодо проведення державної політики у сфері соціального становлення та розвитку молоді здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, який забезпечує її реалізацію та несе відповідальність за її виконання [1]. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади разом з іншими органами виконавчої влади розробляє, а Кабінет Міністрів України затверджує соціальні норми та нормативи щодо соціального становлення та розвитку молоді, додержання і виконання яких є обов'язковими для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, фізичних осіб, які використовують найману працю. З 2013 р. уповноваженим центральним органом виконавчої влади, який забезпечував реалізацію молодіжної політики, було Міністерство молоді та спорту України [2]. 2 вересня 2019 року Міністерство молоді та спорту України приєднано до Міністерства культури, молоді та спорту України, яке реорганізовано з Міністерства культури України [3]. З метою реалізації державної політики у молодіжній сфері, у сфері національно-патріотичного виховання та сприяння розвитку громадянського суспільства, при Міністерстві культури, молоді та спорту України створено Державне агентство розвитку молоді та громадянського суспільства України [4].

Ефективність молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації значною мірою залежить лише від єдності та координованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва.

Міністерством молоді та спорту разом із представниками державного та громадського секторів, місцевого самоврядування, експертами, молодіжними лідерами розроблено модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації, яка була схвалена на засіданні колегії відомства 21 грудня 2017 року та рекомендована до впровадження.

Модель формує новий підхід – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі» та ґрунтується на між-секторальній взаємодії і враховує територіальні особливості молодіжної роботи відповідно конкретних потреб молоді.

Таким чином, на національному рівні центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію молодіжної політики, є Міністерство молоді та спорту, яке в умовах децентралізації має виконувати такі функції: нормативно-правове забезпечення; формування стратегії розвитку та пріоритетних напрямів молодіжної політики; забезпечення підвищення

кваліфікації молодіжних працівників; методична підтримка з урахуванням міжнародного досвіду та кращих практик; фінансування або сприяння в залученні фінансових коштів на реалізацію програм, проектів тощо[5].

Якщо ж брати функції на рівні територіальних громад то – це основні напрямки і форми спільнотної діяльності, що виражають волю та інтереси місцевих жителів і дбати про їхні стосунки з державою та її органами. Обсяг функцій територіальної громади збігається з обсягом функцій системи місцевого самоврядування

Не дивлячись, на те, що в Україні вже здійснено ряд важливих кроків щодо реформування молодіжної політики, це ще не кінець розбудови державної системи. Через демографічну та соціально-економічну кризу в Україні спостерігається зниження чисельності молоді, також спостерігаються такі проблеми як зростання рівня бідності й малозабезпеченість у період війни, проблеми з працевлаштуванням.

В Україні існує дві моделі розвитку політичної молоді (табл.1):

патерналістський розвиток – пасивне навчання, пропонування цінностей (концепція розвитку молоді створюється та повністю управляється дорослими, що мають чітке бачення ідеалів і завдань молоді);

відкритий розвиток – активне навчання та розвиток, дискусії з приводу цінностей (розвиток молоді як відкритий процес, що підтримується дорослими, які стимулюють розвиток молодіжного потенціалу та надають їм можливості для проявлення ініціативи та ухвалення рішень) [6].

Таблиця 1 Характеристики моделей розвитку політичної молоді

	Відкритий розвиток (активне навчання та розширення прав і можливостей)	Патерналістський розвиток (пасивне навчання)
Риси	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка ініціатив та критичної взаємодії; - благополуччя суспільства, якість життя як тема обговорення; - залучення молоді; - відношення до різних груп суспільства і інших молодих людей 	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка та винагорода для тих хто слідує визначеним шляхом розвитку; - зрозуміло модель бажаних цінностей; - пасивність молоді (чи участь обраних); - наслідування
Методи	<ul style="list-style-type: none"> - гранти для невеликих місцевих проектів; - конкурси для підтримки креативності та дискусій; - студентська рада як орган, що сприяє змінам та залучений до процесу ухвалення рішень 	<ul style="list-style-type: none"> - гранти для молодіжних проектів, що «вписуються» у затверджену модель; - конкурси не спрямовані на відкриті дебати; - студентська рада як декорація (структура без реального впливу)

Згідно з визначенням поняття, запропонованого експертом з молодіжних питань Ради Європи Лассе Сіурала, «молодіжна робота є навчально-свідомою роботою з молоддю, що характеризується волонтерством, спрямована на

активну громадянську позицію молоді та сприяє включенню молоді у життя суспільства»[7].

Отже можна підбити підсумки нашого дослідження. В Україні вже було багато зроблено для покращення молодіжної політики, але ще є над чим працювати, наприклад потрібно виставити пріоритети державного управління, потрібно щоб його пріоритети співпадали з пріоритетами. Ми бачимо, що розвиток децентралізації ще триває, тому в цей час можна ще щось змінювати та модернізувати в системі молодіжної політики. Варто звернути увагу на досвід демократичних країн Європи, які вже пройшли цей шлях, та виходячи з їх помилок та невдач, швидше та безпечно пройти свій шлях. Також варто зауважити, що так як, в нашого народу менталітет, дещо відрізняється від інших народів, то виходячи з цього потрібно будувати нашу молодіжну політику, адже в нашій країні досі багато людей мають патерналістичний розвиток.

Список використаних джерел

1. Law of Ukraine "On promoting the social formation and development of youth in Ukraine" dated February 5, 1993 No. 2998-XII [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>

2. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 2. 2014 No. 220 "On approval of the Regulation on the Ministry of Youth and Sports of Ukraine" / Verkhovna Rada of Ukraine. - Official site. [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Some issues of optimization of the system of central executive bodies: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 2, 2019 No. 829 [Electronic resource].

4. Some issues of the State Agency for the Development of Youth and Civil Society: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 12.24.2019 No. 1171 [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1171-2019-%D0%BF>

5. Model of implementation of youth policy in conditions of decentralization from 2022. Access [Electronic resource]. Access mode: <https://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth>

6. Thesis on the topic: Implementation of youth policy at the city level in conditions of decentralization: mechanisms and their features [Electronic resource]. - Access mode: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5641/1/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8F%20%D0%A1.%D0%A1..pdf>

7. Lasse Siurala, A European framework for youth policy, 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/38407129_A_European_framework_for_youth_policy_What_is_necessary_and_what_has_already_been_done

Abstract: After the decentralization reforms, the issue of youth policy is becoming relevant today, because with the decentralization of power, it should change somewhat. It is worth noting that currently the specialists of our country lack practical experience. Therefore, it is necessary to improve the quality and competence of personnel working in the field of youth policy.

Keywords: Decentralization, youth policy, development, management

Науковий керівник:

Ключник А.В.,

*д-р екон. наук, професор,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.439

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ВІДНОВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Поух Сергій Сергійович,

аспірант першого року навчання спеціальності 051 «Економіка»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено сучасні тенденції розвитку аграрного сектору економіки України з позиції ефективності використання агровиробничого потенціалу сільських територій. Проаналізовано економічні складові відновлення потенціалу виробництва продукції рослинництва.*

***Ключові слова:** потенціал агровиробництва, рослинництво, сільські території, розвиток аграрного сектору економіки.*

Україна належить до держав з достатньо потужним потенціалом розвитку аграрного сектору економіки. Відновлення потенціалу виробництва продукції рослинництва позитивно впливає на економіку країни. При збільшенні виробництва продукції рослинництва зростає експорт і зменшується імпорт, що позитивно впливає на торговельний баланс держави. Окрім того, відновлення плодючості ґрунту позитивно впливає на економічний розвиток регіонів. Розвиток сільського господарства забезпечує робочі місця для місцевого населення, збільшує доходи фермерів і зменшує міграцію з сільських районів в міста.

Найвищий потенціал аграрного виробництва у сучасних умовах використовується далеко не повною мірою, більш того, накопичення значних структурних диспропорцій в аграрній сфері як у галузевому, так і в організаційно-правовому вимірі, підвищує ризики вичерпування та виснаження ресурсного потенціалу галузі, зниження його якості.

Проблему збереження родючості та якості ґрунтів в Україні потрібно розглядати у кількох аспектах. Передусім варто згадати про порушення оптимального балансу у структурі посівних площ за видами сільськогосподарських культур і пов'язану з цим проблему недотримання науково обґрунтованих сівозмін. Так, посіви соняшнику в Україні протягом останніх років поступово зростають, прямуючи до частки у 20% від загальної посівної площі сільгоспкультур, хоча допустимою агроекологічною нормою є 9-12% [1]. В окремих областях під цією культурою зайнято до третини посівів.

По-друге, агресивне використання сільгоспугідь з порушенням сівозмін супроводжується недостатнім формуванням штучної родючості ґрунтів, зокрема через використання мінеральних та органічних добрив

По-третє, попри зростання вартості основних засобів у сільському господарстві, кількість сільськогосподарської техніки щороку зменшується. За даними ННЦ «Інститут аграрної економіки», оснащеність окремими видами техніки у 2010 р. була на рівні половини технологічної потреби, а близько 85% технічних засобів в аграрних підприємствах уже відпрацювали свій ресурс і є повністю амортизованими [2].

Для досягнення позитивних результатів у відновленні потенціалу виробництва продукції рослинництва потрібно вкладати в розвиток сільського господарства, особливо в інфраструктуру, технології та підвищення якості насіння та рослин. Вартість таких інвестицій може бути значною, але їхній ефект виправдовується збільшенням виробництва та покращенням якості продукції.

У цьому контексті, уряд повинен забезпечити фінансову підтримку сільського господарства, щоб допомогти фермерам інвестувати в відновлення потенціалу виробництва продукції рослинництва. Мають бути розроблені програми підтримки для сімейних ферм та інших малих сільськогосподарських підприємств, що дозволять їм інвестувати у відновлення плодючості ґрунту та покращення виробництва. Також повинна удосконалюватись державна політика в сфері природокористування й охорони ґрунтів, мають бути створені умови для нарощування фінансових можливостей сільгоспвиробників, у тому числі для покращення матеріально-технічної бази агровиробництва, а також з пошуком шляхів посилення соціальної спрямованості подальшого розвитку аграрного сектору економіки країни, що сприятиме вирішенню соціально-демографічних проблем сільських територій.

Відновлення потенціалу виробництва продукції рослинництва є важливим елементом для економічного розвитку України та покращення якості життя місцевих громад. Інвестиції у відновлення плодючості ґрунту та

збільшення врожаїв забезпечують позитивний ефект для сільського господарства, фермерів та економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Гайдуцький І. П. Структурні перекоси і ризики кризи в АПК. Економіка АПК. 2014. № 7. С. 38-46

2. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. К.: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». 2012. 182 с.

***Abstract:** Modern trends in the development of the agrarian sector of the economy of Ukraine are studied from the point of view of the efficiency of using the agricultural production potential of rural areas. The economic components of the restoration of the production potential of crop production have been analyzed.*

***Key words:** the potential of agricultural production, crop production, rural areas, development of the agrarian sector of the economy.*

Науковий керівник:

Іваненко Т.Я.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанної справи

та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет

ЗМІСТ

ГЛОБАЛЬНІ СИСТЕМИ НАВІГАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ Балюк Я.	4
ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАР-СЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Баранік А.	6
СТАН ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ Барбалат А.	8
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ Барбалат А.	11
МАРКЕТИНГ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ Вершинін М.	18
ПРОБЛЕМАТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КООПЕРАТИВІВ НА РИНКУ Ветрова Н	21
ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ЗАЙНЯТІСТЬ: ЯКІ ПРОФЕСІЇ ЗНИКАЮТЬ, А ЯКІ СТАЮТЬ БІЛЬШ ПОПУЛЯРНИМИ? Воробйова С.	25
ВИВЧЕННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОПИТУВАНЬ Воробйова С.	28
МОВНА МОДЕЛЬ ЗДІЙСНЮВАНИХ КОДІВ Гнидюк Е.	30
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ Гончар Є.	33
ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ Грабовська К.	36
ОСОБЛИВОСТІ ТА ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА Григор'єв Д.	38
EVENT-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НАПРЯМ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	38

Гулько А.	
НАПРЯМКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ Данильчук Ю.	40
МОТИВАЦІЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ВІЙНИ Ден Ю.	43
ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ Дністрян О.	46
МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ТА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ В ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ Дяченко А.	48
РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД Дяченко А.	51
ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ: ОХОРОНА ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ Єфімова А.	54
МІСЦЕ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ Єфімова А.	57
РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОСТАЧАННЯ (ЗБУТУ) АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА УМОВИ ОБМЕЖЕНОСТІ ДОСТУПУ ДО ПРОДУКТІВ СПОЖИВАННЯ, НОРМОВА-НОГО СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ Жебко О.	61
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЮ Задорожня К.	65
ЧИННИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ Запорожець В.	68
ЗАСОБИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРОЦЕСАМИ ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ Звіришин В.	71
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ГІГІЄНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ Іваненко В.	74
РЕГРЕСІЙНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА Ізбаш В.	78

СУЧАСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ Каур Т.	81
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ Каур Т.	84
АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ Кертичак В.	87
ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ Коваль П.	90
УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ Красноноженко В.	92
УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМ БОРГОМ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ Кугляр А.	95
ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ Кучеренко В.	98
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ М.МИКОЛАЇВ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ГРОМАДИ Лебедев П.	100
СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ У ПІСЛЯ ВОЄННИЙ ЧАС Матвеева М.	104
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ Мельникова М.	107
КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ В ДЕРЖСЛУЖБІ Микитенко С.	110
СИСТЕМИ СТРУКТУРНИХ РІВНЯНЬ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ Морозова А.	113
НАЦІОНАЛЬНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ Нехайчик Є.	116
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ Ніколаєнко І.	119
СТВОРЕННЯ БРЕНДУ ТУРИСТИЧНОЇ ГРОМАДИ Одунтан Д.	121
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ЯК СПОСІБ БІЛЬШ ДЕТАЛЬНОГО	123

АНАЛІЗУ ДАНИХ Осадчий С.	
ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ Онопрійчук Д.	125
ВПЛИВ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД Осійчук В.	127
ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ В СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ І ТУРИЗМУ Парфірова А.	130
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ Рагуліна А.	133
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ РИЗИКІВ Рудь Н.	135
ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ Снідко Є.	137
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНТЕГРОВАНИХ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ Сохань М.	139
ВАЖЛИВІСТЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ МІСЦЕВИХ ГРОМАД Таранець Є.	142
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ Флакей М.	145
ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ Черненко А.	148
МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ Шевчук Д.	150
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ВІДНОВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА Поух С.	154